UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu kuudes jaosto)

15 päivänä kesäkuuta 2022 *

Kilpailu – Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö – LTE-piirisarjojen markkinat – Päätös, jossa todetaan SEUT 102 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan rikkominen – Yksinoikeusmaksut – Puolustautumisoikeudet – Asetuksen (EY) N:o 1/2003 19 artikla ja 27 artiklan 1 kohta – Syrjäyttämisvaikutus

Asiassa T-235/18,

Qualcomm Inc., kotipaikka San Diego, Kalifornia (Yhdysvallat), edustajinaan asianajajat M. Pinto de Lemos Fermiano Rato, M. Davilla ja M. English,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään N. Khan, A. Dawes ja C. Urraca Caviedes,

vastaajana,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Marcoulli (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. Frimodt Nielsen, J. Schwarcz, C. Iliopoulos ja R. Norkus,

kirjaaja: yksikönpäällikkö C. Kristensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä

ja 4.5., 5.5. ja 6.5.2021 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Kantaja, Qualcomm Inc., vaatii SEUT 263 artiklaan perustuvalla kanteellaan unionin yleistä tuomioistuinta kumoamaan SEUT 102 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan soveltamista koskevasta menettelystä 24.1.2018 annetun komission päätöksen C(2018) 240 final (asia

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

AT.40220 – Qualcomm (yksinoikeusmaksut), jäljempänä riidanalainen päätös), jossa komissio totesi kantajan käyttäneen väärin määräävää markkina-asemaansa 25.2.2011–16.9.2016 (jäljempänä kyseessä oleva ajanjakso) ja määräsi sille 997 439 000 euron suuruisen sakon.

I Asian tausta

A Kantaja

2 Kantaja on vuonna 1985 perustettu yhdysvaltalainen yritys, joka toimii matkaviestinteknologian ja langattoman teknologian alalla. Se kehittää ja toimittaa ääni- ja dataviestinnässä käytettäviä siruja ja ohjelmistoja. Kantajan siruja myydään ja sen systeemiohjelmistoa lisensoidaan yrityksille, jotka käyttävät niitä matkapuhelimiin, tabletteihin, kannettaviin tietokoneisiin, datamoduuleihin ja muuhun kuluttajaelektroniikkaan. Kantaja toimittaa muun muassa kantataajuuspiirisarjoja (jäljempänä piirisarjat).

3 Piirisarjat mahdollistavat älypuhelimien ja tablettien liittymisen matkaviestinverkkoihin, ja niitä käytetään sekä puhepalveluihin että datan siirtoon. Piirisarjassa yhdistyvät kolme komponenttia: kantataajuusprosessori, radiotaajuusmikropiiri ja tehonhallintamikropiiri, jotka yleensä sisältyvät erillisiin siruihin tai harvemmin samaan siruun. Kantataajuusprosessorin lisäksi joihinkin laitteisiin tarvitaan sovellusprosessori, joka voidaan integroida samaan siruun kantataajuusprosessorin kanssa tai sisällyttää erilliseen siruun. Piirisarja voi siis olla integroitu tai erillinen (taikka ”ohut”) sen mukaan, sisältyykö siihen sovellusprosessori. Piirisarja voi olla yhteensopiva yhden tai useamman mobiiliverkkostandardin kanssa, joita ovat GSM (Global System for Mobile Communications), UMTS (Universal Mobile Telecommunications System) ja LTE (Long Term Evolution). Piirisarjoja myydään alkuperäisille laitevalmistajille (original equipment manufacturer, jäljempänä OEM), joita ovat Apple Inc. (Apple), HTC Corporation (HTC), Huawei Technologies Co. Ltd (Huawei), LG Corp. (LG), Samsung Group (Samsung) ja ZTE Corporation (ZTE), jotka sisällyttävät niitä laitteisiinsa.

4 Tässä asiassa on kyse erityisesti siitä, että kantaja toimitti Applelle vuosina 2011–2016 LTE-standardin sekä UMTS- ja GMS-standardien mukaisia piirisarjoja (jäljempänä LTE-piirisarjat).

B Hallinnollinen menettely

1. Menettely kantajan suhteen

5 Euroopan komissio aloitti elokuussa 2014 tutkinnan sopimuksista, jotka koskevat kantajan piirisarjojen hankintaa ja käyttöä.

6 Komissio osoitti kantajalle 13.10.2014–14.1.2015 tiedonsaantipyyntöjä [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 18 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla.

7 Komissio aloitti 16.7.2015 kantajaa vastaan päätöksen tekemistä koskevan menettelyn asetuksen N:o 1/2003 III luvun mukaisesti.

8 Komissio osoitti 8.12.2015 kantajalle väitetiedoksiannon, johon tämä vastasi 27.6.2016. Kantaja täydensi vastaustaan 27.6.2016.

9 Komissio osoitti kantajalle uusia tiedonsaantipyyntöjä 22.11.2016–5.5.2017.

10 Komissio lähetti kantajalle 10.2.2017 tosiseikkoja koskevan kirjeen, johon tämä vastasi 13.3.2017.

11 Kantaja esitti 29.5.2017 lisähuomautuksia todisteista, jotka oli lisätty asiakirja-aineistoon väitetiedoksiannon antamisen jälkeen.

12 Hallinnollisen menettelyn aikana komission yksiköt tapasivat kantajaa useasti, ja joillain kerroilla mukana oli pääekonomistin tiimi.

13 Komissio antoi riidanalaisen päätöksen 24.1.2018.

2. Muut yritykset ja asianosaiset

14 Ennen edellä 5 kohdassa mainitun tutkinnan aloittamista komissio tapasi kolmannen tietolähteen (jäljempänä kolmas tietolähde), joka ei halua nimeään julkistettavan. Kokous oli järjestetty tämän pyynnöstä.

15 Komissio lähetti 12.8.2014–23.7.2015 tiedonsaantipyyntöjä eräille kantajan asiakkaille ja kilpailijoille.

16 Ennen väitetiedoksiannon lähettämistä kantajalle komissio piti kokouksia ja puhelinneuvotteluja kolmansien henkilöiden kanssa.

17 Komissio otti Applen ja Nvidia Corporationin mukaan menettelyyn kolmansina henkilöinä, joiden etua asia koskee, [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL 2004, L 123, s. 18) 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Apple on kantajan asiakasyritys, joka hankkii piirisarjoja, mukaan lukien LTE-piirisarjoja. Nvidia on kantajan kanssa kilpaileva yritys, joka toimittaa tietyntyyppisiä piirisarjoja.

18 Komissio toimitti 15.3.2016 Applelle väitetiedoksiannon toisinnon, josta oli poistettu luottamukselliset tiedot. Apple esitti 2.5.2016 näkemyksensä väitetiedoksiannosta.

19 Komissio toimitti 31.3.2016 Nvidialle väitetiedoksiannon toisinnon, josta oli poistettu luottamukselliset tiedot. Nvidia esitti 31.5.2016 näkemyksensä väitetiedoksiannosta.

20 Komissio toimitti 19.10.2016 Applelle kantajan väitetiedoksiantoon antaman vastauksen toisinnon, josta oli poistettu luottamukselliset tiedot. Apple esitti 21.11.2016 näkemyksensä väitetiedoksiantoon annetusta vastauksesta.

21 Komissio lähetti 22.11.2016–5.5.2017 tiedonsaantipyyntöjä Applelle ja kantajan kilpailijoille.

3. Asiakirja-aineistoon tutustuminen

22 Väitetiedoksiannon jälkeen komissio antoi 21.12.2015 kantajalle mahdollisuuden tutustua asian asiakirja-aineistoon (CD-ROMilla). Kantajan pyyntöjen mukaisesti komissio toimitti sille toisintoja, joista oli poistettu luottamukselliset tiedot, eräistä muista asiakirjoista, joita komissio ei vielä ollut toimittanut sille, sekä vähemmän muokattuja toisintoja, joista oli poistettu luottamukselliset tiedot, eräistä asiakirjoista, jotka se oli jo toimittanut kantajalle.

23 Kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja järjesti 23.5. ja 24.5.2016 kantajan ulkopuolisille neuvonantajille ensimmäisen tilaisuuden päästä tietohuoneeseen tutustumaan tiettyihin asiakirjoihin. Kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja järjesti 1.6.2016 kantajan ulkopuolisille neuvonantajille toisen tietohuonemenettelyn eräiden muiden asiakirjojen osalta. Kantajan ulkopuolisille neuvonantajille järjestettiin 28.6. ja 30.6.2016 kolmas tietohuonemenettely, jotta he voisivat toimittaa asiasisältöä koskevia luottamuksellisia lausuntoja asiakirjoista, joita he olivat saaneet käyttöönsä ensimmäisessä ja toisessa tietohuonemenettelyssä.

24 Tosiseikkoja koskevan kirjeen tiedoksiantamisen jälkeen komissio antoi 13.2.2017 kantajalle uuden tilaisuuden tutustua asiakirja-aineistoon (CD-ROMilla) siltä osin kuin kyse oli väitetiedoksiannon jälkeen saaduista asiakirjoista. Kuulemismenettelystä vastaava neuvonantaja järjesti 17.2.2017 kantajan ulkopuolisille neuvonantajille neljännen tilaisuuden päästä tietohuoneeseen tutustumaan eräisiin kyseisistä asiakirjoista.

25 Riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen kantaja pyysi 25.1.2018 komissiota toimittamaan sille luettelon kokouksista tai kuulemisista, joita tutkinnan kohteesta oli käyty kolmansien henkilöiden kanssa. Komissio vastasi 2.3.2018, että kolmansien henkilöiden kanssa oli pidetty kokouksia ja puhelinneuvotteluja, ja toimitti niitä koskevat muistiinpanot.

C Riidanalainen päätös

26 Riidanalaisessa päätöksessä on 14 jaksoa, joiden aiheet ovat järjestyksessä seuraavat: johdanto (1 jakso), asianomaiset yritykset (2 jakso), menettely (3 jakso), kantajan esittämät menettelyä koskevat väitteet (4 jakso), standardit (5 jakso), kyseinen teknologia ja tarkoitetut tuotteet (6 jakso), piirisarjoihin liittyvä kantajan toiminta (7 jakso), kantajan sopimukset Applen kanssa (8 jakso), markkinoiden määritelmä (9 jakso), määräävä markkina-asema (10 jakso), määräävän markkina-aseman väärinkäyttö (11 jakso), toimivalta (12 jakso), vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (13 jakso) sekä korjaustoimenpiteet ja sakot (14 jakso).

1. Kantajan sopimukset Applen kanssa

27 Riidanalaisen päätöksen 8 jaksossa komissio toteaa, että kantaja oli 25.2.2011 tehnyt Applen kanssa sopimuksen (jäljempänä siirtymäsopimus) piirisarjojen toimittamisesta ja että sitä muutettiin 28.2.2013 tehdyllä toisella sopimuksella (jäljempänä siirtymäsopimuksen ensimmäinen muutos), joka tuli voimaan takautuvasti 1.1.2013 alkaen (jäljempänä, yhdessä, kyseessä olevat sopimukset).

28 Komissio täsmensi, että kyseessä olevissa sopimuksissa vahvistettiin, että kantaja myöntää Applelle kannustinmaksuja sillä ehdolla, että tämä hankkii kantajalta kaikki tarvitsemansa LTE-piirisarjat (jäljempänä kyseessä olevat maksut). Tämän osalta komissio täsmensi, että riidanalaisessa päätöksessä LTE-piirisarjat käsittivät LTE-standardin sekä GSM- ja UMTS-standardien mukaiset piirisarjat.

29 Komissio totesi, että vuosina 2011–2015 Apple oli hankkinut LTE-piirisarjoja ainoastaan kantajalta ja että kantaja oli maksanut Applelle 2–3 miljardin Yhdysvaltain dollarin (USD) suuruisen summan.

30 Komissio totesi lisäksi, että vaikka kyseessä olevien sopimusten voimassaolon oli määrä päättyä 31.12.2016, riidanalaisessa päätöksen kannalta on huomattava, että ne oli purettu Applen julkaistua 16.9.2016 iPhone 7 -laitteita, joissa käytettiin Intelin LTE-piirisarjoja.

2. Markkinoiden määritelmä

31 Riidanalaisen päätöksen 9 jaksossa komissio totesi, että merkitykselliset markkinat ovat LTE-piirisarjojen myyntimarkkinat ja että ne olivat maailmanlaajuiset (jäljempänä merkitykselliset markkinat). Komissio totesi erityisesti, että merkityksellisiin markkinoihin sisältyivät sekä erilliset että integroidut LTE-piirisarjat, mutta ei niiden omatarvetuotanto. Tältä osin komissio katsoi erityisesti, että LTE-piirisarjoja ei voinut korvata GSM-standardin eikä UMTS-standardin mukaisilla piirisarjoilla (jäljempänä UMTS-piirisarjat).

3. Määräävä markkina-asema

32 Riidanalaisen päätöksen 10 jaksossa komissio katsoi, että kantaja oli ollut määräävässä markkina-asemassa merkityksellisillä markkinoilla 1.1.2011–13.12.2016. Komissio totesi tältä osin, että kantajan osuus merkityksellisistä markkinoista oli ollut suuri vuodesta 2010 lähtien; kyseisille markkinoille oli ominaista useat markkinoille pääsyn ja laajentumisen esteet; ja piirisarjoja ostavien kantajan asiakkaiden kaupallinen voima ei riittänyt vaikuttamaan tämän määräävään markkina-asemaan.

4. Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö

33 Riidanalaisen päätöksen 11 jaksossa komissio katsoi, että myöntämällä kyseessä olevat maksut kantaja oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa merkityksellisillä markkinoilla. Tältä osin komissio totesi, että kyseessä olevat maksut olivat yksinoikeusmaksuja; niillä saattoi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia; kantajan esittämä kriittistä osuutta koskeva analyysi ei vaikuttanut komission ratkaisuun; eikä kantaja ollut osoittanut, että tehokkuuden parantumiseen liittyvät hyödyt, jotka hyödyttävät myös kuluttajaa, olisivat tasapainottaneet kyseisten maksujen vaikutuksia tai olleet niitä suuremmat.

34 Komissio totesi, että kantajan harjoittama väärinkäyttö tapahtui kyseessä olevana ajanjaksona.

5. Sakko

35 Komissio katsoi, että kantajalle oli määrättävä sakko, ja päätti laskelmien jälkeen, että sen määräksi oli vahvistettava 997 439 000 euroa.

6. Päätöksen päätösosa

36 Riidanalaisen päätöksen päätösosassa määrätään seuraavaa:

”1 artikla

Qualcomm Inc. on rikkonut [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn] sopimuksen 102 artiklaa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 54 artiklaa myöntämällä maksuja Apple Inc:lle sillä ehdolla, että tämä hankkii Qualcomm Inc:lta kaikki tarvitsemansa Long Term Evolution -standardin sekä Global System for Mobile Communications- ja Universal Mobile Telecommunications System -standardien mukaiset kantataajuuspiirisarjat.

Kilpailusääntöjen rikkominen tapahtui 25.2.2011 ja 16.9.2016 välisenä aikana.

2 artikla

Qualcomm Inc:lle määrätään 1 artiklassa mainitun kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi 997 439 000 euron suuruinen sakko.

– –

3 artikla

Qualcomm Inc:n on pidättäydyttävä vastedes 1 artiklassa mainittujen toimien tai toimenpiteiden uudistamisesta sekä kaikista toimista tai toimenpiteistä, joilla on samanlaisia tai samankaltaisia tavoitteita tai vaikutuksia.

4 artikla

Tämä päätös osoitetaan Qualcomm Inc:lle. – –”

II Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

A Keskeiset menettelylliset osatekijät

1. Asian käsittelyn kirjallinen vaihe

37 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 6.4.2018 toimittamallaan kannekirjelmällä.

38 Komissio pyysi 5.6.2018 määräajan pidentämistä vastinekirjelmän jättämistä varten kannekirjelmän pituuden ja sen liitteiden määrän perusteella. Määräaikaa pidennettiin.

39 Komissio jätti vastinekirjelmänsä unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.9.2018.

40 Kantaja pyysi 5.10.2018 määräajan pidentämistä vastauksensa jättämistä varten vastinekirjelmän pituuden ja sen liitteiden määrän perusteella. Määräaikaa pidennettiin.

41 Kantaja jätti 4.1.2019 vastauksensa unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon.

42 Komissio pyysi 12.2.2019 määräajan pidentämistä kanteen pituuden ja sen liitteiden määrän perusteella vastineen antajan vastauksen jättämistä varten. Määräaikaa pidennettiin.

43 Komissio jätti 8.5.2019 vastauksensa unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon.

44 Asian käsittelyn kirjallinen vaihe päättyi 20.5.2019.

45 Kantaja pyysi 7.6.2019, että se tulisi kuulluksi asian suullisessa käsittelyssä.

2. Applen väliintulohakemus

46 Apple toimitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 16.7.2018 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia.

47 Väliintulohakemus annettiin tiedoksi varsinaisille asianosaisille unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 144 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

48 Komissio ilmoitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.9.2018 toimittamassaan asiakirjassa, ettei sillä ollut huomautettavaa Applen väliintulohakemuksesta.

49 Kantaja vaati unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.9.2018 toimittamassaan asiakirjassa unionin yleistä tuomioistuinta hylkäämään väliintulohakemuksen ja velvoittamaan Applen korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

50 Kantaja ja komissio pyysivät 16.11. ja 14.12.2018 sekä 13.2.2019 tiettyjen oikeudenkäyntiasiakirjoissa ja niiden liitteissä olevien tietojen käsittelemistä luottamuksellisesti Applen suhteen, jos sen väliintulo hyväksytään.

51 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.4.2019 toimittamassaan asiakirjassa Apple ilmoitti tuomioistuimelle peruuttavansa väliintulohakemuksensa tässä asiassa työjärjestyksen 144 artiklan 8 kohdan mukaisesti.

52 Unionin yleisen tuomioistuimen seitsemännen jaoston puheenjohtaja määräsi 5.6.2019, että Apple on poistettava tämän asian rekisteristä väliintulohakemuksen esittäjänä ja että muut asianosaiset on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan kyseisen väliintulohakemuksen osalta.

3. Prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia koskeva vaatimus

53 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 16.1.2019 toimittamassaan erillisessä asiakirjassa kantaja pyysi päättämään prosessinjohtotoimesta tai asian selvittämistoimesta, jotta se saisi käyttöönsä yhtäältä täydelliset eli muokkaamattomat toisinnot tietyistä kolmansien henkilöiden asiakirjoista ja toisaalta kaksi asiakirjaa, jotka sisältävät kolmannessa tietohuonemenettelyssä 28.6.2016 esitetyt asiasisältöä koskevat luottamukselliset lausunnot.

4. Käsittelyn kirjallisen vaiheen päättämisen jälkeen esitetyt lisätodisteet

54 Komissio esitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 28.5.2019 eli käsittelyn kirjallisen vaiheen päättämisen jälkeen toimittamassaan asiakirjassa unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla lisätodisteena United States District Court for the Northern District of Californian (Kalifornian osavaltion pohjoisen tuomiopiirin liittovaltion piirioikeus, Yhdysvallat; jäljempänä piirioikeus) asiassa Federal Trade Commission v. Qualcomm Incorporated 21.5.2019 antaman 233-sivuisen ratkaisun.

55 Kantaja esitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.6.2019 toimittamassaan asiakirjassa huomautuksensa komission lisätodisteesta.

56 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 26.7.2019 toimittamassaan asiakirjassa kantaja esitti työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla lisätodisteina 62-sivuisen kirjelmän ja sen mukana suuren määrän Yhdysvalloissa käydyistä prosesseista peräisin olevia asiakirjoja (jäljempänä 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet).

57 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 14.8.2019 toimittamassaan asiakirjassa komissio pyysi 26.7.2019 määräajan pidentämistä esitettyihin lisätodisteisiin liittyvien asiakirjojen suuren määrän perusteella voidakseen esittää huomautuksia niiden osalta. Määräaikaa pidennettiin.

58 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 30.10.2019 toimittamassaan asiakirjassa komissio esitti huomautuksensa 26.7.2019 esitetyistä lisätodisteista, jotka koostuvat 63-sivuisesta muistiosta ja sen liitteistä, riitauttaen erityisesti niiden tutkittavaksi ottamisen.

59 Kantaja esitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.5.2020 toimittamassaan asiakirjassa huomautuksensa komission 30.10.2019 päivätyistä huomautuksista. Unionin yleisen tuomioistuimen kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti 3.6.2020 olla ottamatta kyseistä asiakirjaa asiakirja-aineistoon ja ilmoitti kantajalle, että tällä olisi tilaisuus esittää siltä osin perustelunsa asian käsittelyn suullisessa vaiheessa.

60 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 25.8.2020 toimittamallaan asiakirjalla kantaja esitti työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla lisätodisteen toimittamalla United States Court of Appeals for the Ninth Circuitin (muutoksenhakutuomioistuin, 9. tuomiopiiri, Yhdysvallat) asiassa Federal Trade Commission v. Qualcomm Incorporated 11.8.2020 antaman 56-sivuisen ratkaisun, jolla kumottiin edellä 54 kohdassa mainittu piirioikeuden ratkaisu.

61 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 11.9.2020 toimittamassaan asiakirjassa komissio esitti huomautuksensa kantajan 25.8.2020 toimittamasta lisätodisteesta.

62 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 9.11.2020 toimittamallaan asiakirjalla kantaja esitti työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla lisätodisteen toimittamalla United States Court of Appeals for the Ninth Circuitin asiassa Federal Trade Commission v. Qualcomm Incorporated 28.10.2020 antaman 2-sivuisen määräyksen, jossa hylättiin pyyntö uuden kuulemisen järjestämisestä edellä 60 kohdassa tarkoitetun ratkaisun yhteydessä.

63 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.11.2020 toimittamassaan asiakirjassa komissio esitti huomautuksensa kantajan 9.11.2020 toimittamasta lisätodisteesta.

5. Pyynnöt eräiden tietojen poistamiseksi yleisön saatavilta

64 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 31.5.2019 toimittamassaan asiakirjassa kantaja pyysi työjärjestyksen 66 artiklan nojalla eräiden tietojen poistamista yleisön saatavilta oikeudenkäyntiasiakirjoista ja niiden liitteistä, jotka on toimitettu niin kyseisen pyynnön esittämisajankohtaan mennessä kuin sen jälkeen.

65 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 6.8.2019 toimittamassaan asiakirjassa kantaja pyysi työjärjestyksen 66 artiklan nojalla eräiden tietojen poistamista yleisön saatavilta 26.7.2019 esitetyistä lisätodisteista.

66 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (kuudes jaosto) esitti kantajalle 28.5.2020 työjärjestyksensä 89 artiklan mukaisten prosessinjohtotoimien yhteydessä kirjallista vastausta edellyttäviä kysymyksiä pyytäen sitä yksilöimään täsmällisesti ne eräiden oikeudenkäyntiasiakirjojen ja riidanalaisen päätöksen sisältämät tiedot, joista on kyse eräiden tietojen poistamista yleisön saatavilta koskevissa pyynnöissä, työjärjestyksen täytäntöönpanosta annettujen käytännön määräysten 75 kohdan mukaisesti.

67 Kantaja pyysi 15.6.2020, että määräaikaa unionin yleisen tuomioistuimen 28.5.2020 esittämiin kysymyksiin vastaamiseksi pidennettäisiin. Määräaikaa pidennettiin.

68 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 8.6.2020 toimittamallaan asiakirjalla komissio toimitti unionin yleiselle tuomioistuimelle komission internetsivustolla samana päivänä julkaistusta riidanalaisesta päätöksestä toisinnon, josta oli poistettu luottamukselliset tiedot. Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti 16.6.2020 ottaa kyseisen asiakirjan asiakirja-aineistoon.

69 Kantaja pyysi 10.9.2020, että määräaikaa unionin yleisen tuomioistuimen 28.5.2020 esittämiin kysymyksiin vastaamiseksi pidennettäisiin uudestaan. Määräaikaa pidennettiin viimeisen kerran.

70 Kantaja vastasi prosessinjohtotoimeen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 30.10.2020 toimittamassaan asiakirjassa.

6. Esittelevän tuomarin sijoittaminen kuudenteen jaostoon

71 Koska unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin työjärjestyksen 27 artiklan 5 kohdan mukaisesti, esittelevä tuomari sijoitettiin unionin yleisen tuomioistuimen kuudenteen jaostoon, jonka ratkaistavaksi nyt käsiteltävä asia näin ollen siirrettiin.

7. Asian siirtäminen laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi

72 Unionin yleinen tuomioistuin päätti 11.6.2020 kuudennen jaoston ehdotuksesta työjärjestyksensä 28 artiklan mukaisesti siirtää asian laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi.

8. Prosessinjohtotoimet ja asian selvittämistoimet

73 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) esitti 8.10.2020 kantajalle ja komissiolle työjärjestyksensä 89 artiklan mukaisten prosessinjohtotoimien yhteydessä kirjallista vastausta edellyttäviä kysymyksiä ja pyysi komissiota esittämään asiakirjoja.

74 Komissio pyysi 12.10.2020, että määräaikaa unionin yleisen tuomioistuimen 8.10.2020 esittämiin kysymyksiin ja pyyntöihin vastaamiseksi annettua pidennettäisiin. Komission pyytämään määräajan pidentämiseen suostuttiin ja kantajalle asetettiin sama määräaika.

75 Komissio ja kantaja vastasivat prosessinjohtotoimiin 19.11. ja 20.11.2020.

76 Esittelevän tuomarin ehdotuksesta unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) määräsi 12.10.2020 antamassaan määräyksessä ja työjärjestyksensä 91 artiklan b alakohdan mukaisten asian selvittämistoimien yhteydessä komissiota esittämään eräitä tietoja ja eräitä asiakirjoja.

77 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 19.11.2020 toimittamallaan asiakirjalla (jäljempänä 19.11.2020 esitetty asiakirja) komissio noudatti kyseistä määräystä.

78 Työjärjestyksensä 103 artiklan 3 kohdan nojalla unionin yleinen tuomioistuin kehotti 10.12.2020 määrättynä prosessinjohtotoimena kantajan edustajia antamaan asianmukaiset sitoumukset 19.11.2020 esitetyn asiakirjan luottamuksellisen käsittelyn osalta menettelyn kyseisessä vaiheessa.

79 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 15.12.2020 toimittamallaan asiakirjalla kantajan edustajat vastasivat 10.12.2020 määrättyyn prosessinjohtotoimeen toimittamalla allekirjoitetun luottamuksellisuussitoumuksen.

80 Unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) päätti 8.1.2021 antamallaan päätöksellä, että 19.11.2020 esitetyllä asiakirjalla oli merkitystä asian ratkaisun kannalta työjärjestyksen 103 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

81 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 26.1.2021 toimittamassaan asiakirjassa kantajan edustajat, jotka olivat antaneet luottamuksellisuussitoumuksen, esittivät huomautuksensa 19.11.2020 esitetystä asiakirjasta.

82 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 21.1.2021 toimittamassaan asiakirjassa, joka otettiin asiakirja-aineistoon unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtajan 3.2.2021 tekemällä päätöksellä, luottamuksellisuussitoumuksen antaneet kantajan edustajat pyysivät kyseisen sitoumuksen poistamista ja 19.11.2020 esitetyn asiakirjan toimittamista. Komissiota pyydettiin esittämään huomautuksensa tältä osin.

83 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 22.2.2021 toimittamassaan asiakirjassa komissio esitti huomautuksensa luottamuksellisuussitoumuksen antaneiden kantajan edustajien 21.1.2021 toimittamasta asiakirjasta.

84 Ottaen huomioon komission ja luottamuksellisuussitoumuksen antaneiden kantajan edustajien esittämät huomautukset unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) määräsi 20.4.2021 antamassaan määräyksessä ja työjärjestyksensä 91 artiklan b alakohdan mukaisten asian selvittämistoimien yhteydessä komission toimittamaan 19.11.2020 esitetyn asiakirjan toisinnon, josta oli poistettu luottamukselliset tiedot.

85 Komissio noudatti kyseistä määräystä unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 26.4.2021 toimittamallaan asiakirjalla.

86 Kantajalle annettiin tiedoksi 19.11.2020 esitetyn asiakirjan toisinto, josta oli poistettu luottamukselliset tiedot, todeten, että kantaja voi esittää siitä huomautuksensa istunnossa ja tarvittaessa kirjallisesti istunnon jälkeen.

87 Suullisen käsittelyn yhteydessä, joka pidettiin 6.5.2021 pidetyssä istunnossa ja joka koski työjärjestyksen 103 artiklan nojalla 19.11.2020 esitettyä asiakirjaa, joka kuului kantajan edustajien allekirjoittaman luottamuksellisuussitoumuksen piiriin, unionin yleinen tuomioistuin, joka otti huomioon tämän osalta istunnossa käydyt keskustelut, tiedusteli komissiolta, voisiko se harkita luopuvansa kantajaan nähden luottamuksellisesta käsittelystä eräiden kyseisen asiakirjan sisältämien tietojen osalta, jotka olivat kantajaan nähden luottamuksellisia. Komission todettua, ettei se pystynyt vastaamaan tällaiseen tiedonsaantipyyntöön istunnossa, sille asetettiin kahden viikon määräaika kirjallisen vastauksen antamista varten.

88 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 7.5.2021 toimittamassaan asiakirjassa komissio totesi lähinnä, ettei se voinut vastata kyseiseen tiedonsaantipyyntöön sellaisenaan, ja pyysi, että saisi vastata siihen asian selvittämistoimen yhteydessä työjärjestyksen 92 artiklan 3 kohdan nojalla. Lisäksi komissio pyysi, että se saisi kuunnella kyseisestä asiasta istunnossa käydyistä keskusteluista tehtyä äänitallennetta työjärjestyksen 115 artiklan mukaisesti.

89 Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti antoi komissiolle luvan kuunnella osan suullisen käsittelyn äänitallenteesta.

90 Kantajan esitettyä huomautuksia selvittämistoimia koskeneesta komission pyynnöstä unionin yleinen tuomioistuin määräsi yhtäältä työjärjestyksensä 24 artiklan ensimmäisen kohdan ja toisaalta unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 91 artiklan b alakohdan mukaisesti 4.6.2021 antamallaan määräyksellä komission ilmoittamaan tuomioistuimen kirjaamon asettamassa määräajassa, poistaako se eräiden 19.11.2020 esitetyn asiakirjan sisältämien tietojen luottamuksellisuuden kantajaan nähden.

91 Komissio noudatti kyseistä määräystä unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 11.6.2021 toimittamallaan asiakirjalla pitäytyen siinä näkemyksessä, että ei ollut perusteita kyseessä olevien, 19.11.2020 esitetyn asiakirjan sisältämien tietojen luottamuksellisuuden poistamiselle kantajaan nähden.

92 Luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneet kantajan edustajat, jotka olivat pyytäneet heille myönnetyn määräajan pidentämistä ja saaneet suostumuksen siihen, esittivät unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.7.2021 toimittamallaan asiakirjalla huomautuksensa komission 11.6.2021 antamasta vastauksesta.

9. Asian käsittelyn suullinen vaihe

93 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtajan antamasta päätöksestä asianosaiset kutsuttiin 18.11.2020 niiden kuulemista varten 2.2., 3.2. ja 4.2.2021 pidettäväksi vahvistettuun istuntoon.

94 Ottaen huomioon kantajan pyynnön siitä, että kaikki istunnot, joissa saatettaisiin viitata eräisiin 26.7.2019 esitettyinä lisätodisteina toimitettuihin asiakirjoihin, pidettäisiin suljetuin ovin, unionin yleinen tuomioistuin päätti työjärjestyksensä 109 artiklan mukaisesti kuulla asianosaisia siitä, että osa istunnosta pidettäisiin suljetuin ovin.

95 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 10.12.2021 toimittamallaan ja 18.12.2021 täydentämällään kirjeellä kantaja pyysi istunnon siirtämistä myöhemmäksi ottaen huomioon yhtäältä yleinen terveystilanne ja toisaalta Yhdysvalloille esitetty pyyntö eräiden 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden luottamuksellisuuden poistamisesta.

96 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 15.12.2020 toimittamassaan kirjeessä komissio yhtäältä totesi, että istunnon pitäminen osittain suljetuin ovin voisi olla perusteltua eräiden 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden suhteen, ja toisaalta esitti huomautuksia istunnon järjestämisestä.

97 Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 18.12.2020 toimittamassaan kirjeessä kantaja yhtäältä pyysi istunnon järjestämistä suljetuin ovin eräiden 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden osalta ja toisaalta totesi, että sen pyynnöstä saattaisi tulla tarpeeton sen mukaan, mikä on Yhdysvalloille esitetyn luottamuksellisuuden poistamista koskevan pyynnön lopputulos.

98 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti 22.12.2020 siirtää istunnon myöhemmäksi.

99 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtajan päätöksestä asianosaisille esitettiin 29.1.2021 kutsu suulliseen käsittelyyn, joka oli määrä pitää 4.5., 5.5. ja 6.5.2021.

100 Komissio esitti 22.3.2021 istunnon järjestämistä koskevia ehdotuksia.

101 Kantaja esitti 26.3.2021 toisen pyynnön istunnon siirtämisestä myöhemmäksi.

102 Kantaja esitti 29.3.2021 huomautuksia istunnon järjestämistä koskevista komission ehdotuksista.

103 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti 31.3.2021 hylätä istunnon myöhemmäksi siirtämistä koskevan toisen pyynnön.

104 Unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) päätti 9.4.2021 kutsua asianosaiset epäviralliseen kokoukseen, joka koski istunnon järjestämistä.

105 Kantaja esitti 14.4.2021 pyynnön siitä, että sen työntekijät voisivat osallistua istuntoon videokokouksen välityksellä.

106 Epävirallinen kokous pidettiin 15.4.2021.

107 Seuraavana päivänä, 16.4.2021, yhtäältä unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti evätä kantajan työntekijöiltä mahdollisuuden osallistua istuntoon videokokouksen välityksellä ja toisaalta unionin yleinen tuomioistuin (laajennettu kuudes jaosto) päätti järjestää osan istunnosta suljetuin ovin.

108 Kantaja esitti 16.4.2021 kolmannen pyynnön istunnon siirtämisestä myöhemmäksi.

109 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti 19.4.2021 hylätä kolmannen pyynnön, joka koski istunnon siirtämistä myöhemmäksi.

110 Kantaja esitti 21.4.2021 pyynnön, joka koski teknisten välineiden käyttämistä istunnossa.

111 Unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja päätti 22.4.2021 sallia teknisten välineiden käytön istunnossa.

112 Kirjeellä, joka oli päivätty 28.4.2021 ja jonka unionin yleisen tuomioistuimen laajennetun kuudennen jaoston puheenjohtaja otti tämän asian asiakirja-aineistoon 29.4.2021, komissio toimitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon suljetun käsittelyn laajuutta koskevan ja asianosaisten yhteistä näkemystä kuvaavan kirjeen.

113 Kantaja vahvisti 3.5.2021 päivätyssä kirjeessään asianosaisten yhteisen näkemyksen suljetun käsittelyn laajuudesta ja toimitti unionin yleiselle tuomioistuimelle luettelon 26.7.2019 esitetyistä lisätodisteista, joiden luottamuksellisuus oli poistettu kokonaan tai osittain.

114 Suullinen käsittely pidettiin 4.5., 5.5. ja 6.5.2021.

115 Asian käsittelyn suullinen vaihe päättyi 17.9.2021.

B Asianosaisten vaatimukset

116 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen

– toissijaisesti kumoaa määrätyn sakon tai vaihtoehtoisesti alentaa tuntuvasti sen määrää

– velvoittaa Euroopan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

117 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaaman oikeudenkäyntikulut.

III Oikeudellinen arviointi

118 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi seuraaviin seitsemään kanneperusteeseen:

– ensimmäinen kanneperuste perustuu väitteeseen ilmeisistä menettelyvirheistä;

– toinen kanneperuste perustuu väitteeseen ilmeisistä arviointivirheistä, perusteluvelvollisuuden laiminlyönnistä ja siitä, että toiminnan puolustamista tehokkuuseduilla (efficiency defence) koskeva selvitysaineisto on otettu huomioon vääristyneellä tavalla;

– kolmas kanneperuste perustuu väitteeseen, jonka mukaan on tehty ilmeisiä oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä kilpailunvastaisten vaikutusten osalta;

– neljäs kanneperuste perustuu väitteeseen, jonka mukaan on tehty ilmeisiä arviointivirheitä merkityksellisten markkinoiden määrittelyssä ja määräävän markkina-aseman olemassaolon arvioinnissa;

– viides kanneperuste perustuu väitteeseen, jonka mukaan on tehty ilmeisiä oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä sekä jätetty esittämättä väitetyn rikkomisen kestoa koskevat perustelut;

– kuudes kanneperuste perustuu väitteeseen, jonka mukaan on tehty ilmeisiä arviointivirheitä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan alakohdan (EYVL 2006, C 210, s. 2) mukaisesti määrätyn sakon määrän vahvistamista koskevien suuntaviivojen soveltamisessa sekä loukattu suhteellisuusperiaatetta;

– seitsemäs kanneperuste perustuu väitteeseen, jonka mukaan on tehty ilmeisiä arviointivirheitä komission toimivallan ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen osalta.

119 Hyvä oikeudenhoidon nimissä on tarkasteltava ensimmäistä ja kolmatta kanneperustetta.

120 Aluksi on tarkasteltava 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden tutkittavaksi ottamista, jonka komissio on kyseenalaistanut.

A 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden ottaminen tutkittavaksi

121 Aluksi on todettava, että 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet yhtäältä koostuvat hyvin suurelta osin asiakirjakokonaisuudesta, jonka Apple luovutti kantajalle helmi-kesäkuussa 2019 sen pantua 20.8.2018 vireille oikeudenkäynnin Applea vastaan piirioikeudessa Yhdysvaltojen lakikokoelman (United States Code) 28 osaston 1782 §:n mukaisesti, jonka otsikko on ”Oikeusapu ulkomaisille ja kansainvälisille tuomioistuimille ja niissä esiintyville yksityisille” (jäljempänä 1782 §:n mukainen menettely), ja toisaalta, pieneltä osin, asiakirjakokonaisuudesta, joka on peräisin Federal Trade Commissionin (Yhdysvaltojen liittovaltion kilpailuviranomainen) kantajaa vastaan piirioikeudessa vireille panemasta oikeudenkäynnistä, jonka seurauksena edellä 54 kohdassa tarkoitettu, 21.5.2019 päivätty tuomio annettiin 4.1.2019 aloitetun julkisen oikeudenkäynnin puitteissa (jäljempänä FTC-oikeudenkäynti). Lisäksi kyseisiin lisätodisteisiin kuuluu vähäisessä määrin myös eräitä lehtiartikkeleita.

122 Samoin on aluksi huomattava myös se, että ennen suullista käsittelyä kantaja toimitti unionin yleiselle tuomioistuimelle luettelon 26.7.2019 esitettyinä lisätodisteina toimitetuista, 1782 §:n mukaisesta menettelystä peräisin olevista asiakirjoista, joiden luottamuksellisuus oli poistettu kokonaan tai osittain (ks. edellä 113 kohta), ja että suullisen käsittelyn julkisen osuuden aikana kantaja viittasi muutamiin kyseisistä asiakirjoista sekä 1782 §:n mukaisen menettelyn vireilläoloon.

123 Kantaja toteaa, että kyseiset asiakirjat eivät olleet sen itsensä tai sen eurooppalaisten asianajajien käytettävissä sen jättäessä kannekirjelmän tai vastauksensa ja että se oli toimittanut 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet kirjelmän yhteydessä mahdollisimman nopeasti. Kantaja toteaa yhtäältä 1782 §:n mukaisesta menettelystä peräisin olevien asiakirjojen osalta, että helmikuussa 2019 annetun määräyksen seurauksena Apple toimitti 23.2.–24.6.2019 sille 2 300 asiakirjaa yhdeksänä erillisenä lähetyksenä ja että sen asianajajat tutustuivat kyseisiin asiakirjoihin ja nimesivät niistä ne, jotka oli tarkoitus esittää unionin yleiselle tuomioistuimelle. Kantaja toteaa toisaalta FTC-oikeudenkäynnistä peräisin olevista asiakirjoista, että tietojen luovuttamiskieltoa koskeva määräys (protective order) kielsi kantajan yhdysvaltalaisia asianajajia toimittamasta kyseessä olevia asiakirjoja sen eurooppalaisille asianajajille.

124 Komissio vastaa toteamalla, että 26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita ei voida ottaa huomioon. Ensinnäkin komissio väittää, että jotkin asiakirjoista ovat kannekirjelmän jättämistä edeltävältä ajalta, esimerkiksi eräät lehtiartikkelit, kantajan ja Applen väliset sähköpostiviestit ja muutamat kantajan esitykset. Toiseksi komissio toteaa, että kantaja ei ole selittänyt, miksi se yhtäältä ei pyytänyt piirioikeudessa esitettyjä asiakirjoja ennen 20.8.2018 eli ennen riidanalaisen päätöksen antamista tai heti sen jälkeen ja miksi se toisaalta ei vastauksessaan kertonut unionin yleiselle tuomioistuimelle kyseisestä pyynnöstä tai sen etenemisestä. Kolmanneksi komissio toteaa, että kantaja ei ole selittänyt, miksi se ei aikaisemmin pyytänyt Applelta lupaa käyttää FTC-oikeudenkäynnistä peräisin olevia todisteita, erityisesti ennen tammikuussa 2019 järjestettyä prosessia. Neljänneksi komissio huomauttaa, että unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 92 artiklan 7 kohta koskee selvittämistoimiin vastauksena esitettyjä todisteita eikä asianosainen voi sen nojalla esittää lisätodisteita omasta aloitteestaan ja ilman asianmukaisia perusteluja. Viidenneksi komissio toteaa, että kantaja ainoastaan viittaa eräisiin lisätodisteisiin selittämättä niissä tarkasteltuja kysymyksiä tai osoittamatta, kuinka kyseiset todisteet tukevat sen väitteitä.

125 Ensinnäkin on muistettava, että 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden toimittamisessa kantaja tukeutuu yhtäältä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohtaan ja toisaalta väittää, että ne on esitetty kyseisen työjärjestyksen 92 artiklan 7 kohdan perusteella.

126 Komissio väittää, että ensin mainitussa säännöksessä vaaditut edellytykset eivät täyty ja että jälkimmäisellä säännöksellä ei ole merkitystä.

127 Yhtäältä on huomattava, että työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla ”varsinaiset asianosaiset voivat poikkeuksellisesti esittää todisteita tai pyytää saada esittää näyttöä ennen asian käsittelyn suullisen vaiheen päättämistä tai ennen unionin yleisen tuomioistuimen päätöstä ratkaista asia ilman käsittelyn suullista vaihetta, jos niiden esittämiseen vasta silloin on pätevä syy”. On erityisesti niin, että tämä mahdollisuus on poikkeus saman artiklan 1 kohdassa esitettyyn yleissääntöön, jonka mukaan todisteet ja pyynnöt näytön esittämiseksi on esitettävä ensimmäisessä kirjelmien vaihdossa.

128 Mainitun säännöksen sanamuodosta on pääteltävissä, että jotta tähän mahdollisuuteen voitaisiin vedota, viivästys todisteiden esittämisessä on oltava perusteltavissa poikkeuksellisilla olosuhteilla (ks. vastaavasti tuomio 11.9.2019, HX v. neuvosto, C-540/18 P, ei julkaistu, EU:C:2019:707, 67 kohta).

129 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin voi hyväksyä sen, että pyyntö näytön esittämiseksi jätetään vastauksen antamisen jälkeen, ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa, nimittäin jos pyynnön tekijä ei voi saada käyttöönsä kyseessä olevia todisteita ennen asian käsittelyn kirjallisen vaiheen päättymistä (ks. tuomio 12.9.2019 Achemos Grupė ja Achema v. komissio, T-417/16, ei

julkaistu, EU:T:2019:597, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällaisen menettelyn poikkeuksellisuus merkitsee sitä, että todisteiden toimittaminen ennen vastausta oli mahdotonta tai että sitä ei voitu perustellusti vaatia (ks. vastaavasti tuomio 15.12.2016, TestBioTech ym. v. komissio, T-177/13, ei julkaistu, EU:T:2016:736, 251 kohta).

130 Lisäksi on huomautettava tältä osin, että työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdassa säädetty poikkeus on erilainen kuin se, josta säädetään saman artiklan 2 kohdassa, jonka mukaisesti kantaja ja vastaaja voivat vastauksissaan esittää todisteita argumentaationsa tueksi sillä edellytyksellä, että tällaiseen viivästykseen on pätevä syy, eikä jälkimmäisessä poikkeuksessa edellytetä poikkeuksellisia olosuhteita.

131 Toisaalta on huomattava, että asian selvittämistoimien osalta työjärjestyksen 92 artiklan 7 kohdassa säädetään, että ”vastanäytön esittäminen ja aiemmin esitetyn näytön täydentäminen on sallittua”.

132 Tämän asian kantaja ei tukeudu jälkimmäiseen säännökseen sellaisenaan, vaan vetoaa siihen sikäli kuin oikeuskäytännössä katsotaan, että työjärjestyksen 85 artiklaa on tarkasteltava yhdessä saman työjärjestyksen 92 artiklan 7 kohdan kanssa, jossa säädetään, että vastanäytön esittäminen ja aiemmin esitetyn näytön täydentäminen on sallittua (tuomio 22.6.2017, Biogena Naturprodukte v. EUIPO (ZUM wohl), T-236/16, EU:T:2017:416, 17 kohta ja tuomio 9.9.2020, Kreikka v. komissio, T-46/19, ei julkaistu, EU:T:2020:396, 30 kohta).

133 Kuten ilmenee kirjelmästä, jonka liitteinä 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet toimitettiin, nämä todisteet on esitetty ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen kanneperusteen tueksi. Vaikka kantaja huomauttaakin yleisesti, että kyseiset todisteet oli esitetty kannekirjelmässä ja vastauksessa esitettyjen väitteiden tueksi toimitettujen todisteiden täydentämiseksi sekä komission riidanalaisessa päätöksessään, vastinekirjelmässään ja vastauksessaan esittämien väitteiden kiistämiseksi, on todettava, että kyseiset todisteet eivät ole nimenomaisesti vastanäyttöä, jonka tarkoituksena olisi kiistää komission esittämät todisteet, eikä niillä myöskään pyritä täydentämään aiemmin esitettyä näyttöä, vaan ne ovat uusia todisteita eräiden kanneperusteiden tukemiseksi.

134 Onkin selvitettävä, oliko 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden toimittaminen tässä asiassa perusteltavissa poikkeuksellisilla olosuhteilla työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

135 Tältä osin on toiseksi tarkasteltava komission vastaväitteitä, joilla se haluaa osoittaa, että työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdassa vaaditut edellytykset eivät täyty.

136 Ensinnäkin 1782 §:n mukaisesta menettelystä peräisin olevien asiakirjojen osalta on aluksi todettava, että ne kuuluvat siihen asiakirjakokonaisuuteen, jonka Apple 23.2.–24.6.2019 toimitti kantajalle 1782 §:n mukaisen menettelyn päättymisen jälkeen. On toisin sanoen selvää, että kantaja sai kyseiset asiakirjat useina eri lähetyksinä 4.1.2019 päivätyn vastauksensa jättämisen jälkeen. On kuitenkin todettava, että kantajalla ei ollut käytettävissään kyseessä olevia asiakirjoja sen jättäessä keskeisimmät kirjelmänsä, joten se ei voinut esittää niitä näiden kirjelmiensä yhteydessä, vaan sen oli mahdollista saada ne vasta 1782 §:n mukaisen menettelyn päätyttyä.

137 Yhtäältä komissio väittää kuitenkin, ettei kantaja ole selittänyt, miksi se ei ollut käynnistänyt 1782 §:n mukaista menettelyä Applea vastaan piirioikeudessa aikaisemmin.

138 Tällä komission väitteellä ei kuitenkaan ole merkitystä arvioitaessa työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaoloa. Kysymys on pikemminkin siitä, olivatko kyseessä olevat todisteet saatavilla siinä vaiheessa, kun kannekirjelmä jätettiin tai vastaus toimitettiin (ks. vastaavasti tuomio 13.12.2018, Haeberlen v. ENISA, T-632/16, ei julkaistu, EU:T:2018:957, 184 ja 185 kohta), eikä siitä spekulatiivisesta pohdinnasta, olisiko kantaja voinut ryhtyä toimiin, joiden ansiosta se olisi teoreettisesti voinut saada kyseessä olevat todisteet käyttöönsä aikaisemmin.

139 On joka tapauksessa todettava, että kyseinen vastaväite perustuu virheellisiin olettamiin.

140 Kantajan Applea vastaan piirioikeudessa käynnistämällä 1782 §:n mukaisella menettelyllä nimittäin pyrittiin keräämään todisteita eräiden komission riidanalaisessa päätöksessään esittämien toteamusten kiistämiseksi tätä oikeudenkäyntimenettelyä varten. Kantaja ei siis pystynyt aloittamaan 1782 §:n mukaista menettelyä ennen komission riidanalaisen päätöksen antamista eikä sillä myöskään ollut – vaikka tämän oletettaisiinkin olleen mahdollista – velvollisuutta toimia siten ehkäisevästi ja spekulatiivisesti mahdollista muutoksenhakua varten ennen kuin kyseistä päätöstä oli edes annettu.

141 Kantajaa ei siis voida kritisoida siitä, ettei se ollut pannut kyseessä olevaa oikeudenkäyntiä vireille ennen kuin riidanalainen päätös oli annettu.

142 Siltä osin kuin komissio vetoaa siihen, että kantaja olisi voinut panna kyseisen menettelyn vireille 24.1.2018 päivätyn ratkaisun antamisajakohtaa seuranneina päivinä ja viikkoina, on myös huomautettava, että tällainenkin väite on spekulatiivinen ja lisäksi tarkoittaisi sitä, että kantajalle asetettaisiin velvoite, joka on kohtuuton tai suorastaan mahdoton täyttää. Sen sijaan on pikemminkin perusteltua, että riidanalaisen päätöksen jälkeen kantaja ensin valmisteli ja sitten nosti nyt käsiteltävän kanteen 6.4.2018, minkä jälkeen – ottaen huomioon riidanalaisen päätöksen ja kyseisen kanteen sisältö – se aloitti 1782 §:n mukaisen menettelyn saadakseen käyttöönsä muita mahdollisia todisteita kanteensa tueksi. Komission näkemyksessä on myös jätetty huomiotta aika, joka väistämättä tarvittiin kantajan sekä sen eurooppalaisten ja yhdysvaltalaisten edustajien väliseen koordinointiin 1782 §:n mukaisen menettelyn käynnistämiseksi Yhdysvalloissa tätä oikeudenkäyntiä varten. Lisäksi on huomattava, että koska kantaja sai 1782 §:n mukaisen menettelyn päätteeksi Applen asiakirjat kuudesta kymmeneen kuukautta käsittävänä ajanjaksona kyseisen menettelyn alkamisesta, niin – vaikka oletettaisiin, kuten komissio väittää, että sellainen menettely olisi ollut mahdollista aloittaa kantajan valmistellessa kannekirjelmäänsä (helmi–maaliskuussa 2018) – kantaja ei todennäköisesti olisi saanut kaikkia asiakirjoja ajoissa voidakseen tarkastella niitä ja esittää ne 6.4.2018 päivätyn kannekirjelmän tai 4.1.2019 jättämänsä vastauksen yhteydessä.

143 Toisaalta komissio väittää, että kantaja ei erityisesti vastauksessaan ole ilmoittanut unionin yleiselle tuomioistuimelle piirioikeudessa vireille panemastaan menettelystä ja sen etenemisestä. Tämä komission vastalause koskee myös merkityksettömiä seikkoja, sillä ennalta ilmoittamista unionin yleiselle tuomioistuimelle ei vaadita työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdassa.

144 Toiseksi FTC-oikeudenkäynnistä peräisin olevan asiakirjakokonaisuuden suhteen on alustavasti todettava, että kyseiset asiakirjat ovat osa piirioikeudessa käydyn FTC-oikeudenkäynnin asiakirja-aineistoa ja että ennen julkisen oikeudenkäynnin alkamista kyseisessä piirioikeudessa tammikuussa 2019 näihin asiakirjoihin tutustumista ja niiden käyttöä oli rajoitettu 24.10.2017 päivätyllä tietojen luovuttamiskieltoa koskevalla määräyksellä.

145 Nämä seikat ovat asianosaisten kesken riidattomia, samoin kuin se, että kantajan jättäessä vastauksensa 4.1.2019 kyseiset asiakirjat eivät olleet vapaasti sen saatavilla, sillä yhtäältä niihin tutustuminen ja niiden käyttö oli rajattu pieneen määrään yhdysvaltalaisia asianajajia ja kantajan omia lakimiehiä ilman, että nämä olisivat voineet toimittaa niitä kantajan eurooppalaisille asianajajille tai käyttää niitä riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneessa hallinnollisessa menettelyssä tai nyt käsillä olevassa oikeudenkäyntimenettelyssä, ja toisaalta julkinen käsittely piirioikeudessa, jonka myötä kyseisistä asiakirjoista tuli julkisia, pidettiin 4.–29.1.2019.

146 Komissio kuitenkin väittää, että kantaja olisi tietojen luovuttamiskiellosta 24.7.2017 annetun määräyksen eräiden määräysten nojalla voinut pyytää Applelta luvan voidakseen käyttää kyseisiä asiakirjoja aiemmin nyt vireillä olevan oikeudenkäynnin yhteydessä odottamatta tammikuussa 2019 pidetyn julkisen oikeudenkäynnin alkamista.

147 Myöskään tätä komission väitettä ei voida hyväksyä, sillä se perustuu pelkkiin arvailuihin, jotka eivät voi olla perustana unionin yleisen tuomioistuimen harjoittamalle tuomioistuinvalvonnalle. Nimittäin – kuten komissio itsekin tähdentää –, vaikka oletettaisiin, että kantajan yhdysvaltalaiset asianajajat ja omat lakimiehet, joilla oli kyseiset asiakirjat käytettävissään, olisivat pystyneet arvioimaan niiden hyödyllisyyden tässä oikeudenkäynnissä, asiakirjojen käyttö tähän tarkoitukseen edellytti Applelta etukäteen hankittavaa lupaa. Mikään ei osoita, että kyseiset kaksi tilannetta olisivat toteutuneet tämän asian olosuhteissa.

148 On joka tapauksessa todettava, kuten edellä 138 kohdassa todettiin, että kysymys on siitä, olivatko kyseessä olevat todisteet saatavilla siinä vaiheessa, kun kantaja jätti kannekirjelmänsä tai toimitti vastauksensa. Kun otetaan huomioon edellä 145 kohdassa mainitut seikat, näin ei ollut tässä asiassa, sillä kantaja jätti vastauksensa 4.1.2019 eli samana päivänä, jona kyseisen asiakirjan jättämistä varten asetettu määräaika päättyi, ja FTC-oikeudenkäynnin aikainen julkinen istunto, jonka myötä kyseessä olevista asiakirjoista tuli julkisia, käynnistyi samana päivänä eli 4.1. Näin ollen on todettava, että kantaja ei pystynyt esittämään kyseessä olevia asiakirjoja ajankohtana, jona se jätti vastauksensa.

149 Ei myöskään voida katsoa, että tämän asian olosuhteissa kantaja olisi aiheettomasti viivytellyt FTC-oikeudenkäynnistä peräisin olevien asiakirjojen esittämisessä unionin yleiselle tuomioistuimelle. Nimittäin, koska 1782 §:n mukainen menettely oli käynnissä vielä tammikuussa 2019 ja kantaja oli saanut kyseisestä menettelystä peräisin olevat asiakirjat vuoden 2019 helmikuun lopun ja kesäkuun lopun välisenä aikana, sen oli perusteltua tarkastella kyseisistä kahdesta prosessista peräisin olevia asiakirjoja kokonaisuutena ja sen jälkeen toimittaa ne yhdessä heinäkuussa 2019.

150 Kolmanneksi, kun kyse on niistä komission mainitsemista, 1782 §:n mukaisesta menettelystä tai FTC-oikeudenkäynnistä peräisin olevista asiakirjoista, jotka kantajalla oli käytettävissään ennen kanteen nostamista tässä asiassa, nimittäin kantajan ja Applen väliset sähköpostiviestit ja kantajan esitykset, on todettava, että kyseiset asiakirjat kylläkin olivat kantajan käytettävissä yksittäisinä todisteina. Ne kuitenkin kuuluvat siihen asiakirjakokonaisuuteen, jonka Apple toimitti kantajalle 1782 §:n mukaisen menettelyn päätteeksi, tai siihen asiakirjakokonaisuuteen, joka muodosti FTC-oikeudenkäynnin asiakirja-aineiston tammikuun 2019 julkisen istunnon yhteydessä, joten niitä ei voida ottaa huomioon yksittäin nämä kokonaisuudet muodostaviin asiakirjoihin nähden. Kantaja ei asianajajineen näin ollen voinut välttämättä arvioida niiden merkitystä tämän asian yhteydessä kyseiset kokonaisuudet muodostavista muista asiakirjoista erillisinä. Toisin sanoen, kun otetaan huomioon 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden alkuperä, näitä lisätodisteita ei voida

erotella toisistaan keinotekoisesti, vaan niitä on tutkittavaksi ottamisensa osalta arvioitava kokonaisuudessaan sen mukaan, ovatko ne peräisin 1782 §:n mukaisesta menettelystä vai FTC-oikeudenkäynnistä.

151 Neljänneksi on huomattava, että sama koskee 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin kuuluvia kolmea lehtiartikkelia, jotka oli julkaistu ennen kanteen nostamista, sillä niiden esittämistä myöhässä perustellaan niiden muiden lisätodisteiden myöhäisellä toimittamisella, joita niiden on tarkoitus tukea sen kirjelmän alaviitteissä, jonka liitteinä kyseiset todisteet esitettiin.

152 Viidenneksi, kyseen ollessa siitä komission yleisestä väitteestä, että kirjelmässä, jonka liitteinä 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet ovat, kantaja vain esitti pelkkiä viittauksia kyseisiin todisteisiin antamatta selityksiä, on todettava, että tällä seikalla ei ole merkitystä työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdassa vaaditun arvioinnin yhteydessä, vaan se liittyy tapauksen mukaan kyseisten todisteiden ymmärrettävyyteen kanneperusteiden perusteltavuuden tutkimisten yhteydessä.

153 Kaiken edellä esitetyn perusteella on käsiteltävän asian olosuhteissa todettava, että 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden toimittamista kokonaisuudessaan asian käsittelyn kirjallisen vaiheen päätyttyä voidaan perustella poikkeuksellisilla olosuhteilla ja että kyseiset todisteet täytyy näin ollen hyväksyä työjärjestyksen 85 artiklan 3 kohdan nojalla.

B Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee ilmeisiä menettelyvirheitä

154 Ensimmäisessä kanneperusteessa on neljä osaa. Ensimmäinen osa koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista, sillä kantajan mukaan sillä ei ollut mahdollisuutta esittää huomautuksia riidanalaisen päätöksen tärkeistä näkökohdista. Toinen osa koskee hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista, sillä kantajan mukaan komissio ei tehnyt perusteellista, objektiivista ja huolellista tutkintaa. Kolmas osa koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista, sillä kantaja mukaan komissio ei antanut sille tiedoksi sen puolustautumisen kannalta hyödyllisiä todisteita. Neljäs osa koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista, sillä kantajan mukaan komissio arvioi teot virheellisesti, osittain ja epätäydellisesti.

155 On tarkasteltava kanneperusteen ensimmäistä ja kolmatta osaa, jotka koskevat puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

1. Alustavat huomautukset

156 Puolustautumisoikeudet kuuluvat perusoikeuksiin, jotka ovat erottamaton osa yleisiä oikeusperiaatteita, joiden noudattamista valvovat unionin yleinen tuomioistuin ja unionin tuomioistuin (ks. vastaavasti tuomio 25.10.2011, Solvay v. komissio, C-109/10 P, EU:C:2011:686, 52 kohta).

157 Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen on unionin oikeuden yleinen periaate, jota on sovellettava, kun hallinto aikoo tehdä henkilöä koskevan, tälle epäedullisen päätöksen (tuomio 16.1.2019, komissio v. United Parcel Service, C-265/17 P, EU:C:2019:23, 28 kohta).

158 Tämä unionin oikeuden yleinen periaate on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa (tuomio 25.3.2021, Deutsche Telekom v. komissio, C-152/19 P, EU:C:2021:238, 105 kohta).

159 Kilpailuoikeuden asiayhteydessä puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen edellyttää sitä, että sellaisen päätöksen adressaatilla, jossa sen todetaan rikkoneen kilpailusääntöjä, on oltava mahdollisuus ilmaista hallinnollisen menettelyn aikana asianmukaisella tavalla näkemyksensä niiden tosiseikkojen ja olosuhteiden, joista sitä kritisoidaan, paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joihin komissio vetoaa tällaista rikkomista koskevan väitteensä tueksi (tuomio 25.10.2011, Solvay v. komissio, C-109/10 P, EU:C:2011:686, 53 kohta ja tuomio 25.3.2021, Deutsche Telekom v. komissio, C-152/19 P, EU:C:2021:238, 106 kohta).

160 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan puolustautumisoikeuksia on loukattu, jos on olemassa mahdollisuus, että komission menettelyvirheen vuoksi sen toteuttama hallinnollinen menettely olisi saattanut johtaa erilaiseen tulokseen. Kantajana oleva yritys näyttää toteen, että tällainen loukkaaminen on tapahtunut, jos se voi osoittaa riittävällä tavalla, ei sitä, että komission päätöksellä olisi ollut toisenlainen sisältö, vaan sen, että se olisi voinut puolustautua paremmin, jos menettelyvirhettä ei olisi tapahtunut (tuomio 2.10.2003, Thyssen Stahl v. komissio, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 31 kohta ja tuomio 13.12.2018, Deutsche Telekom v. komissio, T-827/14, EU:T:2018:930, 129 kohta).

161 Tällainen arviointi on tehtävä kunkin yksittäistapauksen erityisten tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella (tuomio 18.6.2020, komissio v. RQ, C-831/18 P, EU:C:2020:481, 107 kohta).

2. Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siltä osin kuin kolmansien kanssa pidettyjä kokouksia ja puhelinneuvotteluja koskevia muistiinpanoja ja tietoja ei ollut saatavilla

162 Kanneperusteen kolmas osa perustuu kahteen väitteeseen. Ensimmäisen väitteen mukaan komissio ei pystynyt tarjoamaan kantajalle riittävää mahdollisuutta tutustua asiakirja-aineistoon. Toisen väitteen mukaan asiakirja-aineistosta puuttuvat komission kolmansien henkilöiden kanssa pitämien kokousten ja puhelinneuvottelujen sisältöä koskevat muistiinpanot ja tiedot.

163 Toinen väite on tutkittava.

164 Kantaja väittää, että komissio on velvollinen tekemään muistiinpanoja tällaisista kolmansien henkilöiden kanssa käymistään virallisista tai epävirallisista kokouksista ja että sen kuuluu toimittaa kyseiset muistiinpanot tutkinnan kohteena oleville osapuolille. Tässä asiassa komissio ei kantajan mukaan toimittanut sille lainkaan muistiinpanoja kolmansien henkilöiden kanssa pitämistään kokouksista. Riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen komissio oli väitetysti kantajan pyynnöstä kertonut sille, että kolmansien henkilöiden kanssa oli pidetty kokouksia ja puhelinneuvotteluja, ja toimittanut kantajalle täysin merkityksettömiä muistiinpanoja. Täydellisemmät muistiinpanot olisivat kantajan mukaan olleet hyödyksi sen puolustautumiselle monissa kohdin. Lisäksi komissio oli kantajan mukaan kieltäytynyt kertomasta, oliko se tutkinnan aikana tavannut erästä kolmatta henkilöä, vaikka kantajan puolustuksen kannalta olisi hyödyksi tietää, oliko sellaisia kokouksia pidetty ja mitä aiheita niissä mahdollisesti oli käsitelty.

165 Kantaja huomauttaa lisäksi, että asetuksessa N:o 1/2003 ei erotella toisistaan kuulemisia ja muunlaisia kokouksia tai puhelinneuvotteluja. Kantajan mukaan komissio ei voi kokouksen tai puhelinneuvottelun aikana määrittää sitä, mikä seikka saattaisi tai ei voi vaikuttaa asianomaisen yrityksen eduksi, vaan yrityksen itsensä kuuluu ratkaista, voiko tietty asiakirja-aineisto olla hyödyllinen sen puolustuksen kannalta. Komission tässä asiassa kantajalle toimittamat muistiinpanot eivät kantajan mukaan ole asianmukaisia, sillä ne eivät sisällä lainkaan hyödyllistä tietoa keskusteluiden sisällöstä tai esillä olleiden aiheiden luonteesta, vaan samanlaisia ja

epämääräisiä ilmaisuja. Kantaja kiistää, että se olisi voinut saada kyseessä olevissa kokouksissa ja neuvottelupuheluissa vaihdetut tiedot selville kolmansien henkilöiden tiedonsaantipyyntöihin antamien vastausten perusteella, sillä kyseisissä muistiinpanoissa ei viitattu näihin vastauksiin, ja päinvastoin. Kantaja korostaa sitä, että komission tehtävänä ei ole ratkaista, onko kolmas henkilö esittänyt tietoja, jotka voisivat vaikuttaa asianomaisen yrityksen eduksi, vaan komissio on velvollinen tekemään muistiinpanoja ja toimittamaan ne kantajalle.

166 Todettuaan tehneensä asianmukaiset muistiinpanot kolmansien henkilöiden kanssa käymistään kokouksista ja puhelinneuvotteluista komissio ensinnäkin vastaa, ettei sillä ole yleistä velvollisuutta tehdä muistiinpanoja kolmansien henkilöiden kanssa käymistään kokouksista ja puhelinneuvotteluista, sillä sen velvollisuudet ovat suppeammat. Yhtäältä komissio katsoo, että sen velvollisuutena on tehdä täydelliset muistiinpanot kokouksista tai puhelinneuvotteluista, jotka ovat asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kuulemisia ja joiden tarkoituksena on tutkintaan liittyvien tietojen kerääminen, vaikka kantaja ei olekaan tässä asiassa väittänyt, että kolmansien henkilöiden kanssa pidetyt kokoukset ja puhelinneuvottelut olisivat ’kuulemisia’. Toisaalta komission velvollisuutena on tehdä suppeat muistiinpanot kokouksista ja puhelinneuvotteluista, joiden tarkoituksena on tutkintaan liittyvien tietojen kerääminen, ainoastaan silloin, kun kolmannet henkilöt toimittavat asianomaista yritystä vastaan puhuvia seikkoja, joita komissio aikoo hyödyntää, tai sen puolesta puhuvia seikkoja, joihin asianomainen yritys voisi vedota. Toiseksi komissio väittää tehneensä asianmukaisesti suppeat muistiinpanot kyseessä olevista kokouksista ja puhelinneuvotteluista. Komissio toteaa, että saatuaan kantajan pyynnön se oli epähuomiossa jättänyt toimittamatta tälle muistiinpanot yhdestä kolmansien henkilöiden kanssa pitämästään kokouksesta ja kolmesta puhelinneuvottelusta, mutta toimittaneensa ne sille jälkikäteen kertoen asianomaisten yritysten nimet, kellonajat ja käsitellyt aiheet. Komissio täsmentää myös, että riidanalainen päätös ei perustu tällaisten kolmansien henkilöiden kyseisissä kokouksissa ja puhelinneuvotteluissa mahdollisesti kertomiin syyllisyyttä osoittaviin seikkoihin. Kolmanneksi komissio väittää, ettei kantaja ole osoittanut, miksi sen puolustuksen kannalta olisi hyödyllistä tietää, oliko komissio tavannut erään tietyn kolmannen henkilön, sillä riidanalainen päätös perustuu Applen toimittamiin tietoihin ja oli vaikeaa kuvitella kantajan toteavan, että kyseessä oleva kolmas henkilö olisi saattanut toimittaa kantajan puolesta puhuvia tietoja.

167 Komissio toteaa lisäksi, että kantaja ei ota huomioon sitä, että komission kanssa kokoontunut kolmas henkilö ei esittänyt kantajan puolesta puhuvia tietoja ja että komission kanssa puhelinneuvotteluja käyneet kolmannet henkilöt ovat kertoneet, että he eivät keskustelleet kysymyksistä, jotka eivät sisältyisi heidän tiedonsaantipyyntöihin antamiinsa vastauksiin sisältyviin tietoihin. Komission mukaan onkin uskottavaa, että eräät kyseisissä puhelinneuvotteluissa annetut tiedot olivat jo mukana tiedonsaantipyyntöihin annetuissa vastauksissa, ja samoin on uskottavaa, että tiedonsaantipyyntöihin annetuissa vastauksissa myöhemmin esitetyt tiedot kertovat puhelinneuvottelujen sisällöstä, mikä olisi johdonmukaista. Komission mielestä kantajan väite, jonka mukaan kyseessä olevat kokous ja puhelinneuvottelut ovat asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kuulemisia, esitettiin myöhässä eikä sitä voida ottaa tutkittavaksi. Komissio toteaa lisäksi, ettei kantaja ole selittänyt, miksi erään kolmannen henkilön kanssa pidettyjä kokouksia koskevat tiedot olisivat tärkeitä.

168 Aluksi on todettava tässä asiassa olevan selvää, että komissio ei riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneessa hallinnollisessa menettelyssä antanut kantajalle minkäänlaista tietoa kolmansien henkilöiden kanssa pitämistään kokouksista ja puhelinneuvotteluista tai niiden sisällöstä.

169 Komissio kuitenkin toimitti kantajalle joitain tietoja seitsemästä kokouksesta tai puhelinneuvottelustaan kolmansien henkilöiden kanssa riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen. Erityisesti on huomattava, että kantajan pyynnön perusteella toimitettiin neljää tällaista tapaamista koskevia tietoja ennen tämän kanteen panemista vireille ja että kolmea muuta tapaamista koskevia tietoja puolestaan toimitettiin tämän oikeudenkäynnin aikana joko vastauksena 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin perustuviin kantajan väitteisiin tai vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen 12.10.2020 määräämiin asian selvittämistoimiin.

170 On siis tarkasteltava sitä, onko komissio näissä olosuhteissa loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia.

a) Kolmansien henkilöiden kanssa pidetty kokous ja pidetyt puhelinneuvottelut, joiden osalta kantajalle toimitettiin tietoja ennen tämän kanteen nostamista

1) Yhteenveto asiayhteyteen liittyvistä seikoista

171 Käsittelyssä esitetyistä todisteista ilmenee, että vastaanotettuaan riidanalaisen päätöksen kantaja pyysi 25.1.2018 komissiota ilmoittamaan sille kolmansien henkilöiden kanssa väitetysti pitämistään kokouksista tai kuulemisista, joista kantaja ei katso saaneensa tietoja. Komissio ilmoitti kantajalle 2.3.2018 sähköpostitse selvittäneensä, oliko se epähuomiossa jättänyt ilmoittamatta kaikista asian AT.40220 yhteydessä pidetyistä kokouksista tai kuulemisista. Tältä osin komissio täsmensi kantajalle jättäneensä epähuomiossa ilmoittamatta yhdestä kokouksesta ja kolmesta puhelinneuvottelusta, jotka oli pidetty kolmansien henkilöiden kanssa. Komissio lähetti kantajalle samalla sähköpostiviestillä asiakirjoja, jotka sisältävät kyseistä kokousta ja kyseisiä puhelinneuvotteluja koskevat muistiinpanot, sekä yhden esityksen, joka komission mukaan pidettiin kyseisessä kokouksessa.

172 Komissio mainitsi erityisesti yhden [*luottamuksellinen*] [1] kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] pidetyn kokouksen, yhden [*luottamuksellinen*] kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] käydyn puhelinneuvottelun ja kaksi ajankohtana [*luottamuksellinen*] käytyä puhelinneuvottelua, joista toinen käytiin [*luottamuksellinen*] kanssa ja toinen [*luottamuksellinen*] kanssa.

173 Tältä osin on todettava, että kyseinen kokous ja kyseiset puhelinneuvottelut pidettiin ennen väitetiedoksiantoa ja edellä 6 ja 15 kohdassa tarkoitettujen tiedonsaantipyyntöjen lähettämisen jälkeen. On myös selvää, että kokous ja puhelinneuvottelut käytiin asian AT.40220 yhteydessä, kuten komissio on todennut. Toisaalta, kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, kyseisistä kolmansista henkilöistä kaksi on kantajan kilpailijoita ja kaksi sen asiakkaita, ja ne ovat myös vastanneet eräisiin kyseisistä tiedonsaantipyynnöistä.

174 [*luottamuksellinen*] on kantajan kilpailija. Kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, tämä kilpailija [*luottamuksellinen*]. Lisäksi riidanalaisen päätöksen mukaan [*luottamuksellinen*].

175 [*luottamuksellinen*] on kantajan kilpailija. Kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, se on [*luottamuksellinen*] ohella toinen [*luottamuksellinen*] kilpailijoista, joita [*luottamuksellinen*].

176 Lisäksi [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] ovat [*luottamuksellinen*].

[1] Luottamukselliset tiedot on poistettu tekstistä.

177 [*luottamuksellinen*] on OEM, joka hankkii LTE-piirisarjoja ja [*luottamuksellinen*].

178 [*luottamuksellinen*] on OEM, joka hankkii LTE-piirisarjoja [*luottamuksellinen*].

2) Kysymys menettelyvirheestä

179 Kantaja väittää lähinnä, että komissio laiminlöi velvollisuutensa tehdä muistiinpanoja kyseisestä kokouksesta ja kyseisistä puhelinneuvotteluista ja toimittaa ne sille. Kantaja korostaa erityisesti sitä, että muistiinpanot, jotka komissio toimitti sille riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen, eivät ole asianmukaisia vaan täysin merkityksettömiä.

180 Komissio väittää aluksi, ettei kantaja ollut kannekirjelmässään väittänyt kyseessä olevien kokouksen ja puhelinneuvottelujen olleen asetuksen N:o 1/2003 19 artiklassa tarkoitettuja kuulemisia, joten kantajan vastauksessaan esittämää väitettä kyseisen säännöksen rikkomisesta ei voida siksi ottaa tutkittavaksi. Joka tapauksessa komissio väittää lähinnä, että kyseessä olevat kokous ja puhelinneuvottelut eivät olleet asetuksen N:o 1/2003 19 artiklassa tarkoitettuja kuulemisia, sillä niiden tarkoituksena ei ollut tutkinnan kohteeseen liittyvien tietojen kerääminen. Komissio ei siksi katsonut olevansa velvollinen tekemään kokouksesta ja puhelinneuvotteluista täydellisiä muistiinpanoja, vaan ainoastaan suppeat muistiinpanot, sillä kolmannet henkilöt olivat toimittaneet kantajaa vastaan puhuvia todisteita, joita komissio aikoi hyödyntää, tai sen puolesta puhuvia todisteita, joihin asianomainen yritys olisi voinut vedota.

181 Kantajan väitteen tutkittavaksi ottamisen osalta pitää kylläkin paikkansa, että kantaja ei kannekirjelmässä vedonnut nimenomaisesti asetuksen N:o 1/2003 19 artiklaan. Kantaja kuitenkin väittää vastineessaan nimenomaisesti, että komissio oli laiminlyönyt velvollisuutensa säilyttää muistiinpanoja tai tehdä asianmukaisia muistiinpanoja kyseisestä kokouksesta ja kyseisistä puhelinneuvotteluista, ja tukeutui tältä osin tuomion 6.9.2017, Intel v. komissio (C-413/14 P, EU:C:2017:632) 91 kohtaan, joka koskee nimenomaan asetuksen N:o 1/2003 19 artiklaan perustuvia velvoitteita. Kantajan kannekirjelmässä esittämän väitteen tarkoituksena selvästi olikin väittää, että komissio oli laiminlyönyt kyseisestä säännöksestä ja siihen liittyvästä oikeuskäytännöstä johtuvat velvollisuutensa. Komission esittämä prosessinedellytysten puuttumista koskeva väite on siksi hylättävä.

182 Kantajan väitteen perusteltavuudesta on muistettava, että asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan 1 kohta muodostaa oikeudellisen perustan, jonka nojalla komissio voi kuulla luonnollista tai oikeushenkilöä tutkinnan yhteydessä (tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 86 kohta).

183 Asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan 1 kohdan sanamuodosta itsessään ilmenee, että kyseistä säännöstä on sovellettava kaikkiin kuulemisiin, joilla pyritään keräämään tutkinnan kohteeseen liittyviä tietoja. Minkään tämän säännöksen sanamuotoon sisältyvän tai sillä tavoiteltuun päämäärään liittyvän seikan perusteella ei nimittäin voida päätellä, että lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut sulkea joitakin näistä kuulemisista tämän säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle (tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 84 ja 87 kohta).

184 Kuten asetuksen N:o 1/2003 valmisteluasiakirjoista ilmenee, kyseisessä oikeusperustassa on kyse vain siitä, että luonnollista tai oikeushenkilö on kuultava tietojen keräämiseksi (ks. asetuksen N:o 1/2003 7 artiklan 1 kohdan ja [EY] 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen

täytäntöönpanosta ja asetusten (ETY) N:o 1017/68, (ETY) N:o 2988/74, (ETY) N:o 4056/86 ja (ETY) N:o 3975/87 muuttamisesta annettu neuvoston asetusehdotus (KOM(2000) 582 lopullinen, EYVL 2000, C 365 E, s. 284)).

185 Näin ollen se, että komission kuulemiset kolmansien henkilöiden kanssa olisivat voineet olla muodoltaan kokouksia tai puhelinneuvotteluja, ei voi poistaa niitä asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan soveltamisalasta, sillä niillä pyritään keräämään tutkinnan kohteeseen liittyviä tietoja.

186 Toisin kuin komissio väittää, yhtäpitävien aihetodisteiden kokonaisuus osoittaa tässä asiassa, että kyseessä olevan kokouksen tai kyseessä olevien puhelinneuvottelujen tarkoituksena oli kerätä sellaisia tutkinnan kohteeseen liittyviä tietoja, joihin riidanalaisen päätöksen antaminen perustui.

187 Yhtäältä on todettava muodolliselta kannalta, että kokous ja puhelinneuvottelut pidettiin komission käynnistettyä tutkintansa elokuussa 2014 (riidanalaisen päätöksen 8 perustelukappale) ja erityisesti sen jälkeen, kun ensimmäiset edellä 6 ja 15 kohdassa tarkoitetuista tiedonsaantipyynnöistä oli lähetetty. On myös todettava, että kaikissa komission laatimissa muistiinpanoissa on viite hallinnolliseen menettelyyn, jonka perusteella riidanalainen päätös AT.40220 annettiin. Lisäksi on huomattava, että keskusteluissa, joita komissio kävi kantajan kanssa toimittaessaan sille kyseiset muistiinpanot (edellä 171 kohta), on sama viitenumero ja että niissä viitataan nimenomaisesti asian AT.40220 yhteydessä pidettyihin kokouksiin tai kuulemisiin.

188 Toisaalta on huomattava tosiseikkojen kannalta, että kaikista kyseisistä muistiinpanoista ilmenee, että kyseessä olevat kokous ja puhelinneuvottelut koskivat piirisarjamarkkinoita, kantajan asemaa näillä markkinoilla tai kantajan tiettyjä kaupallisia menettelyjä niillä. Erityisesti [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn kokouksen muistiinpanoista ilmenee, että siinä käsiteltiin piirisarjamarkkinoita ja kantajan asemaa niillä; [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn puhelinneuvottelun muistiinpanojen mukaan siinä käsiteltiin eräitä kantajan kaupallisia menettelyjä piirisarja-alalla, eikä sen aikana esitetty lainkaan konkreettista näyttöä; [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn puhelinneuvottelun muistiinpanojen mukaan siinä käsiteltiin piirisarjamarkkinoita ja eräitä kantaja kaupallisia menettelyjä; ja [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn puhelinneuvottelun muistiinpanojen mukaan siinä käsiteltiin piirisarjamarkkinoita.

189 Koska [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn kokouksen sekä [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyjen puhelinneuvottelujen tarkoituksena oli kerätä tutkinnan kohdetta koskevia tietoja, jotka koskevat merkityksellisiä markkinoita, kantajan asemaa kyseisillä markkinoilla tai sen kaupallisia menettelyjä niillä, kokous ja neuvottelut kuuluivat asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan soveltamisalaan.

190 Kun komissio pitää kuulemisen asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan nojalla kerätäkseen tutkinnan kohdetta koskevia tietoja, sen on velvollinen tallentamaan kuulemisen valitsemassaan muodossa. Ei riitä, että komissio laatii lyhyen yhteenvedon kuulemisessa käsitellyistä aiheista. Sen on pystyttävä toimittamaan tietoja kuulemisen yhteydessä käytyjen keskustelujen sisällöstä, erityisesti siitä, minkä tyyppisiä tietoja tuolloin annettiin käsitellyistä aiheista (ks. vastaavasti tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 91 ja 92 kohta).

191 Muistiinpanoissa, jotka komissio toimitti kantajalle tässä asiassa riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen, mainitaan päivämäärän ja osallistujien nimien lisäksi ainoastaan hyvin yleisluontoisesti – lähinnä vain parilla kolmella rivillä – käsitellyt aiheet eli piirisarjamarkkinat,

kantajan asema kyseisillä markkinoilla tai kantajan kaupalliset menettelyt niillä. Kyseisissä muistiinpanoissa ei sitä vastoin kerrota mitään kuulemisten yhteydessä käytyjen keskustelujen sisällöstä, varsinkaan käsitellyistä aiheista annettujen tietojen luonteesta, mitä edellä 190 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetään.

192 Muistiinpanojen puutteellisuudesta kertovat selvästi kaksi kantajan esiin nostamaa seikkaa.

193 Yhtäältä [*luottamuksellinen*] kanssa käytyä puhelinneuvottelua koskevien muistiinpanojen mukaan kyseinen kolmas henkilö olisi esittänyt näkemyksensä kantajan tietyistä kaupallisista menettelyistä piirisarja-alalla, eikä konkreettista näyttöä olisi esitetty lainkaan. Kuten kantaja perustellusti korostaa, tällaiset muistiinpanot herättävät kysymyksiä komission ja kyseisen kolmannen henkilön välisistä keskusteluista, jälkimmäisen mahdollisesti antamista tiedoista ja siitä, ettei tällaisista tiedoista ole näyttöä, varsinkaan konkreettista sellaista. Tällaisten muistiinpanojen avulla ei siis ole mahdollista ymmärtää tietoja, jotka [*luottamuksellinen*] mahdollisesti oli antanut komissiolle esittämättä konkreettista näyttöä, joten kantaja ei saa tietää, mistä todisteista kyseisessä puhelinneuvottelussa keskusteltiin, eikä varsinkaan siitä mahdollisuudesta, että kyseinen kolmas henkilö, nimittäin [*luottamuksellinen*], olisi tuonut esiin kantajaa vastaan tai sen puolesta puhuvia todisteita esittämättä konkreettista näyttöä.

194 Toisaalta niiden muistiinpanojen mukaan, jotka koskevat [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyä kokousta, siinä käsiteltiin piirisarjamarkkinoita ja kantajan asemaa niillä. Sen lisäksi, että tällaisen kuvauksen perusteella ei ole mahdollista ymmärtää tietoja, jotka [*luottamuksellinen*] mahdollisesti antoi komissiolle tämän osalta, on todettava, ettei näissä muistiinpanoissa mainita sitä, että kyseisen kolmas henkilö piti kyseisessä kokouksessa suullisen esityksen, eikä varsinkaan esityksen sisältöä. Komissio kuitenkin toimitti kyseisen esityksen jäljennöksen kantajalle 2.3.2018 riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen vastauksena kantajan 25.1.2018 esittämään pyyntöön. Kymmensivuisesta esityksestä ilmenee, että se koski nimenomaisesti riidanalaisen päätöksen antamista edeltänyttä tutkintaa (kuten ilmenee esityksen kansilehdeltä, jossa mainitaan kyseisen menettelyn nimi ja numero); yksi sivu käsitteli kantajan määräävää asemaa piirisarjamarkkinoilla; ja viisi sivua käsitteli [*luottamuksellinen*]. Se, ettei kyseistä esitystä ja sen sisältöä mainita komission laatimissa muistiinpanoissa, kertoo muistiinpanojen epätäsmällisyydestä.

195 Tämän puutteellisuuden lisäksi on todettava, että vaikka käsittelyssä esitettyjen tietojen mukaan komissio laati kyseiset muistiinpanot sisältävät asiakirjat kunkin puhelinneuvottelun pitämispäivänä tai hiukan kokouksen pitämisajankohdan jälkeen, tiedoista ilmenee myös, että muistiinpanot eivät olleet noina ajankohtina täydelliset, vaan niitä täydennettiin tai viimeisteltiin jälkikäteen, riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen. Nimittäin sen jälkeen, kun komissio oli saanut kantajalta pyynnön 25.1.2018 eli noin kolmen vuoden kuluttua kyseisten kuulemisten ajankohdasta, komissio yhtäältä otti yhteyttä [*luottamuksellinen*] saadakseen jäljennöksen tämän kolmannen henkilön kyseisessä kokouksessa pitämästä esityksestä ja toisaalta otti yhteyttä [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] saadakseen varmistettua puhelinneuvotteluista laatimiensa muistiinpanojen sisällön, jolloin [*luottamuksellinen*] oli vieläpä ehdottanut muistiinpanoihin muutoksia, jotka komissio oli hyväksynyt. Käsittelyssä esitetyistä tiedoista ilmenee myös, että maininta siitä, että puhelinneuvottelussa ei esitetty konkreettista näyttöä, ei esiintynyt kyseisten muistiinpanojen ensimmäisessä versiossa, vaan että se olisi lisätty näiden komission ja [*luottamuksellinen*] välisten keskustelujen jälkeen.

196 Tästä seuraa, että komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 19 artiklaa, kun se ei tallentanut asianmukaisesti kuulemisia, jotka sillä oli [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa.

197 Lisäksi, siltä osin kuin kantaja vetoaa myös siihen, että komissio olisi jättänyt toimittamatta sille kyseessä olevia kuulemisia koskevat muistiinpanot, on yhtäältä todettava, että – kuten komissio selitti unionin yleisessä tuomioistuimessa – [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyä kokousta koskevat muistiinpanot oli tallennettu asiakirja-aineistoon ajankohtana [*luottamuksellinen*] asiakirjana, jota ei anneta tutustuttavaksi, toisin sanoen komission sisäisenä asiakirjana, ja ilman jäljennöstä esityksestä, jonka [*luottamuksellinen*] oli pitänyt kyseisessä kokouksessa. Toisaalta on huomattava, että [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyjä puhelinneuvotteluja ei tallennettu asiakirja-aineistoon.

198 Olivat syyt siihen mitkä hyvänsä, on siis selvää, että kantaja ei riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn aikana saanut lainkaan tietoja kyseisten kuulemisten pitämisestä ja laajuudesta. Niitä ei myöskään mainita riidanalaisen päätöksen sisältämässä hallinnollisen menettelyn kuvauksessa.

199 Tältä osin on riittävää todeta, että vaikka onkin mahdollista jättää hallinnollisen menettelyn ulkopuolelle seikkoja, joilla ei ole mitään yhteyttä väitetiedoksiantoon sisältyviin tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskeviin väitteisiin ja joilla ei näin ollen ole mitään merkitystä tutkinnan kannalta, asianomaisen yrityksen puolustuksen kannalta hyödyllisten tietojen määrittely ei ole yksinomaan komission asia (tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 126 kohta ja tuomio 16.6.2011, FMC Foret v. komissio, T-191/06, EU:T:2011:277, 306 kohta). Tältä kannalta katsoen on huomattava, että tutkinnan kohdetta koskevien tietojen keräämiseksi pidettyjen ja niin ollen asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan mukaisten kuulemisten, kuten kyseessä olevien kuulemisten, tallennetta ei voi jättää asiakirja-aineiston ulkopuolelle.

200 Vaikka komissio väittää, että kyseisten tietojen tai muistiinpanojen jättäminen toimittamatta kantajalle johtui pelkästä epähuomiosta ja että se oli toimittanut ne heti havaittuaan asian kantajan 25.1.2018 esittämän pyynnön jälkeen, tällaiset riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeiset olosuhteet eivät voi korjata komission tekemää menettelyvirhettä. Nimittäin yhtäältä komission kantajalle toimittamat muistiinpanot eivät puutteellisuutensa vuoksi korjaa asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan mukaisen tallenteen puuttumista, sillä ne eivät sisällä kyseessä olevissa kuulemisissa kerättyjä tietoja. Toisaalta on muistettava, että vaikka yritys saa joitain tietoja, joiden olisi pitänyt sisältyä asiakirja-aineistoon, tietoonsa myöhemmin, päätöksen antamisen jälkeen, se ei pääse takaisin siihen asemaan, jossa se olisi ollut, jos se olisi voinut vedota samoihin tietoihin esittääkseen kirjalliset ja suulliset huomautuksensa komissiolle (ks. vastaavasti tuomio 25.10.2011, Solvay v. komissio, C-109/10 P, EU:C:2011:686, 56 kohta).

201 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava [*luottamuksellinen*] kanssa pidetystä kokouksesta sekä [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja *luottamuksellinen*] kanssa pidetyistä puhelinneuvotteluista, että komissio laiminlöi asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan mukaisen tallennusvelvollisuutensa ja näin ollen velvollisuutensa sisällyttää kyseisten kuulemisten tallenne asiakirja-aineistoon.

3) Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen

202 Tarkasteltaessa johtopäätöksiä, jotka edellä 201 kohdassa esitetystä toteamuksesta on tehtävä edellä 160 ja 161 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, on ratkaistava, onko kantaja, kun otetaan huomioon tämän asian erityiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, osoittanut riittävällä tavalla, että se olisi voinut puolustautua paremmin, jos kyseistä menettelyvirhettä ei olisi tapahtunut.

203 Alkuun on todettava, että kun otetaan huomioon kyseessä olevien kolmansien henkilöiden henkilöllisyys, komission esittämien muistiinpanojen sisältö ja riidanalaisen päätöksen sisältö, kantaja on korostanut sitä, että kyseiset kolmannet henkilöt olisivat saattaneet antaa sen puolustuksen kannalta hyödyllisiä tietoja erityisesti merkityksellisten markkinoiden määrittämisestä, voimasuhteista kyseisillä markkinoilla ja määräävästä markkina-asemasta, syrjäyttämisvaikutuksesta ja tehokkuuseduista. Kantaja esitti tässä tarkoituksessa unionin yleisessä tuomioistuimessa kannekirjelmän liitteen (liite A.9.7) täsmentääkseen, mistä seikoista kyseisissä kuulemisissa on saatettu keskustella, ja kuinka tällaiset todisteet olisivat voineet olla hyödyksi sen puolustukselle. Komissio, joka oli ennakolta katsonut, ettei kyseistä liitettä voida ottaa tutkittavaksi, kiisti sen sisällön vastauskirjelmän liitteessä (liite B.5). Tämän jälkeen asianosaiset jatkoivat näkemysten vaihtoa tästä kysymyksestä kantajan vastauksen liitteessä (liite C.12) ja vastineen antajan vastauksen liitteessä (liite D.9).

204 On ensinnäkin muistettava, että riidanalaisessa päätöksessä kantajaa kritisoidaan siitä, että se oli yksinoikeusmaksukäytännöllään vähentänyt Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita LTE-piirisarjojen markkinoilla (riidanalaisen päätöksen 11.4.1 ja 11.4.2 alajakso). Viimeksi mainitun suhteen komissio viittaa riidanalaisessa päätöksessään nimenomaisesti [*luottamuksellinen*] ja mainitsee myös [*luottamuksellinen*].

205 Kolmannet henkilöt, joita komissio kuuli kyseessä olevien kuulemisten yhteydessä, olivat siis kaksi kantajan kilpailijaa, jotka tämä väitetysti oli syrjäyttänyt markkinoilta kyseessä olevalla toiminnallaan ([*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*]), ja kaksi OEM:ää, jotka hankkivat LTE-piirisarjoja, toisin sanoen kantajan sen asiakkaan kilpailijoita, joka oli vastaanottanut kyseisiä maksuja ([*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*]).

206 Toiseksi on yhtäältä selvää, että kantajalla – kuten unionin yleisellä tuomioistuimellakaan – ei ole täsmällistä tietoa komission kyseessä olevissa kuulemisissa saamista tiedoista, vaikka kuulemiset koskivatkin riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohdetta, ja että – kuten on todettu – kyseessä oleviin kolmansiin henkilöihin kuului kantajan kilpailijoita, jotka tämä väitetysti oli syrjäyttänyt toiminnallaan ja joita ovat erityisesti [*luottamuksellinen*], toisin sanoen [*luottamuksellinen*].

207 Itse asiassa yhdenkään asiakirja-aineistossa olevan ja kyseisiä kuulemisia koskevan asiakirjan avulla ei ole mahdollista rekonstruoida varmuudella niitä tutkinnan kohdetta koskevia täsmällisiä tietoja, jotka kyseessä olevat kolmannet henkilöt esittivät kyseisissä kuulemisissa, ja sitä, missä määrin tietojen sisältö olisi voinut olla kantajan puolesta tai sitä vastaan puhuva seikka taikka neutraali seikka.

208 Tältä osin, kyseen ollessa [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa käydyistä puhelinneuvotteluista, on spekulatiivista väittää komission tavoin, että olisi ”uskottavaa”, että kyseisten kolmansien henkilöiden toimittamat tiedot olisivat vastanneet näiden eräisiin tiedonsaantipyyntöihin antamissaan vastauksissa esittämiä tietoja, joten niihin ei olisi sisältynyt kantajan puolesta mahdollisesti puhuvia seikkoja. Ensinnäkään kyseessä olevista kuulemisista tehdyissä muistiinpanoissa ei viitata mihinkään muuhun asiakirjaan, ei myöskään tiedonsaantipyyntöihin annettuihin vastauksiin. Niiden sisältöä ei siis voi rekonstruoida muiden asiakirja-aineistoon kuuluvien lähteiden perusteella. Seuraavaksi on huomattava, että noin kolmen vuoden kuluttua kyseisistä kuulemisista ja riidanalaisen päätöksen antamisesta kyseiset kolmannet henkilöt vahvistivat komissiolle sähköpostitse tämän pyydettyä sitä kantajan 25.1.2018 esittämään pyyntöön vastaamista varten, että siitä, että kuulemisten sisältö oli

nähtävissä niiden eräisiin tiedonsaantipyyntöihin antamista vastauksista, ei voida tehdä varmoja päätelmiä kyseisten keskustelujen sisällöstä, varsinkaan käsitellyistä aiheista annettujen tietojen täsmällisestä luonteesta.

209 Kyseen ollessa kokouksesta [*luottamuksellinen*] kanssa, on – toisin kuin komissio väittää – todettava, että kyseisen kolmannen henkilön esitys kokouksen aikana ei mitenkään sulje pois sitä, että olisi keskusteltu muista kuin kyseisessä esityksessä mainituista seikoista, sillä esitystä ei mainita kyseisen kokouksen muistiinpanoissa ja sen sisältö vastaa kyseisissä muistiinpanoissa mainittuja aiheita vain yhden sivun verran. Joka tapauksessa – vaikka oletettaisiinkin, että [*luottamuksellinen*] esityksen voitaisiin katsoa kuvastavan tyhjentävästi kyseisen kokouksen sisältöä ja mahdollistavan sen sulkemisen pois, että kyseinen kolmas henkilö olisi voinut esittää kantajan puolustuksen kannalta hyödyllisiä tietoja – se ei vaikuta [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kuulemisten osalta esitettyihin toteamuksiin.

210 Edellä 204 ja 205 kohdassa mainitut olosuhteet huomioon ottaen on toisaalta kuitenkin niin, että kantaja pyrkii useilla käsittelyssä esiin tuomillaan seikoilla esittämään alustavaa näyttöä sen väitteensä tueksi, että se olisi voinut puolustautua paremmin niiden tietojen avulla, jotka komissio ja [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] sekä [*luottamuksellinen*] mahdollisesti olivat voineet vaihtaa kyseessä olevien kuulemisten aikana.

211 Ensinnäkin kantajan näyttönä esittämien muistiinpanojen ja esityksen perusteella on selvää, että riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan yhteydessä kaikki kyseiset kuulemiset koskivat piirisarjamarkkinoita, kantajan asemaa kyseisillä markkinoilla tai kantajan kaupallisia menettelyjä niillä. Erityisesti niistä muistiinpanoista, jotka koskevat näistä kuulemisista kahta, nimittäin [*luottamuksellinen*] kuulemista ja [*luottamuksellinen*] kuulemista, ilmenee nimenomaisesti, että komissio ja kyseiset kolmannet henkilöt keskustelivat kantajan kaupallisista menettelyistä. Vaikka kahden muun kuulemisen muistiinpanoissa ei viitata kantajan kaupallisiin menettelyihin, ei ole kovin uskottavaa, että [*luottamuksellinen*] kuulemisessa, joka pidettiin samana päivänä kuin [*luottamuksellinen*] kuuleminen, komissio ei olisi pyrkinyt keräämään myös toiselta näistä väitetysti syrjäytetyistä kilpailijoista tietoja tutkintansa kohteena olevista kantajan kaupallisista menettelyistä. Lisäksi on huomattava, kuten komission kantajalle toimittamasta esityksestä ilmenee, että myös [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyssä kokouksessa käsiteltiin kantajan kaupallisia menettelyjä piirisarjamarkkinoilla. Siinäkin tapauksessa, että kyseinen kolmas henkilö olisi esittänyt [*luottamuksellinen*] koskevia tietoja, on samoin epäuskottavaa, että komissio ei olisi pyrkinyt keräämään tietoa tutkintansa kohteena olevista kantajan kaupallisista menettelyistä.

212 Kuten kantaja väittää, tällaisessa tilanteessa on näin ollen katsottava, että tiedoilla, jotka komissio kyseessä olevissa kuulemisissa sai kyseisiltä kolmansilta henkilöiltä ja varsinkin väitetysti syrjäytetyiltä kilpailijoita, olisi voinut olla merkitystä sen puolustuksen kannalta.

213 Täydellisyyden vuoksi on myös todettava, että liitteen A.9.7 taulukoissa kantaja toi riidanalaisen päätöksen sisältöön ja tämän asian erityisiin olosuhteisiin viitaten esiin sen, että komissio saattoi keskustella kyseessä olevien kolmansien henkilöiden kanssa tietyistä yksityiskohdista.

214 Tältä osin on aluksi todettava, että toisin kuin komissio väittää, ei voida katsoa, etteikö kantajan jättämän kannekirjelmän liitettä A.9.7 voitaisi ottaa tutkittavaksi. Kyseisessä liitteessä nimittäin pyritään perustelemaan tiivistetysti taulukkomuodossa ne väitteet, jotka kannekirjelmässä on esitetty kyseessä oleviin kuulemisiin liittyen niitä kutakin koskevien muistiinpanojen osalta. Lisäksi asianomaisten osapuolten välillä tältä osin käyty näkemysten vaihto, joka sisältyy

vastinekirjelmän liitteeseen B.5, kantajan vastauksen liitteeseen C.12 ja vastineen antajan vastauksen liitteeseen D.9, joissa on yhteensä huomattava määrä sivuja, osoittaa laajuutensa puolesta asianmukaiseksi sen, että kyseiset taulukot on esitetty liitteissä eikä niitä ole sisällytetty keskeisten kirjelmien tekstiosaan.

215 Tässä asiassa kantajan esittämät täsmennykset koskevat seikkoja, joilla se katsoo olevan merkitystä puolustuksensa kannalta.

216 Ensinnäkin kantaja toi esiin sen, että [*luottamuksellinen*] kanssa käydyssä puhelinneuvottelussa mahdollisesti käsiteltiin muun muassa [*luottamuksellinen*] valmiutta toimittaa Applelle integroituja LTE-piirisarjoja iPhoneihin ja iPadeihin kyseessä olevana ajanjaksona; syitä siihen, ettei [*luottamuksellinen*] kilpailevia integroituja LTE-piirisarjoja käytetty, ja sen merkitystä; Applen vaatimusten täyttämisen edellyttämien investointien luonnetta ja laajuutta ja siihen liittyvää sopimussuojaa; ja sitä, että [*luottamuksellinen*] mahdollisesti jätti vastustamatta kyseessä olevia sopimuksia tai ei tehnyt kantelua, mikä olisi vaikuttanut kantajan eduksi. Kantaja katsoo, että sikäli kuin riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen [*luottamuksellinen*] oli [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] toimittamilla tiedoilla olisi ollut ilmeistä merkitystä kantajan puolustuksen kannalta.

217 Toiseksi kantaja korosti sitä, että [*luottamuksellinen*] kanssa käydyssä puhelinneuvottelussa mahdollisesti käsiteltiin muun muassa [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] LTE-piirisarjojen vertailukelpoisia ominaisuuksia, Applen mahdollisille toimittajilleen asettamia vaatimuksia, Applea varten tarvittavien erityisten investointien laatua ja laajuutta ja niihin liittyvää sopimussuojaa sekä kyseisten markkinoiden dynamiikkaa ja syitä [*luottamuksellinen*]. Kantaja katsoo, että sikäli kuin riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen Apple piti [*luottamuksellinen*] LTE-piirisarjoja mahdollisesti kilpailukykyisinä vaihtoehtoina kantajan piirisarjoille tietyissä iPad-malleissa, [*luottamuksellinen*] toimittamilla tiedoilla olisi ollut ilmeistä merkitystä kantajan puolustuksen kannalta.

218 Kolmanneksi kantaja esitti, että [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyssä kokouksessa ja [*luottamuksellinen*] kanssa käydyssä puhelinneuvottelussa saatettiin käsitellä muun muassa Applen toimittajilleen asettamia vaatimuksia verrattuna muiden OEM:ien vaatimuksiin ja kantajan piirisarjojen sekä sen kilpailijoiden piirisarjojen vertailukelpoisia ominaisuuksia.

219 Kantajan väitteiden kiistämiseksi komissio totesi vastinekirjelmänsä liitteessä B.5, että [*luottamuksellinen*] vastaukset [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyyntöihin vahvistavat sen, että [*luottamuksellinen*] kanssa käydyn puhelinneuvottelun muistiinpanoista ei ilmennyt kantajan puolesta puhuvia seikkoja tämän esiin tuomien näkökohtien osalta, koska [*luottamuksellinen*] ei kyseisissä vastauksissa esittänyt minkäänlaista tietoa niiden osalta. Komissio esitti samanlaisia perusteluja seikoista, jotka kantaja oli tuonut esiin [*luottamuksellinen*] suhteen, tukeutuen vastauksiin, jotka tämä kolmas henkilö oli antanut [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyyntöihin kyseen ollessa kantajan [*luottamuksellinen*] suhteen esiin tuomista seikoista, tukeutuen kyseisen kolmannen kyseessä olevassa kokouksessa pitämään esitykseen, ja kyseen ollessa kantajan [*luottamuksellinen*] suhteen esiin tuomista seikoista, tukeutuen vastauksiin, jotka tämä kolmas henkilö oli antanut [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] sekä [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyyntöihin.

220 Sikäli kuin komissio viittaa [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyyntöihin antamiin vastauksiin ja [*luottamuksellinen*] esitykseen sen väitteensä tueksi, että kyseiset kolmannet henkilöt eivät esittäneet kantajan puolesta puhuvia seikkoja, on aluksi riittävää todeta, tällaiset väitteet on hylättävä edellä 208 ja 209 kohdassa mainituista syistä.

221 Sitä vastoin – toisin kuin komissio esittää – kantajan kannekirjelmänsä liitteessä esittämien selvennysten tarkoituksena on tämän asian erityisissä olosuhteissa osoittaa konkreettisesti, että komission kuulemisissa kyseessä olevien kolmansien henkilöiden kanssa on saatettu käsitellä edellä 216–218 kohdassa esiin tuotujen seikkojen kaltaisia seikkoja, jotka olisivat voineet auttaa kantajaa puolustautumaan paremmin erityisesti kyseen ollessa sen LTE-piirisarjojen markkinoilla harjoittaman käyttäytymisen vaikutuksista ja perusteluista.

222 Lisäksi on vieläkin enemmän täydellisyyden vuoksi todettava, että – kuten komissio huomauttaa – riidanalaisen päätöksen 11.4.1 ja 11.4.2 alajaksossa komissio viittasi kantajan itsensä toimittamien tietojen lisäksi ainoastaan Applelta peräisin oleviin tietoihin ja asiakirjoihin. Komissio ei riidanalaisen päätöksen mainituissa jaksoissa sitä vastoin viittaa sellaisiin tietoihin, joita olisivat saattaneet toimittaa [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] ja erityisesti kantajan väitetysti syrjäytetyt kilpailijat. Nimittäin tietoja, jotka eräät näistä kolmansista henkilöistä ([*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*]) toimittivat, mainitaan vain riidanalaisen päätöksen 11.4.4 alajaksossa (475, 476 ja 478 perustelukappale) sen näkemyksen perustelemiseksi, että Apple olisi ”kiinnostava asiakas”.

223 Tällaisella käsiteltävän asian erityisissä olosuhteissa esitetyllä toteamuksella, jonka perusteella ei suinkaan voida sulkea pois kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista, pyritään osoittamaan, että – kuten kantaja pohjimmiltaan väittää – kyseessä olevien kuulemisten sisällön tunteminen olisi voinut osoittautua hyödylliseksi sen puolustuksen kannalta. Nimittäin tieto siitä, että kyseiset kolmannet henkilöt ja erityisesti kantajan kilpailijat, jotka tämän väitetään syrjäyttäneen markkinoilta toiminnallaan ([*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*]), eivät olisi esittäneet sellaista kantajaa vastaan puhuvaa tietoa, joka mahdollisesti olisi tukenut komission esittämää kritiikkiä syrjäyttämisvaikutuksesta, kun niitä kuultiin riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn aikana, olisi voinut tehdä kantajalle mahdolliseksi esittää eri valossa markkinakäyttäytyminen, josta sitä arvosteltiin, ja perustella vastinekirjelmänsä paremmin.

224 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että tämän asian erityiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat huomioon ottaen on todettava, että sikäli kuin komissio ei tallentanut kyseessä olevia kuulemisia asianmukaisesti ja kantaja tai sen edustajat saivat tiedon siitä, että kuulemisia ylipäänsä oli pidetty, vasta riidanalaisen päätöksen antamisen jälkeen ja ennen tämän kanteen nostamista, komissio on loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia. Nimittäin kantajan käsittelyssä esittämillä tiedoilla pyritään osoittamaan, että kuulemiset [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] eli kahden väitetysti syrjäytetyn kantajan kilpailijan kanssa sekä [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] eli kahden LTE-piirisarjoja hankkivan OEM:n kanssa olisivat saattaneet tuoda esiin oikeudenkäynnin jatkon kannalta olennaista tietoa, jolla olisi voinut olla merkitystä kantajalle, sillä tämä olisi voinut puolustautua paremmin tällaisten tietojen avulla.

225 Kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaaminen huomioon ottaen on ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa otettava tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyä kokousta sekä [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyjä puhelinneuvotteluja, joiden osalta kantajalle toimitettiin tietoja ennen tämän kanteen nostamista.

226 Tämän asian olosuhteissa on jatkettava tämän kanneperusteen osan tarkastelua siltä osin kuin kyse on erään kolmannen henkilön kanssa pidetystä kokouksesta ja puhelinneuvottelusta, joista kantajalle toimitettiin tiedot tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin perustuviin väitteisiin.

b) Erään kolmannen henkilön kanssa pidetty puhelinneuvottelu ja kokous, joista kantajalle toimitettiin tiedot tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin perustuviin väitteisiin

1) Yhteenveto asiayhteyteen liittyvistä seikoista

227 Käsittelyssä esitetyistä tiedoista ilmenee, että kantajan saatua 5.3.2018 lähetetyssä sähköpostiviestissä komission 2.3.2018 päivätyn vastauksen, jonka tietojen mukaan [*luottamuksellinen*] kanssa oli pidetty kokous ja [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa puhelinneuvotteluja, kantaja pyysi komissiota vahvistamaan sille, ettei tämä ollut tavannut [*luottamuksellinen*] muodollisesti tai epämuodollisesti. Komissio toisti sähköpostiviestissään 13.3.2018, että se oli selvittänyt 25.1.2018 saamansa kantajan pyynnön johdosta, oliko se epähuomiossa jättänyt ilmoittamatta kantajalle kaikista asian AT.40220 yhteydessä pidetyistä kokouksista tai kuulemisista, ja toimittanut kantajalle tietoja tämän osalta 2.3.2018 lähettämässään sähköpostiviestissä hyvään hallintoon liittyvistä syistä. Komissio totesi lisäksi, että koska riidanalainen päätös oli jo annettu, se ei aikonut enää vastata tämäntyyppiseen kysymykseen.

228 Komission kantajalle 2.3. ja 13.3.2018 antamien vastausten perusteella saattoi saada sen käsityksen, että kolmansien henkilöiden kanssa pidettyjen kokousten tai puhelinneuvotteluiden osalta toimitetut tiedot olivat tyhjentävät, joten komissiolla ei ollut ollut kokouksia tai puhelinneuvotteluja [*luottamuksellinen*] kanssa, vaan ainoastaan [*luottamuksellinen*], [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa.

229 Kantaja kuitenkin väittää kannekirjelmässään, ettei sen saatavilla ollut nimenomaisia tietoja, jotka vahvistaisivat tai kumoaisivat mahdollisten komission ja [*luottamuksellinen*] välisten kokousten tai puhelinneuvottelujen pitämisen ja laajuuden.

230 Komissio ei vastinekirjelmässään tai vastauksessaan kumonnut tai vahvistanut sitä, onko tällaisia kokouksia tai puhelinneuvotteluja pidetty.

231 Vasta kantajan toimitettua 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet komissio mainitsi kyseisistä todisteista 30.10.2019 esittämiensä huomautustensa yhteydessä, että [*luottamuksellinen*] kanssa oli pidetty kokous ajankohtana [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] kanssa oli käyty puhelinneuvottelu ajankohtana [*luottamuksellinen*], todeten nimenomaisesti, ettei sillä ollut muistiinpanoja tai pöytäkirjoja kyseisestä puhelinneuvottelusta ja kokouksesta.

232 Koska komissio kuitenkin totesi olevansa valmis toimittamaan lisää tietoja [*luottamuksellinen*] kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] käydyn puhelinneuvottelun tiimoilta asian selvittämistoimien yhteydessä, unionin yleinen tuomioistuin määräsi selvittämistoimet, jotta kyseiset tiedot voitaisiin saada. Komission näihin asian selvittämistoimiin antaman vastauksen käsittely edellytti edellä 78–92 kohdassa esitettyjä menettelyvaiheita.

233 Tältä osin on yhtäältä todettava, että puhelinneuvottelu ja kokous [*luottamuksellinen*] kanssa pidettiin ennen väitetiedoksiantoa ja edellä 15 kohdassa tarkoitettujen ensimmäisten tiedonsaantipyyntöjen lähettämisen jälkeen. Toisaalta, kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, kyseinen kolmas henkilö [*luottamuksellinen*], ja se vastasi joihinkin kyseisistä tietojensaantipyynnöistä.

234 On kuitenkin huomattava, että [*luottamuksellinen*] on erityinen asema riidanalaisen päätöksen yhteydessä. Nimittäin useat seikat riidanalaisen päätöksen rakenteessa kertovat kyseisen kolmannen henkilön merkityksestä: [*luottamuksellinen*]. Lisäksi on huomattava, että menettelyn osalta kyseinen kolmas henkilö [*luottamuksellinen*].

2) Kysymys menettelyvirheestä

235 Kantajan esittämillä perusteluilla pyritään tukemaan väitettä siitä, että komissio laiminlöi velvollisuutensa kertoa kyseisestä puhelinneuvottelusta ja kokouksesta ja tehdä niistä muistiinpanot.

236 Silloin, kun niiden pitämistä ei vielä ollut vahvistettu (vastinekirjelmän ja vastauksen jättämisvaiheessa), komissio väitti, ettei kantaja ollut osoittanut, että tällaiset tiedot olisivat olleet merkityksellisiä. Sen jälkeen, kun komissio (26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita koskevien huomautusten vaiheessa) oli myöntänyt, että kyseinen puhelinneuvottelu ja kokous oli pidetty, se väitti yhtäältä, ettei kantaja ollut osoittanut, että [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn puhelinneuvottelun muistiinpanojen valitettava puuttuminen olisi ollut sille haitallista, ja toisaalta, että kokouksessa [*luottamuksellinen*] kanssa käsiteltiin yleisiä seikkoja eikä niinkään asiaa AT.40220.

237 Aluksi on todettava, että kyseessä olevan puhelinneuvottelun ja kokouksen muistiinpanojen osalta on – kuten komissio myönsi 26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita koskevissa huomautuksissaan – kiistatonta, että se ei ollut tehnyt lainkaan muistiinpanoja [*luottamuksellinen*] kanssa pidetystä puhelinneuvottelusta tai [*luottamuksellinen*] kanssa pidetystä kokouksesta. Komissio myöntää myös, että se, ettei [*luottamuksellinen*] kanssa pidetystä puhelinneuvottelusta ole muistiinpanoja, on valitettava laiminlyönti sen puolelta.

238 Sikäli kuin komission väitteiden olisi ymmärrettävä viittaavan siihen, että kyseessä olevaa puhelinneuvottelua ja kokousta eivät koskeneet ne asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan 1 kohdasta johtuvat tallennusvelvollisuudet, joihin kantaja vetoaa kannekirjelmässään, on joka tapauksessa riittävää todeta, että käsittelyssä esitetyistä tiedoista ilmenee, että niin [*luottamuksellinen*] kanssa käydyllä puhelinneuvottelulla kuin [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyllä kokouksella – sen lisäksi, että ne pidettiin komission aloitettua tutkintansa elokuussa 2014 (riidanalaisen päätöksen 8 perustelukappale) ja erityisesti sen jälkeen, kun ensimmäiset edellä 15 kohdassa tarkoitetut tiedonsaantipyynnöt oli lähetetty – pyrittiin keräämään riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohteeseen liittyviä tietoja.

239 Kun tarkastellaan yhtäältä [*luottamuksellinen*] kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] käytyä puhelinneuvottelua, siitä sähköiseen kalenteriin tehty merkintä sisältyy luottamuksellisia tietoja sisältämättömään versioon asiakirjasta, jonka komissio toimitti 26.4.2021 vastauksena 12.10.2020 määrättyyn asian selvittämistoimeen ja joka sisältää asiakentässään viittauksen riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn nimeen, ”Sapphire”. Lisäksi on huomattava, että 26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita koskevissa huomautuksissaan ja 19.11.2020 päivätyn asiakirjan versiossa, joka ei sisällä luottamuksellisia tietoja, komissio itse selitti, että mainitun puhelinneuvottelun tarkoituksena oli kerätä tietoja markkinoiden määritelmästä ja kyseisen menettelyn kohteena olevien markkinoiden dynamiikasta, jotta saataisiin peruskäsitys noista markkinoista ja voitaisiin valmistella relevantteja kysymyksiä tiedonsaantipyyntöihin sisällytettäviksi. Tästä seuraa, että kyseisen puhelinneuvottelun tarkoituksena oli tietojen kerääminen riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohteesta.

240 Komissio kertoi yhtäältä, että [*luottamuksellinen*] kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] käydyn kokouksen tarkoituksensa oli käsitellä kilpailulainsäädännön yleisiä näkökohtia ja kantajan toimintaa patenttialalla. Kyseisen kokouksen järjestämistä koskeva sähköpostiviestien vaihto, jonka komissio esitti vastauksena 8.10.2020 määrättyihin prosessinjohtotoimiin, vahvistaa tosiasiallisesti, että [*luottamuksellinen*] oli pyytänyt kokouksen pitämistä keskustellakseen ”ajankohtaisista kilpailu- ja immateriaalikysymyksistä”. Tieto tästä ei silti millään tavoin sulje pois sitä, etteikö riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohteesta olisi mahdollisesti keskusteltu. Komissio on itse selittänyt, että [*luottamuksellinen*] oli kyseisessä kokouksessa esittänyt, että eräät kantajan käytänteet immateriaalioikeuksien alalla olisi pitänyt ottaa kyseisen tutkinnan piiriin. Sikäli kuin kyseinen kolmas henkilö oli nimenomaisesti nostanut esiin riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan laajuuden, onkin todettava, että kyseinen kokous koski kokonaisuudessaan tai osittain myös kyseisen tutkinnan kohdetta koskevia tietoja.

241 Tätä toteamusta tukevat myös 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet.

242 Kantajaa koskenut [*luottamuksellinen*] ajankohtana [*luottamuksellinen*] pitämä ensimmäinen esitys, joka edelsi ajankohtana [*luottamuksellinen*] pidettyä kokousta ja jonka kantaja esitti osana 26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita, osoittaa selvästi, että [*luottamuksellinen*] aikoi pitää komission kanssa kokouksen komission kantajaan kohdentamasta tutkinnasta viikolla [*luottamuksellinen*], ja siinä oli tarkoitus keskustella yhtäältä uskollisuusalennuksista eli asiakkaille tarjotuista kannustimista, jotta ne ostaisivat yksinomaan kantajan piirisarjoja, ja toisaalta [*luottamuksellinen*]. Esityksestä ilmeni kyseisten uskollisuusalennusten osalta, että [*luottamuksellinen*], ja siinä tuotiin esiin kysymys, joka koskee [*luottamuksellinen*]. Lisäksi kyseinen esitys sisälsi yhden sivun, joka koski [*luottamuksellinen*] ja josta ilmeni, että [*luottamuksellinen*].

243 Kantajaa koskenut [*luottamuksellinen*] toinen esitys, joka pidettiin ajankohtana [*luottamuksellinen*] ajankohtana [*luottamuksellinen*] pidetyn kokouksen jälkeen ja jonka kantaja esitti osana 26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita, tarkasteltiin yhtäältä komission tutkintaa ja todettiin, että väitetiedoksianto annettaisiin pian ja että komissio oli tavannut kantajan ajankohtana [*luottamuksellinen*]; että tutkinta koski uskollisuusalennuksia ja yksinoikeuksien ehtoja; että se oli [*luottamuksellinen*]; ja että se oli [*luottamuksellinen*]. Toisaalta sen jälkeen, kun mainitussa esityksessä oli kuvailtu [*luottamuksellinen*], siinä todettiin, että oli useita [*luottamuksellinen*], nimittäin [*luottamuksellinen*], joiden mukaan [*luottamuksellinen*], ja että odotettavissa olisi huomattava, miljardin Yhdysvaltain dollarin (USD) suuruinen sakko.

244 Nämä [*luottamuksellinen*] esitykset, joista toinen pidettiin ennen kyseisen kolmannen henkilön kokousta komission kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] ja toinen sen jälkeen, vain tukevat sitä toteamusta, että komissio ja kyseinen kolmas henkilö keskustelivat tässä kokouksessaan tiedoista, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohdetta.

245 Koska [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn puhelinneuvottelun ja kokouksen tarkoituksena oli kerätä tietoja riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohteesta koskien erityisesti markkinadynamiikkaa, tutkinnan laajuutta ja jopa eräitä kantajan puolustuksen perusteluja, ne kuuluivat asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan soveltamisalaan.

246 Kuten edellä 237 kohdassa todettiin, tässä asiassa on kuitenkin selvää, että komissio ei tallentanut kyseessä olevia kuulemisia millään tavoin.

247 Tällaista laiminlyöntiä on myöskin vaikeata sovittaa yhteen kantajan 26.7.2019 esittämien lisätodisteiden yhteydessä toimittamien asiakirjojen kanssa, joista ilmenee, että komission tapaama kolmas henkilö oli puolestaan ensin valmistellut ja sitten suorittanut ajankohtana [*luottamuksellinen*] pidetyn kokouksen sisäisen seurannan (ks. edellä 242 ja 243 kohta), mikä vahvistaa kokouksen merkityksen riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan puitteissa.

248 Tästä seuraa, että komissio ei asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan vastaisesti tallentanut asianmukaisesti kuulemisia, jotka sillä oli [*luottamuksellinen*] kanssa.

249 Siltä osin kuin kantaja vetoaa myös siihen, että komissio olisi jättänyt kertomatta kyseessä olevista kuulemisista, on lisäksi muistettava, että riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn aikana komissio ei tosiasiallisesti kertonut kuulemisista, jotka sillä oli ollut [*luottamuksellinen*] kanssa. Kuten edellä 199 kohdasta ilmenee, komissio ei voi jättää ottamatta asiakirja-aineistoon tallennetta sellaisista kuulemisista kuin ne, jotka sillä oli [*luottamuksellinen*] kanssa.

250 Tätä laiminlyöntiä ei voi korjata pelkästään se, että komissio on toimittanut joitain tietoja kuulemisistaan [*luottamuksellinen*] kanssa tämän oikeudenkäynnin aikana. Unionin yleisen tuomioistuimen suorittamalla esitettyjen perusteiden laillisuusvalvonnalla ei nimittäin ole tarkoitus korvata asian täysimääräistä tutkimista hallinnollisessa menettelyssä eikä sillä ole tällaista vaikutusta (ks. vastaavasti tuomio 25.10.2011, Solvay v. komissio, C-109/10 P, EU:C:2011:686, 56 kohta). Lisäksi on yhtäältä niin, että komissio ei ole tämän oikeudenkäynnin yhteydessä esittänyt ainoatakaan tallennetta, jossa mainittaisiin kyseessä olevissa kuulemisissa kerättyjä tietoja. Kuten edellä 200 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, on toisaalta niin, että vaikka yritys, joka on nostanut kanteen komission päätöksestä, saa myöhemmin tietoonsa tietoja, joiden olisi pitänyt sisältyä asiakirja-aineistoon, se ei pääse takaisin siihen asemaan, jossa se olisi ollut, jos se olisi voinut vedota kyseisiin tietoihin esittääkseen kirjalliset ja suulliset huomautuksensa komissiolle.

251 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että [*luottamuksellinen*] kanssa pidetyn puhelinneuvottelun ja kokouksen osalta komissio laiminlöi asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan mukaisen tallennusvelvollisuutensa ja näin ollen velvollisuutensa sisällyttää kyseisten kuulemisten tallenne asiakirja-aineistoon.

3) Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen

252 Tarkasteltaessa johtopäätöksiä, jotka edellä 251 kohdassa esitetystä toteamuksesta on tehtävä edellä 160 ja 161 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, on ratkaistava, onko kantaja, kun otetaan huomioon tämän asian erityiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, osoittanut riittävällä tavalla, että se olisi voinut puolustautua paremmin, jos kyseistä menettelyvirhettä ei olisi tapahtunut.

253 Alkuun onkin todettava, että kyseisen kolmannen henkilöllisyys ja riidanalaisen päätöksen sisältö huomioon ottaen kantaja totesi, että sen puolustuksen kannalta olisi ilmeistä merkitystä saada tietää, mistä komissio ja kyseinen kolmas henkilö keskustelivat. Kantaja toi esiin erityisesti sen, että näiden kuulemisten asianmukaisista muistiinpanoista olisi ollut sille apua sen puolustuksen useissa näkökohdissa, ja kantaja esitti tältä osin selvennyksiä kannekirjelmän liitteessä A.9.7. Kantajan mukaan se, että kyseinen kolmas henkilö oli sitä kohtaan vihamielinen, ei sulje pois sitä, etteikö tämä olisi voinut esittää kantajan puolustuksen kannalta hyödyllisiä tietoja joko siksi, että tiedot olisivat voineet puhua kantajan puolesta, tai siksi, että ne olisivat voineet kantajaa vastaan puhuvina tietoina olla epätäydellisiä tai virheellisiä.

254 Ensinnäkin on muistettava, että kantajaa kritisoidaan riidanalaisessa päätöksessä siitä, että se on vähentänyt Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita LTE-piirisarjojen markkinoilla (edellä 204 kohta).

255 Näin ollen kolmas henkilö, jota komissio kuuli kahden kyseessä olevan kuulemisen yhteydessä, [*luottamuksellinen*]. Lisäksi on huomattava, että menettelyn osalta kyseinen kolmas henkilö [*luottamuksellinen*].

256 Toiseksi on yhtäältä selvää, että kantajalla – kuten unionin yleisellä tuomioistuimellakaan – ei ole täsmällistä tietoa komission kyseessä olevissa kuulemisissa keräämistä tiedoista, vaikka kuulemiset koskivatkin riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kohdetta, ja että – kuten on jo todettu – kyseessä oleva kolmas henkilö [*luottamuksellinen*].

257 Itse asiassa yhdenkään asiakirja-aineistossa olevan ja kyseisiä kuulemisia koskevan asiakirjan avulla ei ole mahdollista rekonstruoida varmuudella niitä tutkinnan kohdetta koskevia täsmällisiä tietoja, jotka kyseessä oleva kolmas henkilö esitti kyseisissä kuulemisissa, ja sitä, missä määrin tietojen sisältö olisi voinut olla kantajan puolesta tai sitä vastaan puhuva seikka taikka neutraali seikka.

258 Tältä osin komission väitteet, joiden mukaan [*luottamuksellinen*] puhelinneuvottelun osalta yhtäältä ei ole uskottavaa, että [*luottamuksellinen*] olisi voinut toimittaa kantajan puolesta puhuvia tietoja, ja toisaalta on uskottavaa, että kyseisessä puhelinneuvottelussa käsitellyt asiat ovat mukana vastauksissa, jotka [*luottamuksellinen*] antoi tiedonsaantipyyntöihin, ovat täysin spekulatiivisia, sillä komissio nojautuu pelkkiin olettamuksiin eikä se ole pystynyt selostamaan tarkemmin niiden tietojen sisältöä, jotka [*luottamuksellinen*] esitti kyseisessä kuulemisessa.

259 Ei voida myöskään hyväksyä komission väitettä siitä, että kantaja ei olisi pyytänyt unionin yleistä tuomioistuinta kuulemaan kyseiseen neuvotteluun osallistuneita [*luottamuksellinen*] työntekijöitä, eikä olisi ottanut suoraan yhteyttä kyseisiin työntekijöihin saadakseen vahvistuksen siihen, olivatko nämä esittäneet kantajan puolesta puhuvia todisteita. Nimittäin sen lisäksi, että kantaja sai tietää kyseisen puhelinneuvottelun olemassaolosta vasta siinä vaiheessa, kun tämä oikeudenkäynti oli edennyt varsin pitkälle, ja että komissio ei myöskään täsmentänyt siihen

osallistuneiden [*luottamuksellinen*] työntekijöiden tai edustajien henkilöllisyyttä, on todettava, että joka tapauksessa ei ole kantajan – eikä myöskään unionin yleisen tuomioistuimen – tehtävä järjestää kuulemisia komission tutkinnan yhteydessä kuuleman kolmannen henkilön (tai sen työntekijöiden tai edustajien) kanssa yrittääkseen määrittää jälkikäteen, mitä tietoja tämä mahdollisesti oli toimittanut komissiolle, jotta saataisiin korjattua komission laiminlyönti keskustelujen tallentamisessa, sillä asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan mukaisten velvoitteiden noudattaminen on komission tehtävä. Tässä asiassa kantajalla – kuten unionin yleisellä tuomioistuimellakaan – ei myöskään ole asiakirjaa, jonka avulla voitaisiin rekonstruoida kyseessä olevan kolmannen henkilön toimittamat tiedot, toisin kuin komission mainitseman, 6.9.2017 annetun tuomion Intel v. komissio (C-413/14 P, EU:C:2017:632) 99–101 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa, jolle oli ominaista se, että mainitussa asiassa kantajana ollut yritys oli saanut hallinnollisen menettelyn aikana version, joka ei sisältänyt luottamuksellisia tietoja, sisäisestä muistiosta, jonka komissio oli laatinut erään riidanalaisen kuulemisen yhteydessä, sekä ”seuranta-asiakirjan”, joka sisälsi kyseisessä kuulemisessa esitettyihin suullisiin kysymyksiin annetut kirjalliset vastaukset.

260 Kun otetaan huomioon edellä 254 ja 255 kohdassa mainitut olosuhteet, on kuitenkin niin, että kantaja pyrkii useilla käsittelyssä esiin tuomillaan seikoilla esittämään alustavaa näyttöä tukemaan väitettään, jonka mukaan se olisi voinut puolustautua paremmin niiden tietojen avulla, joita komissio ja [*luottamuksellinen*] mahdollisesti olivat vaihtaneet kyseessä olevien kuulemisten aikana.

261 Ensinnäkin, kuten kantaja huomautti asiakirjassa, jolla 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet toimitettiin, niiden tietojen tunteminen, jotka [*luottamuksellinen*] oli esittänyt markkinoiden määritelmästä ajankohtana [*luottamuksellinen*] käydyssä puhelinneuvottelussa, olisi voinut olla hyödyksi sen puolustukselle. Kuten edellä 239 kohdassa todettiin, komissio nimittäin itse selitti, että kyseisen puhelinneuvottelun tarkoituksena oli selventää peruskäsityksiä markkinoiden määritelmästä ja markkinadynamiikasta, jotta voitaisiin valmistella relevantteja kysymyksiä tiedonsaantipyyntöjen toista kierrosta varten. Tästä seuraa, että [*luottamuksellinen*] väitetysti oli varhaisessa oikeudenkäyntivaiheessa auttanut selventämään niiden kysymysten taustalla olevia peruskäsitteitä, jotka komissio oli esittänyt tiedonsaantipyynnöissä, jotka osoitettiin jälkikäteen kantajalle, sen kilpailijoille ja sen asiakkaille, ilman että olisi mahdollista selvittää, mitä tietoja konkreettisesti tällöin toimitettiin, ja ilman, että kantaja olisi voinut esittää huomautuksia peruskäsitteistä, joita [*luottamuksellinen*] oli auttanut selventämään.

262 Asiakirjassa, jolla 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet toimitettiin, kantaja siten väitti lähinnä, että komissio ja [*luottamuksellinen*] olisivat keskustelleet eräistä tutkinnan luottamuksellisista näkökohdista kyseen ollessa [*luottamuksellinen*]. Komissio väitti 26.7.2019 esitettyjä lisätodisteita koskevissa huomautuksissaan, että se ei ollut antanut [*luottamuksellinen*] luottamuksellisia tietoja kyseen ollessa erityisesti niistä [*luottamuksellinen*], jotka mainitaan [*luottamuksellinen*] ajankohtana [*luottamuksellinen*] pitämässä toisessa esityksessä (ks. edellä 243 kohta). Tällaisten tietojen luottamuksellisuudestakin huolimatta on kuitenkin huomattava, että sikäli kuin komissio ja [*luottamuksellinen*] mainittua esitystä edeltäneessä [*luottamuksellinen*] kuulemisessa keskustelivat aiheesta [*luottamuksellinen*], kantaja olisi voinut puolustautua paremmin, jos se olisi saanut tietoonsa komission tällaisissa keskusteluissa saamat tiedot.

263 Kantaja korosti kannekirjelmän liitteessä A.9.7 sitä, että niiden kuulemisten muistiinpanoista, jotka komissiolla mahdollisesti oli [*luottamuksellinen*] kanssa, olisi voinut olla kantajan puolustukselle sellaista hyötyä, että se olisi yhtäältä voinut osoittaa, että kyseessä olevat sopimukset eivät saaneet aikaan yhtä tehokkaiden kilpailijoiden syrjäyttämisvaikutuksia vaan

synnyttivät kilpailua edistäviä tehokkuusetuja, ja toisaalta sillä olisi ollut käytössään enemmän tietoja komission päätelmästä, jonka mukaan ilman kyseessä olevia sopimuksia [*luottamuksellinen*].

264 Tältä osin vaikuttaa alustavasti siltä, että – sikäli kuin komission perusteluiden tarkoituksena on kiistää mainitun liitteen tutkittavaksi ottaminen [*luottamuksellinen*] kuulemisten osalta – tällaisia perusteluja ei voida hyväksyä. Sen lisäksi, että kyseessä olevan liitteen tarkoituksena on perustella kannekirjelmässä esitettyjä väitteitä (edellä 214 ja 253 kohta), on muistettava, että [*luottamuksellinen*] kanssa kannevaiheessa pidettyjen kuulemisten osalta kantajalla ei ollut minkäänlaista tietoa niiden olemassaolosta. Kantajaa ei tämän asian erityisissä olosuhteissa siksi voida kritisoida siitä, että se esitti näitä selvennyksiä kannekirjelmän liitteessä tukeakseen väitteitään, jotka koskevat kolmansien henkilöiden kanssa pidettyjä kokouksia ja puhelinneuvotteluja.

265 Kuten kantaja kyseisessä liitteessä siis väittää, komissio olisi – kyseessä olevan kolmannen henkilön henkilöllisyys ja riidanalaisen päätöksen sisältö huomioon ottaen – voinut kyseessä olevissa kuulemisissa tosiasiallisesti saada kantajan puolustuksen kannalta hyödyllisiä tietoja, jotka koskevat kantajan ja sen kilpailijoiden piirisarjojen vertailukelpoisia ominaisuuksia, Applen vaatimuksia verrattuna muiden OEM:ien asettamiin vaatimuksiin tai myös Applen mahdollisuutta hankkia kantajan kilpailijoilta piirisarjoja kaikkiin malleihinsa tai joihinkin niistä. Lisäksi riidanalaisen päätöksen 322 perustelukappaleessa komissio totesi esittämättä selvennyksiä tai viitteitä, että Applella ei vuosina 2011–2015 ollut kantajan tekniikalle vaihtoehtoista tekniikkaa iPhoneja varten tarvitsemiensa LTE-piirisarjojen osalta.

266 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ottaen huomioon tämän asian erityiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat ja sen, että komissio ei laatinut muistiinpanoja kyseessä olevista kuulemisista ja kantaja tai sen edustajat saivat tietää tällaisten kuulemisten pitämisestäkin vasta tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin perustuviin väitteisiin, komissio on loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia. Kantajan käsittelyssä esittämillä tiedoilla nimittäin pyritään osoittamaan, että kuulemisissa [*luottamuksellinen*] toisin sanoen [*luottamuksellinen*] kanssa olisi voinut tulla esiin oikeudenkäynnin jatkon kannalta olennaisia tietoja, joilla olisi voinut olla merkitystä kantajalle, sillä tämä olisi voinut puolustautua paremmin niiden avulla.

267 Kun otetaan huomioon tämä kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaaminen, ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on otettava tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee [*luottamuksellinen*] kanssa pidettyä puhelinneuvottelua ja kokousta, joiden osalta kantajalle toimitettiin tietoja tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin perustuviin väitteisiin.

268 Tämän asian olosuhteissa on jatkettava tämän kanneperusteen osan tarkastelua siltä osin kuin on kyse myös erään kolmannen henkilön kanssa pidetystä kokouksesta, josta kantajalle toimitettiin tiedot tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 12.10.2020 määrättyihin asian selvittämistoimiin.

c) Erään kolmannen henkilön kanssa pidetty kokous, josta kantajalle toimitettiin tiedot tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 12.10.2020 määrättyihin asian selvittämistoimiin

1) Yhteenveto asiayhteyteen liittyvistä seikoista

269 Käsittelyssä esitetyistä seikoista ilmenee, että vastauksena 12.10.2020 määrättyihin asian selvittämistoimiin, joilla pyrittiin saamaan lisää tietoa [*luottamuksellinen*] kanssa ajankohtana [*luottamuksellinen*] käydyn puhelinneuvottelun tiimoilta, komissio mainitsi 19.11.2020 esitetyn asiakirjan luottamuksellisessa versiossa kokouksen kolmannen tietolähteen kanssa, joka ei halua nimeään julkistettavan. Kyseinen kokous pidettiin tämän kolmannen pyynnöstä ja ennen kuin komissio aloitti edellä 5 kohdassa mainitun tutkinnan sekä erityisesti ennen edellä 6 ja 15 kohdassa tarkoitettujen tiedonsaantipyyntöjen lähettämistä.

270 Komissio myös esitti unionin yleisessä tuomioistuimessa kyseisen kokouksen ajankohdasta sähköiseen kalenteriin tehdyn merkinnän ja kaksi sisäistä sähköpostiviestiä, jotka olivat sisällöltään pääosin samanlaiset kyseisen kokouksen osalta (jäljempänä sisäiset sähköpostiviestit).

271 On muistettava, että 19.11.2020 esitetyn asiakirjan luottamuksellinen versio annettiin tiedoksi kantajan edustajille sillä edellytyksellä, että nämä olivat ensin allekirjoittaneet luottamuksellisuussitoumuksen, mukaan lukijan kantajan suhteen, ja kantajan tiedoksi puolestaan annettiin 19.11.2020 päivätyn asiakirjan ei-luottamuksellinen versio, jonka komissio esitti 26.4.2021.

272 Näiden asiakirjojen toimittamisen jälkeen kantaja väitti luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä pääosin, että komission kuului tehdä muistiinpanot kyseessä olevasta kokouksesta ja toimittaa ne sille, kuten sen mukaan ilmenee 6.9.2017 annetusta tuomiosta Intel v. komissio (C-413/14 P, EU:C:2017:632), jotta tutkinnan kohteena olevan yrityksen puolustautumisoikeuksia ei loukattaisi. Kantajan mukaan komissio oli tässä asiassa jättänyt säilyttämättä kyseessä olevan kokouksen tallenteen, vaikka olikin selvästi vahvistettu, että sillä oli velvollisuus tehdä muistiinpanoja ja toimittaa ne rikkomisesta syytetylle yritykselle. Kantaja korosti luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä, että oikeus tutustua asiakirjoihin kuului keskeisiin menettelyllisiin oikeuksiin ja sen puolustautumisoikeuksien asianmukaisen käyttämisen kannalta välttämättömiin takeisiin ja että se oli kärsinyt vahinkoa tässä asiassa siitä syystä, että komissio oli jättänyt tekemättä muistiinpanoja kyseessä olevasta kokouksesta ja tuonut tällaisen kokouksen pitämisen esille vasta unionin yleisessä tuomioistuimessa.

273 Komissio vastasi, että asetuksen N:o 1/2003 19 artiklan mukainen tallennusvelvollisuus ei koskenut kyseistä kokousta.

2) Kysymys menettelyvirheestä

274 On alkuun todettava, että käsittelyssä esitetyistä seikoista ilmenee ja asianosaisten kesken on riidatonta, että komissio ei riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn aikana ilmoittanut kantajalle tai sen edustajille kyseisen kokouksen pitämisestä eikä varsinkaan sen sisällöstä. On myöskin kiistatonta, että sitä sähköisessä kalenterissa ollutta merkintää kokousajankohdasta ja niitä sisäisiä sähköpostiviestejä, jotka komissio oli esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa, ei ollut tallennettu asiakirja-aineistoon.

275 Komissio kuitenkin väitti istunnossa, että kokous kolmannen tietolähteen kanssa oli pidetty ennen sen ensimmäistä tutkintatoimea, joten asetuksen N:o 1/2003 19 artiklassa säädetyt tallennusvelvollisuudet eivät koskeneet komissiota siten kuin sen mukaan on vahvistettu 5.10.2020 annetussa tuomiossa Casino, Guichard-Perrachon ja AMC v. komissio (T-249/17, valitus vireillä, EU:T:2020:458) ja 5.10.2020 annetussa tuomiossa Les Mousquetaires ja ITM Entreprises v. komissio (T-255/17, valitus vireillä, EU:T:2020:460).

276 Yhtäältä – kuten komissio korosti istunnossa – edellä 275 kohdassa tarkoitetusta unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tosin ilmenee, että asetuksen N:o 1/2003 19 artiklassa säädetty tallennusvelvollisuus ei koske ennen ensimmäistä tutkintatoimea pidettyjä kuulemisia (ks. vastaavasti tuomio 5.10.2020, Casino, Guichard-Perrachon ja AMC v. komissio, T-249/17, valitus vireillä, EU:T:2020:458, 193 ja 195 kohta).

277 Toisaalta on asetuksen N:o 1/2003 19 artiklasta riippumatta kuitenkin muistettava, että – kuten kantaja korostaa tukeutuen komission velvollisuuteen toimittaa sille muistiinpanot, jotka komission olisi pitänyt tehdä kyseisen kokouksen aikana, ja siihen, kuinka tärkeätä sen puolustautumisoikeuksien käyttämisen kannalta on oikeus tutustua asiakirjoihin (ks. edellä 272 kohta) – komission on noudatettava asiakirja-aineistoon tutustumista koskevan oikeuden mukaisia velvollisuuksiaan (ks. analogisesti tuomio 25.10.2005, Groupe Danone v. komissio, T-38/02, EU:T:2005:367, 67 kohta ja tuomio 5.10.2020, HeidelbergCement ja Schwenk Zement v. komissio, T-380/17, EU:T:2020:471, 652 kohta (ei julkaistu)), sillä kyseinen oikeus liittyy erottamattomasti puolustautumisoikeuksien noudattamisen periaatteeseen (tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6, 68 kohta).

278 Tältä osin on muistutettava, että oikeudella tutustua kilpailuasioita koskevien oikeudenkäyntien asiakirja-aineistoon pyritään siihen, että väitetiedoksiannon adressaatit voivat tutustua komission asiakirja-aineistossa oleviin todisteisiin, jotta ne voisivat niiden perusteella ilmaista asianmukaisella tavalla näkemyksensä päätelmistä, jotka komissio on tehnyt väitetiedoksiannossaan (tuomio 30.9.2003, Atlantic Container Line ym. v. komissio, T-191/98 ja T-212/98–T-214/98, EU:T:2003:245, 334 kohta).

279 On erityisesti niin, että mainituista velvollisuuksista seuraa, että jos komissio aikoo päätöksessään käyttää kolmannen tietolähteen tai kantelijan suullisesti esittämää, asianosaista vastaan puhuvaa seikkaa, sen on annettava väitetiedoksiannon adressaatteina oleville yrityksille tilaisuus tutustua siihen ja tarvittaessa laadittava tässä tarkoituksessa kirjallinen asiakirja, joka sisällytetään asiakirja-aineistoon. Ei nimittäin voida hyväksyä sitä, että puolustautumisoikeuksia loukattaisiin turvautumalla käytäntöön, jonka mukaan kolmansiin pidetään yhteyttä suullisesti (ks. vastaavasti tuomio 30.9.2003, Atlantic Container Line ym. v. komissio, T-191/98 ja T-212/98–T-214/98, EU:T:2003:245, 352 kohta; tuomio 25.10.2005, Groupe Danone v. komissio, T-38/02, EU:T:2005:367, 67 kohta ja tuomio 5.10.2020, HeidelbergCement ja Schwenk Zement v. komissio, T-380/17, EU:T:2020:471, 652 kohta (ei julkaistu)).

280 Lisäksi komissio on itse tämän oikeudenkäynnin aikana puolustanut näkemystä, jonka mukaan sillä oli asetuksen N:o 1/2003 19 artiklasta riippumatta edellä 279 mainitun oikeuskäytännön mukaisesti velvollisuus tehdä kolmansien henkilöiden kanssa pidetyistä kokouksista suppeat muistiinpanot silloin, kun nämä esittivät asianosaista vastaan puhuvia seikkoja, joita se aikoi hyödyntää (ks. edellä 166 kohta).

281 Tämä oli tilanne tässä asiassa kolmannen tietolähteen kanssa pidetyn kokouksen osalta. Niistä sisäisistä sähköpostiviesteistä, jotka komissio esitti unionin yleisessä tuomioistuimessa, nimittäin ilmenee, että kyseinen kolmas tietolähde esitti kantajaa vastaan puhuvia seikkoja, jotka pääosin liittyvät näkemykseen, jonka komissio omaksui riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn päätteeksi ja jota on selvennetty kyseisen päätöksen 11.4.1 alajakson otsikossa ja 412 perustelukappaleessa, jossa todetaan, että [kantajan] yksinoikeusmaksut vähensivät Applen kannustimia siirtyä käyttämään LTE-piirisarjojen kilpailevia toimittajia.

282 Komissio ei tässä asiassa kuitenkaan tehnyt edes suppeata merkintää mihinkään asiakirjaan tai muuhun välineeseen niistä todisteista, jotka kolmannen tietolähteen väitetään esittäneen sen väitteiden osalta, tai edes vastauksista kysymyksiin, jotka komissio mahdollisesti oli sille esittänyt tältä osin. Sisäisissä sähköpostiviesteissä ei myöskään viitata tällaisiin todisteisiin.

283 Tästä seuraa, että komissio laiminlöi velvollisuutensa, sillä se ei tehnyt selkoa kyseisen kolmannen tietolähteen kanssa pitämästään kokouksesta eikä sisällyttänyt asiakirja-aineistoon kirjallista asiakirjaa, jonka avulla olisi ollut mahdollista tutustua kolmannen tietolähteen suullisesti esittämiin, kantajaa vastaan puhuviin seikkoihin.

284 Kuten edellä 250 kohdasta ilmenee, tällaista laiminlyöntiä ei myöskään voi korjata pelkästään se, että komissio on kertonut kyseisestä kokouksesta tämän oikeudenkäyntimenettelyn aikana.

285 Lisäksi se, että tässä asiassa kolmas tietolähde ei halunnut tehdä virallista kantelua ja osallistua tutkintaan kantelijana vaan pyysi, että sen menettelyä käsiteltäisiin nimettömästi ja luottamuksellisesti, ei voi vapauttaa komissiota velvollisuuksiensa noudattamisesta ja sallia sen loukata rikkomisesta syytetyn yrityksen puolustautumisoikeuksia.

286 On nimittäin niin, että mahdollinen suoja, jonka komissio tietyissä olosuhteissa voi perustellusti myöntää luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, joka esittää yrityksen väitetysti kilpailua rajoittavaa käyttäytymistä koskevia väitteitä, on sovitettava yhteen mainittujen puolustautumisoikeuksien kanssa, ja tällainen suoja on tapauksen mukaan myönnettävä siten, ettei näiden oikeuksien käyttämisestä tule hyödytöntä, ja erityisesti tämän asian erityisissä olosuhteissa laatimalla kirjallisesta dokumentista ei-luottamuksellinen ja nimetön versio tai – tämän asian aivan erityisten, jopa ainutlaatuisten tosiseikkojen vuoksi – sallimalla vain luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden tutkittavana olevan yrityksen edustajien tutustua kyseisen asiakirjan luottamukselliseen versioon.

287 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että kyseen ollessa kolmannen tietolähteen kanssa pidetystä kokouksesta komissio on tämän asian olosuhteissa laiminlyönyt velvollisuutensa antaa tutustuttaviksi kolmannen tietolähteen suullisesti esittämät, syyllisyyttä osoittavat todisteet.

3) Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen

288 Tarkasteltaessa johtopäätöksiä, jotka edellä 287 kohdassa esitetystä toteamuksesta on tehtävä edellä 160 ja 161 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, on ratkaistava, onko kantaja, kun otetaan huomioon tämän asian erityiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, osoittanut riittävällä tavalla, että se olisi voinut puolustautua paremmin, jos kyseistä menettelyvirhettä ei olisi tapahtunut.

289 Alkuun on todettava, että kantaja väitti luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä, että komissio oli loukannut sen puolustautumisoikeuksia, sillä kyseessä olevan kokouksen asianmukainen tallenne olisi voinut sisältää sen puolesta puhuvia seikkoja, mukaan lukien tietoja kolmannen tietolähteen perusteluista; komissio oli kantajan mukaan hyväksynyt kolmannen tietolähteen lausumat ilman kriittistä tarkastelua ja muodostanut kantansa niiden perusteella; ja kyseisen kolmannen tietolähteen nimettömyyden suojelu ei kantajan mukaan ollut perusteltua. Lisäksi kantaja huomautti luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä, että jos se olisi hallinnollisen menettelyn aikana saanut tietää kyseessä olevasta kokouksesta, se olisi voinut puolustautua toisella tavoin, esittää lisäväitteitä, toimittaa selvityksiä tunnistetietojen poistamista koskevan kolmannen tietolähteen pyynnön pätevyydestä ja uskottavuudesta, ottaa kysymyksen esiin kuulemismenettelystä vastaavan neuvonantajan, kilpailuasioista vastaavan komission jäsenen tai Euroopan oikeusasiamiehen kanssa ja pyytää tilaisuutta tutustua komission sisäisiin asiakirjoihin.

290 Ensinnäkin, siltä osin kuin sisäisissä sähköpostiviesteissä – kuten edellä 281 kohdassa esitettiin – viitataan kolmannen tietolähteen kyseessä olevassa kokouksessa esittämiin, kantajaa vastaan puhuviin väitteisiin, on yhtäältä muistutettava, että käsittelyssä esitetyistä seikoista ilmenee, että komission riidanalaisessa päätöksessään hyväksymä näkemys, sellaisena kuin se on selvennettynä kyseisen päätöksen 11.4.1 alajakson otsikossa ja 412 perustelukappaleessa, liittyy kantajaa vastaan puhuviin väitteisiin, jotka tämä kolmas tietolähde esitti kyseessä olevassa kokouksessa. Toisaalta on selvää, että kantajalla – kuten unionin yleisellä tuomioistuimellakaan – ei ole tarkkoja tietoja niistä kantajaa vastaan puhuvista seikoista, jotka kolmas tietolähde esitti suullisesti kyseisten väitteiden tueksi. Unionin yleinen tuomioistuin ei siis tässä tilanteessa voi ratkaista, missä määrin komissio mahdollisesti tukeutui noihin seikkoihin riidanalaisessa päätöksessään tai missä määrin – kuten kantaja väittää luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä – kolmannen tietolähteen lausumat jopa olisivat aiheettomasti vaikuttaneet komissioon.

291 Tämän asian erityisissä olosuhteissa ei kuitenkaan voida kiistää sitä, että kyseisellä kokouksella – kuten kantaja pääosin väittää luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä – on ollut vaikutusta riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn yhteydessä, sillä kantaja ei ole voinut tuoda esiin näkemystään niiden kantajaa vastaa puhuvien, kolmannen tietolähteen esittämien väitteiden alkuperästä, perusteesta ja uskottavuudesta, jotka liittyvät komission kantajaa vastaan esittämän päättelyn keskeiseen näkökohtaan riidanalaisessa päätöksessä. Ei myöskään voida hyväksyä komissio väitettä siitä, että kolmannen tietolähteen kyseessä olevassa kokouksessa esittämiä tietoja ei olisi hyödynnetty riidanalaisessa päätöksessä ja että siinä esitetyt väitteet olisi näytetty toteen muilla todisteilla. Tällainen väite nimittäin edellyttää sitä, että kolmas tietolähde olisi toimittanut muita, mahdollisesti kantajaa vastaan puhuvia tietoja, joita komissio ei ole vielä maininnut. Joka tapauksessa ei edelleenkään tunneta niitä täsmällisiä tietoja, jotka kyseinen kolmas tietolähde oli esittänyt kyseessä olevassa kokouksessa.

292 On lisäksi huomattava, että sisäisistä sähköpostiviesteistä saadaan tietoa myös siitä, mistä syistä komissio myönsi kolmannen tietolähteen tiedoille nimettömän ja luottamuksellisen käsittelyn. Kuten kantaja perustellusti korostaa luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneiden edustajiensa välityksellä, se olisi voinut puolustautua paremmin, jos sillä tämän asian aivan erityisissä olosuhteissa olisi ollut edellytykset tilanteen mukaan esittää luottamuksellisuussitoumuksen nojalla toimivien edustajiensa välityksellä hallinnollisen menettelyn aikana huomautuksia seikoista, joihin kolmas tietolähde oli vedonnut nimetöntä ja luottamuksellista käsittelyä koskevan pyyntönsä tueksi. Kyseisen pyynnön mahdollinen

hylkääminen olisi nimittäin voinut vaikuttaa kantajan puolustukseen sen vastatessa väitetiedoksiantoon ja jopa hallinnollisen menettelyn kulkuun, sillä se olisi erityisesti edellyttänyt kolmannen tietolähteen esittämien, kantajaa vastaan puhuvien väitteiden kontradiktorista tarkastamista.

293 On vielä todettava, että niiden tietojen lisäksi, jotka käyvät ilmi sisäisistä sähköpostiviesteistä, jotka koskevat yhtäältä kolmannen tietolähteen kantajaa vastaan esittämiä väitteitä ja toisaalta syitä siihen, että komissio päätyi myöntämään tälle nimettömän ja luottamuksellisen käsittelyn (edellä 290 ja 292 kohta), on selvää, että kantajalla – kuten unionin yleisellä tuomioistuimellakaan – ei ole tietoa siitä, keskusteltiinko kyseessä olevassa kolmannen tietolähteen ja komission kokouksessa muista riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneen tutkinnan kannalta olennaisista seikoista.

294 Unionin yleinen tuomioistuin ei näin ollen voi selvittää varmuudella, mistä kaikesta kyseisessä kokouksessa on voitu keskustella ja missä määrin kolmas henkilö esitti komissiolle suullisesti kantajan puolesta puhuvia tietoja, neutraaleja seikkoja tai tosiseikkoja (ks. vastaavasti edellä 207 ja 257 kohta).

295 On kuitenkin todettava, että tämän asian erityisissä olosuhteissa, kun otetaan huomioon myös selvennykset, jotka komissio toimitti 19.11.2020 päivätyn asiakirjan luottamuksellisessa versiossa, johon luottamuksellisuussitoumuksen allekirjoittaneet kantajan edustajat ovat päässeet tutustumaan, kantajan puolustuksen kannalta olisi voinut olla hyödyllistä tietää kyseessä olevan kokouksen pitämisestä ja kolmannen tietolähteen komissiolle toimittamista todisteista.

296 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että tämän asian erityiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat huomioon ottaen on todettava, että siltä osin kuin komissio ei millään tavoin tallentanut kolmannen tietolähteen kanssa pitämäänsä kokousta ja kantaja tai sen edustajat saivat tiedon siitä, että kokous ylipäänsä oli pidetty, vasta tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 12.10.2020 määrättyihin asian selvittämistoimiin, komissio on loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia. Tiedoilla, jotka esitettiin käsittelyssä 12.10.2020 määrättyjen asian selvittämistoimien jälkeen, nimittäin pyritään osoittamaan, että kyseisessä kokouksessa mahdollisesti esitettiin oikeudenkäynnin jatkon kannalta olennaista tietoa, jolla olisi voinut olla merkitystä kantajalle, sillä tämä olisi voinut puolustautua paremmin tällaisten tietojen avulla.

297 Kun otetaan huomioon tämä kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaaminen, ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on otettava tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee kolmannen henkilön kanssa pidettyä kokousta, jonka osalta kantajalle toimitettiin tietoja tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 12.10.2020 määrättyihin asian selvittämistoimiin.

298 Tämän asian olosuhteissa on jatkettava ensimmäisen kanneperusteen tarkastelua siltä osin kuin kyse on sen ensimmäisestä osasta.

3. Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siltä osin kuin kyse on väitetiedoksiannon ja riidanalaisen päätöksen välisistä eroista

299 Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siltä osin kuin kyse on väitetiedoksiannon ja riidanalaisen päätöksen välisistä eroista arviointiin ja kantajaa vastaan esitettyihin väitteisiin liittyvissä keskeisissä näkökohdissa.

300 Kyseinen kanneperusteen osa muodostuu pääosin viidestä väitteestä. On erityisesti huomattava, että ensimmäinen väite perustuu siihen, että väitetiedoksianto koski väärinkäyttöä UMTS- ja LTE-piirisarjojen markkinoilla, kun riidanalainen päätös puolestaan koskee väärinkäyttöä ainoastaan LTE-piirisarjojen markkinoilla. Neljäs väite koskee sitä, että väitetiedoksiannossa huomioon otettu ”kilpailun piiriin kuuluva” osuus Applen kysynnästä oli väärinkäytön laajuuden rajoittamisen seurauksena täysin erilainen kuin se, joka oli otettu huomioon riidanalaisessa päätöksessä.

301 Lisäksi on huomattava, että kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ja erityisesti sen kuudennen väitteen yhteydessä kantaja on viittaamalla ensimmäisen kanneperusteen ensimmäiseen osaan vedonnut siihen, että sen puolustautumisoikeuksia ja oikeutta tulla kuulluksi on loukattu, sillä riidanalaisessa päätöksessä poiketaan väitetiedoksiannossa esitetystä haittateoriasta.

302 Siksi on syytä tarkastella ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan ensimmäistä ja neljättä väitettä yhdessä ja myös suhteessa kolmannen kanneperusteen kolmannen osan kuudenteen väitteeseen.

303 Näiltä osin kantaja väittää, että kyseessä olevat sopimukset ja maksut liittyvät kahdentyyppisiin Applen laitteissa käytettyihin piirisarjoihin (UMTS ja LTE), mutta riidanalaisessa päätöksessä – toisin kuin väitetiedoksiannossa – on kyse väärinkäytöstä ainoastaan LTE-piirisarjojen markkinoilla. Kantaja toteaa, että sillä ei ollut mahdollisuutta tuoda esiin näkemystään riidanalaisessa päätöksessä esitetystä, kriittistä osuutta koskevasta analyysistä, kun otetaan huomioon kilpailun piiriin kuuluva Applen kysynnän erilainen osuus, vaikka riidanalaisen päätöksen suppeampi ala ei kantajan mukaan ole tältä osin sen edun mukaista ja vaikka se pitää kyseisiä tietoja keskeisinä arvioitaessa kykyä syrjäyttää kilpailijat markkinoilta 6.9.2017 annetun tuomion Intel v. komissio (C-413/14 P, EU:C:2017:632) 140 kohdan mukaisesti. Kantaja korostaa sitä, että vaikka riidanalainen päätös poikkeaakin tuntuvasti väitetiedoksiannosta, sillä ei ole ollut mahdollisuutta vastata kriittistä osuutta koskevasta analyysistä esitettyihin väitteisiin tai oikaista komission tarkistettua analyysia.

304 Kantaja toteaa lisäksi, että kyseessä olevista piirisarjoista ja Applen kysyntää koskevasta, kilpailun piiriin kuuluvasta osuudesta tehtyjen päätelmien muuttaminen ei ole kantajan edun mukaista. Kantajan mukaan komissio poisti riidanalaisesta päätöksestä väitteet, jotka koskivat vähintään [*luottamuksellinen*] UMTS-piirisarjan toimittamista, joten niitä koskevat maksut ovat lainmukaisia. Kantaja kuitenkin katsoo, että komissio ei riidanalaisessa päätöksessään ole ottanut huomioon näitä yksikköjä, mikä vääristää analyysia kantajan vahingoksi, sillä UMTS-piirisarjoihin liittyvät maksut olisi kantajan mukaan pitänyt jättää kriittistä osuutta koskevan analyysin ulkopuolelle.

305 Komissio vastaa, että kantajan esiin tuomat erot koskevat samaa markkinakäyttäytymistä eivätkä ne ole synnyttäneet uutta oikeutta tulla kuulluksi, joten komissio ei ole velvollinen osoittamaan kantajalle täydentävää väitetiedoksiantoa. Komission mukaan erityisesti väitteiden rajaaminen pelkästään LTE-piirisarjoihin on kantajan edun mukaista ja osoittaa, että komissio on kunnioittanut tämän oikeutta tulla kuulluksi. Komissio ei omasta mielestään myöskään ollut velvollinen keskustelemaan kantajan kanssa epäilyistään, joita sillä oli kantajan esittämän kriittistä osuutta koskevan analyysin taustaolettamuksista. Komissio ei ollut perustellut toteamustaan yksinoikeusmaksujen mahdollisista kilpailunvastaisista vaikutuksista millään taloudellisella toimintamallilla, vaan oli ainoastaan todennut, että kriittistä osuutta koskeva kantajan analyysi ei asettanut sen päätelmiä kyseenalaisiksi. Väitettä siitä, että oikeutta tulla

kuulluksi olisi loukattu, ei komission mielestä voida hyväksyä, sillä kriittistä osuutta koskeva analyysi oli kantajan esittämä, eikä komissio ollut nojautunut muuhun versioon kyseisestä analyysista. Komissio ei myöskään pidä velvollisuutenaan antaa yritykselle mahdollisuutta esittää huomautuksensa lopullisesta arvioinnista, jonka komissio tekee sen puolustautumiskeinoista ennen päätöksensä antamista.

306 Komissio toteaa lisäksi, että väitettä, jonka mukaan UMTS-piirisarjojen [*luottamuksellinen*], joiden osalta kilpaileva toimittaja olisi myös voinut jakaa yksinoikeusmaksujen kompensoitiin liittyvät kustannukset, ei voida ottaa tutkittavaksi, sillä sitä ei esitetty kannekirjelmässä eikä sillä ole merkitystä, koska Applen UMTS-laitteet olivat olemassa olevia laitteita, jotka eivät kriittistä osuutta koskevan analyysin kannalta olleet kilpailun piiriin kuuluvia, sillä viimeisin niistä tuotiin markkinoilla vuonna 2011, kun taas kriittistä osuutta koskevassa analyysissa ensimmäisenä viitevuotena on 2012. Komissio katsoo myös, että väitettä UMTS-piirisarjoja koskevien väitteiden peruuttamisen epäedullisesta vaikutuksesta ei voida ottaa tutkittavaksi samoista syistä ja että se on perusteeton, sillä kantaja ei komission mukaan osoita, millä tavoin sillä oli ollut epäedullisia seurauksia, varsinkaan, kun kantaja itse oli väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa väittänyt, että komission pitäisi peruuttaa UMTS-piirisarjoja koskevat väitteensä.

307 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohdassa säädetään väitetiedoksiannon lähettämisestä asianosaisille. Väitetiedoksiannossa on esitettävä selkeästi kaikki ne olennaiset seikat, joihin komissio menettelyn tässä vaiheessa perustaa näkemyksensä (määräys 7.7.2016, Panasonic v. komissio, C-608/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:538, 20 kohta).

308 Nämä tiedot voidaan kuitenkin esittää tiivistelmänomaisesti, eikä komission päätöksen, jossa se toteaa kilpailusääntöjen rikkomisen, tarvitse välttämättä täydellisesti vastata väitetiedoksiannossa esitettyjä väitteitä, koska väitetiedoksianto on valmisteleva asiakirja, jossa esitetyt arvioinnit tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista ovat täysin väliaikaisia. Komission on kuultava väitetiedoksiannon adressaatteja ja tarvittaessa otettava huomioon huomautukset, joita ne esittävät vastatessaan esitettyihin väitteisiin, ja muutettava tarkasteluaan nimenomaan niiden puolustautumisoikeuksien kunnioittamiseksi (määräys 7.7.2016, Panasonic v. komissio, C-608/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:538, 21 kohta).

309 Lisäksi on huomattava, että väitetiedoksianto on alustavaan menettelyyn kuuluva toimi, kun taas komission päätös on hallinnollisen menettelyn päätepiste. Näin ollen komissio voi lopullisen päätöksen tekemiseen asti joko hylätä erityisesti asianosaisten kirjallisten tai suullisten huomautusten perusteella tietyt tai jopa kaikki niitä vastaan aluksi esittämänsä väitteet ja muuttaa siten kantaansa niiden eduksi tai päinvastoin päättää lisätä uusia väitteitä, kunhan se varaa kyseisille yrityksille tilaisuuden esittää niiltä osin huomautuksensa (tuomio 27.6.2012, Microsoft v. komissio, T-167/08, EU:T:2012:323, 184 kohta).

310 Täydentävän väitetiedoksiannon antaminen tiedoksi niille, joita asia koskee, on tarpeen ainoastaan siinä tapauksessa, että selvitysten tulokset ovat sellaisia, että komissio katsoo yritysten olevan vastuussa uusista toimista tai muuttaa kiistettyjen kilpailusääntöjen rikkomisten todisteita merkittävällä tavalla, muttei tapauksessa, jossa komissio täyttää velvollisuutensa luopua väitteistä, jotka väitetiedoksiantoon annettujen vastausten perusteella ovat osoittautuneet perusteettomiksi (tuomio 27.6.2012, Microsoft v. komissio, T-167/08, EU:T:2012:323, 191 kohta).

311 Kantajan väitteitä on tarkasteltava näiden periaatteiden pohjalta.

312 Kyseiset väitteet koskevat lähinnä kolmea erillistä seikkaa.

313 Ensinnäkin, siltä osin kuin kantajan väitteet koskevat yleisesti sitä, että komissio totesi riidanalaisen päätöksen 388 perustelukappaleessa väärinkäytön ainoastaan LTE-piirisarjojen markkinoilla, vaikka se väitetiedoksiannon 254 ja 256 kohdassa harkitsi väärinkäytön toteamista sekä LTE-piirisarjojen että UMTS-piirisarjojen markkinoilla, tämä sinänsä paikkansa pitävä seikka ei itsessään merkitse menettelyvirhettä eikä varsinkaan kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

314 Riidanalaisessa päätöksessään komissio nimittäin rajasi rikkomisia, joista kantajaa syytettiin, suhteessa rikkomisiin, joita se oli harkinnut väitetiedoksiannossa, luopumalla väitteestä, joka koski UMTS-piirisarjojen markkinoilla tapahtunutta rikkomista. Komissio ei toisin sanoen lisännyt uusia väitteitä tai kantajaa vastaan puhuvia todisteita, vaan luopui väitteistä, jotka väitetiedoksiantoon annettujen vastausten nojalla osoittautuivat perusteettomiksi. Onkin huomattava, että edellä 309 ja 310 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tällainen muutos ei synnytä komissiolle velvollisuutta antaa kantajalle tiedoksi täydentävä väitetiedoksianto.

315 Toiseksi on huomattava, että kantajan väitteiden mukaan komissio ei ollut antanut sille mahdollisuutta kertoa sen näkemystä niistä syistä, joiden vuoksi komissio oli riidanalaisessa päätöksessään jättänyt huomiotta kriittistä osuutta koskevan analyysin, jonka kantaja oli esittänyt väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa. On kuitenkin todettava, että ennen riidanalaisen päätöksen antamista komissio ei ollut velvollinen antamaan kantajalle mahdollisuutta esittää huomauksia niistä syistä, joiden vuoksi se harkitsi kyseisen analyysin hylkäämistä riidanalaisessa päätöksessä. Nimittäin oikeus tulla kuulluksi ulottuu kaikkiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin, jotka ovat päätöksen perusteena, mutta ei lopputulokseen, jonka hallintoviranomainen aikoo hyväksyä (ks. tuomio 15.3.2006, BASF v. komissio, T-15/02, EU:T:2006:74, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 19.5.2010, IMI ym. v. komissio, T-18/05, EU:T:2010:202, 109 kohta ja tuomio 9.3.2015, Deutsche Börse v. komissio, T-175/12, ei julkaistu, EU:T:2015:148, 344 kohta).

316 Kolmanneksi on todettava, että kantaja kritisoi sitä, että vaikka komissio olikin luopunut UMTS-piirisarjoja koskevista väitteistään, se ei ollut ottanut tätä luopumista huomioon kriittistä osuutta koskevaa analyysia koskevassa tutkinnassaan eikä ollut antanut kantajalle tilaisuutta esittää huomautuksia tällaisesta seikasta tehtävistä johtopäätöksistä kriittistä osuutta koskevan analyysin osalta, mikä kantajan mukaan oli sille epäedullista. Kuten kantajan kirjelmistä ja sen istunnossa esittämistä selityksistä ilmenee, se kritisoi sitä, ettei komissio ollut antanut sille tilaisuutta tulla kuulluksi kriittistä osuutta koskevassa analyysissa käytetyistä tiedoista, kun otetaan huomioon UMTS-piirisarjoja koskevista väitteistä luopuminen, ja siten muokata kyseisiä tietoja vastaavasti.

317 Aluksi on muistutettava, että kuten edellä 159 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä on pääteltävissä, puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen edellyttää, että sellaisen päätöksen adressaatilla, jossa sen todetaan rikkoneen kilpailusääntöjä, on oltava mahdollisuus ilmaista hallinnollisen menettelyn aikana asianmukaisella tavalla näkemyksensä siihen kohdistuvista väitteistä.

318 On erityisesti niin, että kyseessä oleva yritys voi hallinnollisessa menettelyssä väittää näyttöön turvautuen, ettei sen toiminta ole voinut rajoittaa kilpailua eikä erityisesti aiheuttaa moitittuja markkinoilta syrjäyttämiseen johtaneita vaikutuksia (ks. vastaavasti tuomio 6.9.2017 Intel v. komissio (C-413/14 P, EU:C:2017:632, 138 kohta).

319 Tässä asiassa on kiistatonta, että komission kantajalle tiedoksi antamassa väitetiedoksiannossa harkittiin väitettä määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä sekä LTE-piirisarjojen että UMTS-piirisarjojen markkinoilla. Toisin sanoen väitetiedoksiannossa harkittiin väitettä väärinkäytöstä kaksilla eri markkinoilla.

320 On myös kiistatonta, että väitetiedoksiantoon antamansa vastauksen yhteydessä kantaja esitti kriittistä osuutta koskevan analyysin osoittaakseen, että toiminta, josta sitä kritisoitiin, ei voinut saada aikaan syrjäyttämisvaikutuksia molemmilla näistä markkinoista.

321 Kuten kantaja nimenomaisesti vahvisti vastauksenaan unionin yleisen tuomioistuimen määräämään prosessinjohtotoimeen ilman, että komissio olisi todennut sen olevan väärässä, väitetiedoksiantoon vastauksena esitetty kriittistä osuutta koskeva analyysi koski kyseessä oleviin sopimuksiin kuuluvia UMTS-piirisarjoja ja LTE-piirisarjoja ja perustui näihin kahteen piirisarjatyyppiin olennaisesti liittyviin tietoihin.

322 Kantajan esittämää kriittistä osuutta koskevaa analyysia kuvaillaan riidanalaisen päätöksen 487 perustelukappaleessa ja siitä on yhteenveto samassa perustelukappaleessa olevassa taulukossa 16.

323 Pääpiirteissään on kyse taloudellisesta analyysista, jolla pyritään osoittamaan, että hypoteettinen kilpailija, joka on yhtä tehokas kuin kantaja, olisi voinut kilpailla tämän kanssa LTE- ja UMTS-piirisarjojen toimittamisessa Applelle, sillä kyseinen kilpailija olisi kyennyt tarjoamaan hintaa, joka kattaa sen kustannukset, ja pystynyt samalla kompensoimaan Applelle kyseessä olevien maksujen menetyksen.

324 On myös kiistatonta, että riidanalaisessa päätöksessään komissio – ennen kuin se katsoi kantajan käyttäneen väärin määräävää markkina-asemaansa ainoastaan LTE-piirisarjojen markkinoilla – jätti huomiotta kyseisen kriittistä osuutta koskevan analyysin, jonka kantaja oli esittänyt vastauksena väitetiedoksiantoon. Kuten komissio nimenomaisesti totesi kirjelmissään, se ei ole ottanut kantaa kyseisen analyysin muuhun versioon.

325 On erityisesti niin, että riidanalaisessa päätöksessä komissio esitti kyseinen analyysin, totesi mistä syistä sitä ei voitu hyväksyä ja esitti omat korjauksensa sisältävän ”tarkistetun” analyysin.

326 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee myös, että komissio jätti kantajan esittämän kriittistä osuutta koskevan analyysin huomiotta siksi, että siinä oli kolme väitetysti virheellistä oletusta, jotka komissio oli korjannut tarkistetussa analyysissaan, eikä se ole millään tavoin kyseenalaistanut sitä, että kyseinen analyysi oli sellaisenaan työkalu, jonka avulla voitiin riitauttaa se, voiko asianomaisilla maksuilla olla syrjäyttämisvaikutuksia.

327 Riidanalaisessa päätöksessään komissio toisin sanoen yhtäältä jätti huomiotta kriittistä osuutta koskevan analyysin, joka oli esitetty vastauksena väitetiedoksiantoon ja jonka tiedot koskivat sekä LTE-piirisarjoja että UMTS-piirisarjoja, ja toisaalta se laati tarkistetun analyysin kriittisestä osuudesta tukeutuen edelleen niin LTE- kuin UMTS-piirisarjoja koskevaan tietoon siitäkin huolimatta, että viitatessaan kyseiseen analyysiin riidanalaisen päätöksen 487, 491, 492, 498, 499 ja 503 perustelukappaleessa se viittasi virheellisesti ainoastaan LTE-piirisarjoihin.

328 Komissio on siis riidanalaisessa päätöksessään esittänyt kriittistä osuutta (niin UMTS- kuin LTE-piirisarjojen markkinoilla) koskevan analyysin, jolla ei ollut tai ei enää ollut merkitystä kyseisessä päätöksessä (yksinomaan LTE-piirisarjojen markkinoiden osalta) vahvistetun väärinkäytön suhteen, sekä tutkinut ja tarkistanut sitä.

329 Toimimalla näin komissio loukkasi kantajan puolustautumisoikeuksia riippumatta niiden kolmen väitteen perusteltavuudesta, jotka esitettiin kantajan laatimaan, kriittistä osuutta koskevaan analyysiin valittuja oletuksia vastaan, ja riippumatta korjauksista, jotka tämän osalta tehtiin kriittistä osuutta koskevaan tarkistettuun analyysiin.

330 Kuten edellä 318 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, kantaja pystyi tukeutumaan sellaiseen seikkaan kuin vastauksena väitetiedoksiantoon esitettyyn, kriittistä osuutta koskevaan analyysiin väittäessään, että sen menettely ei voinut rajoittaa kilpailua eikä varsinkaan saada aikaan syrjäyttämisvaikutusta.

331 Kantaja vetosi tällaiseen mahdollisuuteen omistamalla väitetiedoksiantoon antamansa vastauksen siinä jaksossa, jossa pyritään osoittamaan, ettei syrjäyttämisvaikutusta ole (VII jakso), yhden alajakson kriittistä osuutta koskevan analyysinsä esittelyyn (VII.F alajakso). Kriittistä osuutta koskevalla analyysilla oli siis tärkeä asema kantajan puolustautuessa komission esittämiä väitteitä vastaan. Lisäksi komissio omisti riidanalaisessa päätöksessään määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevassa jaksossa (11 jakso) yhden jakson kyseisen, kriittistä osuutta koskevan analyysin tarkastelulle ja kiistämiselle (11.5 jakso).

332 Sillä mahdollisuudella, joka yrityksellä on väittää, että jollain toiminnalla ei voida rajoittaa kilpailua eikä varsinkaan saada aikaan syrjäyttämisvaikutusta, nojautumalla sellaiseen taloudelliseen analyysiin kuin kantajan tässä asiassa esittämään kriittistä osuutta koskevaan analyysiin, ei kuitenkaan ole tehokasta vaikutusta, jos komissio väitetiedoksiannon jälkeen muuttaa moititun toiminnan laajuutta erityisesti kyseessä olevien markkinoiden osalta.

333 Moititun toiminnan ulottuvuuden määritelmällä on nimittäin vaikutusta mainitun analyysin yhteydessä käytettyihin taloustietoihin siltä osin kuin kyse on ennen kaikkea kyseessä olevien tuotteiden kustannuksista ja yksikköhinnoista, kilpailun piiriin kuuluvasta markkinaosuudesta tai kustannuksista, joista yhtä tehokkaan kilpailijan on vastattava.

334 Kriittistä osuutta koskeva analyysi, joka käsittelee kaksia, väitetysti toisistaan eroavien eikä keskenään korvattavissa olevien tuotteiden markkinoita (kuten riidanalaisessa päätöksessä tarkoitettuja UMTS-piirisarjojen ja LTE-piirisarjojen markkinoita), on väistämättä erilainen kuin analyysi, joka kohdistuu vain yhteen näistä kaksista markkinoista (kuten yksinomaan LTE-piirisarjojen markkinoihin).

335 Tässä asiassa on erityisesti niin, että moititun väärinkäytön rajaamisella ainoastaan LTE-piirisarjojen markkinoihin on vaikutusta kriittistä osuutta koskevan analyysin kaltaisen analyysin keskeisiin muuttujiin. Ennen kaikkea kyse on ensinnäkin kyseessä olevien maksujen määrästä, sillä – kuten kantaja korostaa– UMTS-piirisarjoja vastaavat maksut olisi pitänyt jättää kriittistä osuutta koskevan analyysin ulkopuolelle. Tämän jälkeen kyse on kriittistä osuutta koskevassa analyysissa huomioon otetusta kilpailun piiriin kuuluvasta osuudesta eli siitä Applen kysynnän osuudesta, jonka osalta yhtä tehokas kilpailija kuin kantaja voisi kilpailla kantajan kanssa ja jonka osalta se voisi jakaa tarvittavat kustannukset kompensoidakseen Applelle kyseessä olevien maksujen menetyksen. On vielä huomattava, että kyse on kriittistä osuutta koskevassa

analyysissa huomioon otetuista piirisarjojen kustannuksista ja hinnoista, sillä komissio on riidanalaisessa päätöksessä erityisesti katsonut, että UMTS- ja LTE-piirisarjojen keskihinnat eivät olleet samanlaiset (riidanalaisen päätöksen 217 perustelukappale).

336 Näin ollen, siltä osin kuin komissio on muuttanut väitteitä, millä on vaikutusta niiden tietojen merkitykseen, joihin perustui kriittistä osuutta koskeva analyysi, jonka kantaja esitti vastauksena väitetiedoksiantoon tukemaan väitettään, jonka mukaan sen toiminnalla voinut olla syrjäyttämisvaikutusta, kyseiselle yritykselle on – jotta se voisi käyttää tehokkaasti puolustautumisoikeuksiaan – annettava tilaisuus tulla kuulluksi ja tarvittaessa mukauttaa kyseistä taloudellista analyysia, vaikka sellaisessa tilanteessa ei vaadittaisikaan, että komission on toimitettava sille täydentävä väitetiedoksianto edellä 310 kohdassa mainitun oikeuskäytännön ja edellä 313 ja 314 kohdassa esitettyjen toteamusten perusteella.

337 On nimittäin niin, että väitetiedoksianto on luonteeltaan väliaikainen ja sitä voidaan muuttaa sen arvioinnin aikana, jonka komissio tekee myöhemmin osapuolten sille vastauksena esittämien huomautusten sekä muiden tosiseikkoja koskevien toteamusten perusteella. Tällaisen väliaikaisen luonteensa vuoksi väitetiedoksianto ei estä komissiota muuttamasta kantaansa asianomaisten yritysten eduksi, eikä sen tällöin tarvitse selittää mahdollisia eroja väitetiedoksiantoon sisältyvään väliaikaiseen arviointiinsa nähden (tuomio 16.1.2019, komissio v. United Parcel Service, C-265/17 P, EU:C:2019:23, 36 kohta).

338 Näiden näkökohtien perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että komissio saisi väitetiedoksiannon jälkeen muuttaa niiden väitteiden ulottuvuutta, joiden perusteella asianomainen yritys on esittänyt kantajan tässä asiassa esittämän kriittistä osuutta koskevan analyysin kaltaisen taloudellisen analyysin, saattamatta sellaista muutosta kyseisen yrityksen tietoon, jotta tämä voisi esittää sen suhteen huomautuksensa tarvittaessa muuttamalla aiemmin esitettyä taloudellista analyysia. Tällainen tulkinta olisi nimittäin vastoin puolustautumisoikeuksien kunnioittamisen periaatetta ja asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohtaa, jotka edellyttävät, että asianomaisen yrityksen on täytynyt voida esittää asianmukaisella tavalla huomautuksensa komission väitteistä (ks. analogisesti tuomio 16.1.2019, komissio v. United Parcel Service, C-265/17 P, EU:C:2019:23, 31 ja 37 kohta).

339 Vaikka komissio on voinut riidanalaisessa päätöksessä jättää huomiotta kantajan esittämän kriittistä osuutta koskevan analyysin, jossa tarkastellaan sekä LTE-piirisarjojen että UMTS-piirisarjojen markkinoita, katsoen, ettei tämä analyysi kyseenalaistanut sen yksinomaan LTE-piirisarjojen markkinoita koskevia päätelmiä, tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että komissio olisi voinut samalla tavoin jättää huomiotta kriittistä osuutta koskevan analyysin, jossa tarkastellaan yksinomaan LTE-piirisarjojen markkinoita.

340 Onkin todettava, että jotta kantaja olisi tässä asiassa voinut esittää asianmukaisella tavalla näkemyksensä moititusta syrjäyttämisvaikutuksesta ja siten puolustautua paremmin, sille olisi pitänyt antaa mahdollisuus tulla kuulluksi ja tarvittaessa muuttaa kriittistä osuutta koskevaa analyysiaan, jotta siinä tulisi otettua huomioon niiden väitteiden peruuttaminen, jotka liittyvät olennaisesti UMTS-piirisarjoihin, joiden toimittamista komissio ei enää kritisoinut.

341 Tätä toteamusta eivät voi kyseenalaistaa ne komission väitteet, joissa kiistetään UMTS-piirisarjojen määrää koskevan kantajan väitteen tutkittavaksi ottaminen ja merkitys, sillä väitettä ei kantajan mukaan otettu huomioon, mikä oli sen edun vastaista (edellä 306 kohta). Yhtäältä on todettava, että kantaja esitti kyseisen väitteen vastauksessaan perustellakseen sitä kannekirjelmään sisältynyttä väitettä, jonka mukaan väärinkäytön laajuuden muuttaminen

jättämällä UMTS-piirisarjat sen ulkopuolelle oli sille epäedullista siltä osin kuin kyse on sen laatimasta, kriittistä osuutta koskevasta analyysista. Kyseinen väite voidaan siis ottaa tutkittavaksi. Toisaalta on todettava, että kantaja otti UMTS-piirisarjat mukaan kriittistä osuutta koskevaan analyysiin, jonka se esitti vastauksena väitetiedoksiantoon, jonka mukaan väärinkäyttöä esiintyi myös UMTS-piirisarjojen markkinoilla, ja osoitti tältä osin Applen toimittamien tietojen perusteella nimenomaisesti, että Apple olisi hankkinut kantajalta UMTS-piirisarjoja vuosina 2011–2014 sellaisen kokonaismäärän yksikköjä, joka pääosin vastasi kokonaismäärää, johon kantaja vetosi (ks. väitetiedoksiannon taulukko 14). Kantajan väite ei siis ole merkityksetön.

342 Tästä seuraa, että komissio on loukannut kantajan puolustautumisoikeuksia, sillä se ei ole kuullut kantajaa seurauksista, joita UMTS-piirisarjojen markkinoita koskevien väitteiden peruuttamisella oli kriittistä osuutta koskevaan analyysiin, jonka kantaja esitti osoittaakseen, että toiminta, josta sitä kritisoitiin, ei voinut rajoittaa kilpailua eikä varsinkaan saada aikaan syrjäyttämisvaikutusta.

343 Kun otetaan huomioon tämä kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaaminen, on syytä ottaa tutkittavaksi myös ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa.

4. Päätelmä

344 Ensimmäisen kanneperusteen ja erityisesti sen ensimmäisen ja kolmannen osan tutkimisesta seuraa, että riidanalaisen päätöksen antamiseen johtaneessa hallinnollisessa menettelyssä on tapahtunut useita menettelyvirheitä, jotka ovat vaikuttaneet kantajan puolustautumisoikeuksiin.

345 Tämän perusteella ja ottaen huomioon kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamiset, jotka todettiin ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen ja toisen osan yhdessä tai erikseen suoritetun tutkimisen yhteydessä, ja ilman, että olisi syytä lausua muista kantajan esiin tuomista kanneperusteen osista, ensimmäinen kanneperuste on otettava tutkittavaksi ja riidanalainen päätös on kumottava tällä perusteella.

346 Tämän asian olosuhteissa on hyvän oikeudenhoidon nimissä tutkittava myös kolmas kanneperuste.

C Kolmas kanneperuste, joka koskee ilmeisiä oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä sen väitteen osalta, että kyseessä olevilla sopimuksilla on voinut olla mahdollisia kilpailunvastaisia vaikutuksia

347 Kolmannessa kanneperusteessa on kolme osaa. Ensimmäinen osa koskee ilmeistä oikeudellista virhettä sekä oikeusvarmuuden periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista, sillä komissio ei väitetysti ole noudattanut asianmukaista oikeusnormia. Toinen osa koskee ilmeisiä oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä, sillä komission väitetään jättäneen soveltamatta hinnoittelukäytäntöjä koskevaa oikeuskäytäntöä. Kolmas osa koskee ilmeistä arviointivirhettä, sillä komission väitetään katsoneen, että kyseessä olevilla sopimuksilla voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia.

348 Kanneperusteen kolmas osa on tutkittava.

1. Alustavat huomautukset

a) Yhteenveto oikeuskäytännöstä ilmenevistä periaatteista

349 On syytä palauttaa mieleen, että SEUT 102 artiklan tavoitteena ei ole estää yritystä hankkimasta omilla ansioillaan määräävää asemaa markkinoilla. Mainitun määräyksen tarkoituksena ei ole myöskään taata, että kilpailijat, jotka ovat vähemmän tehokkaita kuin määräävässä markkina-asemassa oleva yritys, pysyvät markkinoilla (tuomio 27.3.2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, 21 kohta ja tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 133 kohta).

350 SEUT 102 artiklassa kielletään määräävässä markkina-asemassa olevaa yritystä muun muassa toteuttamasta sellaisia käytäntöjä, joilla on markkinoilta syrjäyttävä vaikutus sen sellaisiin kilpailijoihin, joita pidetään yhtä tehokkaina kuin se itse, ja vahvistamasta määräävää markkina-asemaansa muihin menetelmiin kuin laatukilpailuun turvautumalla (ks. tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 136 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

351 Näin ollen kaikki markkinoilta syrjäyttäminen ei välttämättä rajoita kilpailua. Laatukilpailu voi jo määritelmänsä mukaan johtaa siihen, että vähemmän tehokkaat ja siis erityisesti hintojen, valikoiman, laadun tai innovaatioiden suhteen kuluttajien kannalta vähemmän kiinnostavat kilpailijat häviävät markkinoilta tai joutuvat vähäpätöiseen asemaan (tuomio 27.3.2012, Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, 22 kohta ja tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 134 kohta).

352 Määräävässä markkina-asemassa olevalla yrityksellä on tässä tilanteessa nimittäin erityinen velvollisuus olla toiminnallaan rajoittamatta toimivaa ja vääristymätöntä kilpailua sisämarkkinoilla (tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 135 kohta).

353 Tässä yhteydessä on jo katsottu, että määräävässä markkina-asemassa oleva yritys syyllistyy SEUT 102 artiklassa tarkoitettuun määräävän aseman väärinkäyttöön, kun se sitoo ostajia – vaikka näiden omasta pyynnöstä – niin, että nämä sitoutuvat hankkimaan tai lupaavat hankkia yksinomaan siltä koko tarvitsemansa määrän tai huomattavan osan siitä, riippumatta siitä, asetetaanko kyseinen velvoite sellaisenaan vai annetaanko sen vastineena alennuksia. Samoin on silloin, kun kyseinen yritys ei sido ostajia muodollisella velvoitteella vaan soveltaa joko ostajien kanssa tekemiensä sopimusten nojalla tai yksipuolisesti uskollisuusalennusjärjestelmää eli hyvityksiä, joiden myöntäminen edellyttää sitä, että asiakas – riippumatta ostojensa rahallisesta arvosta – hankkii kaikki tarvitsemansa tuotteet tai huomattavan osan niistä kyseiseltä määräävässä asemassa olevalta yritykseltä (ks. tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 137 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

354 On kuitenkin huomattava, että jos asianomainen yritys väittää hallinnollisessa menettelyssä todisteisiin tukeutuen, ettei sen toiminta ole voinut rajoittaa kilpailua eikä erityisesti aiheuttaa moitittuja markkinoilta syrjäyttämiseen johtaneita vaikutuksia, komission tehtävänä on tehdä analyysi kyvystä syrjäyttää markkinoilta vähintään yhtä tehokkaat kilpailijat (ks. vastaavasti tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 138–140 kohta).

355 Nimittäin käyttäytymisen väärinkäyttöluonne edellyttää, että menettelytapa on voinut rajoittaa kilpailua ja erityisesti aiheuttaa moitittuja markkinoilta syrjäyttämistä koskevia vaikutuksia, joten tämä arviointi on tehtävä siten, että kaikki kyseiseen käyttäytymiseen liittyvät merkitykselliset tosiseikat otetaan huomioon (ks. tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 154 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

356 Jos komissio tekee päätöksessään tällaisen analyysin, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia kaikki kantajan perustelut, joilla pyritään kyseenalaistamaan se, onko komissio todennut perustellusti, että kyseessä olevalla käytännöllä voi olla syrjäyttävä vaikutus vähintään yhtä tehokkaisiin kilpailijoihin (ks. vastaavasti tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 141 kohta).

357 Viimeksi mainitun osalta on muistutettava, että SEUT 263 artiklassa määrätty laillisuusvalvonta ulottuu kaikkiin niihin seikkoihin, joka sisältyvät SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyviin komission päätöksiin, joiden osalta unionin yleinen tuomioistuin suorittaa oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevan perinpohjaisen valvonnan kantajan esittämien kanneperusteiden valossa ja ottamalla huomioon kaikki kantajan esittämät seikat riippumatta siitä, ovatko ne tehtyä päätöstä edeltäviä vai sen jälkeisiä seikkoja ja onko ne esitetty aikaisemmin hallinnollisessa menettelyssä vai ensimmäistä kertaa unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan kanteen yhteydessä, jos näillä viimeksi mainituilla seikoilla on merkitystä komission päätöksen laillisuusvalvonnan kannalta (tuomio 21.1.2016, Galp Energía España ym. v. komissio, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72 kohta).

358 Myös aloilla, jotka edellyttävät monitahoisia arviointeja, unionin tuomioistuinten on nimittäin paitsi tutkittava erityisesti esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus myös tarkistettava, sisältävätkö nämä todisteet kaikki ne merkitykselliset seikat, jotka on otettava huomioon tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty (ks. vastaavasti tuomio 10.7.2014, Telefónica ja Telefónica de España v. komissio, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 54 kohta).

359 On vielä todettava, että kilpailuoikeuden alalla silloin, kun kyse on kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta riita-asiasta, komission on näytettävä toteamansa rikkominen toteen ja esitettävä oikeudellisesti riittävä näyttö siitä, että tämän rikkomisen perustana olevat tosiseikat ovat olemassa. Jos tuomioistuin on epätietoinen, ratkaisu on tehtävä sen yrityksen hyväksi, jolle rikkomisen toteamista koskeva päätös on osoitettu (tuomio 22.11.2012, E.ON Energie v. komissio, C-89/11 P, EU:C:2012:738, 71 ja 72 kohta).

b) Yhteenveto riidanalaisen päätöksen rakenteesta

360 Riidanalaisen päätöksen 11 jaksossa, joka jakautuu kahdeksaan jaksoon, komissio totesi, että kantaja oli käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa (ks. edellä 33 kohta).

361 Komissio totesi erityisesti riidanalaisen päätöksen 11.3 jaksossa, että kyseessä olevat maksut olivat yksinoikeusmaksuja (riidanalaisen päätöksen 395 perustelukappale).

362 Riidanalaisen päätöksen 11.4 jaksossa komissio totesi, että olettama, jonka mukaan kantaja oli yksinoikeusmaksuja myöntämällä käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa, vahvistettiin tämän asian olosuhteissa analyysilla siitä, voiko kyseessä olevilla maksuilla olla kilpailunvastaisia vaikutuksia (riidanalaisen päätöksen 406 perustelukappale). Kyseinen jakso jakautuu neljään alajaksoon.

363 Ensinnäkin komissio katsoi, että kyseessä olevat maksut olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kilpailevia LTE-piirisarjojen toimittajia (riidanalaisen päätöksen 11.4.1 alajakso).

364 Toiseksi komissio totesi, Applen sisäiset asiakirjat ja sen selitykset vahvistivat, että kyseessä olevat maksut olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kilpailevia LTE-piirisarjojen toimittajia (riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakso).

365 Kolmanneksi komissio katsoi, että kyseessä olevat maksut kattoivat merkittävän osan LTE-piirisarjojen markkinoista kyseessä olevana ajanjaksona (riidanalaisen päätöksen 11.4.3 alajakso).

366 Neljänneksi komissio katsoi, että Apple oli houkutteleva asiakas, sillä se oli tärkeä merkityksellisille markkinoille pääsyn ja niillä laajenemisen kannalta (riidanalaisen päätöksen 11.4.4 alajakso).

367 Riidanalaisen päätöksen 11.5 jaksossa komissio katsoi, että kantajan esittämä kriittistä osuutta koskeva analyysi ei osoittanut, etteikö sen yksinoikeusmaksuilla olisi voinut olla kilpailunvastaisia vaikutuksia (riidanalaisen päätöksen 488 perustelukappale).

c) Yhteenveto kantajan väitteistä

368 Kuten edellä 361 ja 362 kohdasta ilmenee, komissio ei tyytynyt vain määrittelemään kyseessä olevat maksut yksinoikeusmaksuiksi, vaan laati analyysin siitä, voiko kyseisillä maksuilla on kilpailunvastaisia vaikutuksia. Näin ollen komission tehtävänä on edellä 356 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tutkia kantajan väitteet, joilla pyritään kyseenalaistamaan kyseisen analyysin perusteltavuus.

369 Kantaja esittää tältä osin kolmannen kanneperusteen kolmannessa osassa kahdeksan väitettä ja joitain alustavia perusteluja moittien komissiota lähinnä siitä, että tämä oli tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä analyysissaan, joka koskee kyseisten maksujen mahdollisia kilpailunvastaisia vaikutuksia, ja arvioinnissaan, joka koskee kantajan esittämää kriittistä osuutta koskevaa analyysia.

370 Kyseisten maksujen mahdollisia kilpailunvastaisia vaikutuksia koskevan analyysin osalta on tarkasteltava kolmannen kanneperusteen kolmannen osan kolmea ensimmäistä väitettä ja niihin liittyviä alustavia perusteluja.

2. Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäinen väite, joka koskee sitä, että kaikkia merkityksellisiä olosuhteita ei ole otettu huomioon

371 Kantaja väittää, ettei riidanalaisessa päätöksessä esitetä näyttöä siitä, että kyseessä olevat sopimukset saattoivat johtaa kilpailijoiden kilpailunvastaiseen syrjäyttämiseen markkinoilta. Komissio ei ole kantajan mukaan osoittanut, että Intel tai jokin muu kilpaileva yritys pystyi noudattamaan Applen tiukkoja teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia. Kantajan mukaan riidanalaisessa päätöksessä sen sijaan tunnustetaan, ettei yksikään kilpailija pystynyt toimittamaan iPhoneihin tarkoitettuja LTE-piirisarjoja koko kyseessä olevana ajanjaksona, eikä siinä väitetä, että kyseessä olevilla maksuilla olisi ollut vaikutusta Applen päätöksiin, jotka koskivat hankintoja vuosina 2011–2013 ja 2016 markkinoille tuotuja iPadeja varten. Riidanalaisessa päätöksessä pyritään kantajan mukaan osoittamaan yhden ainoan kilpailijan

(Intelin) syrjäyttäminen vuosina 2014–2015 markkinoille tuotavia iPadeja varten tehtyjen hankintojen osalta, mikä kantajan mukaan edustaa alle 1 prosenttia merkityksellisistä markkinoista ja osoittaa, että kyseessä olevat maksut eivät voineet syrjäyttää markkinoilta ainoatakaan kilpailijaa.

372 Kantaja väittää, että komissio ei ole tunnistanut, analysoinut tai tulkinnut eräitä ratkaisevia tosiseikkoja ja että riidanalainen päätös sisältää epätäsmällisyyksiä kyseessä olevien laitteiden ja kilpailijoiden osalta. Kantaja toteaa, että kuten komissio sen käsityksen mukaan tunnustaa riidanalaisessa päätöksessä, kyseessä olevat sopimukset eivät voineet estää yhtäkään kilpailijaa toimittamasta LTE-piirisarjoja sellaisiin iPhone-malleihin, jotka tuotiin markkinoille kyseisten sopimusten voimassaoloaikana. Kuten riidanalaisesta päätöksestä kantajan mukaan ilmenee, Applella ei vuosina 2011–2015 ollut vaihtoehtoista teknistä ratkaisua voidakseen vastata iPhonien LTE-piirisarjoja koskeviin tarpeisiinsa. Komissio ei kantajan mielestä myöskään väitä, että kyseessä olevat sopimukset olisivat voineet estää yhtäkään kilpailijaa toimittamasta LTE-piirisarjoja vuosina 2011, 2012, 2013 ja 2016 markkinoille tuotuihin iPad-malleihin. Kantajan mukaan komissio näin ollen vetoaa pääasiallisesti vain Intelin mahdolliseen syrjäyttämiseen vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotuihin iPadeihin tarkoitettujen LTE-piirisarjojen osalta.

373 Kantaja huomauttaa lisäksi, että komissio tunnustaa vastinekirjelmässä, ettei Apple ollut pitänyt Inteliä matkapuhelimissa käytettävien LTE-piirisarjojen luotettavana toimittajana. Kantaja katsoo osoittaneensa, että tämä koski myös kaikkia muita kilpailijoita. Lopuksi kantaja huomauttaa, että komissio ei vastannut argumentteihin, joiden mukaan syrjäyttämiskyky olisi pitänyt selvittää suhteessa kaikkiin piirisarja-asiakkaisiin kyseessä olevilla laajemmilla markkinoilla. Kantajan mukaan riidanalaisessa päätöksessä ei edes mainita mahdollista kilpailunvastaista syrjäyttämistä markkinoilta toisin kuin se, että ei ole mahdollisuutta toimittaa tavaraa tietylle asiakkaalle.

374 Komissio vastaa, että kantajan väitteet perustuvat perustavanlaatuisesti virheelliseen käsitykseen riidanalaisesta päätöksestä. Komissio katsoo todenneensa, että koko kyseessä olevana ajanjaksona kantaja oli myöntänyt Applelle niin iPhoneja kuin iPadeja koskevia yksinoikeusmaksuja, joilla oli kyky saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia, ja että Intel on vain konkreettinen esimerkki tästä. Komission mukaan sen päätelmiin siis sisältyy erityisesti mutta ei yksinomaan se, että kyseessä olevat maksut olivat tosiasiassa vaikuttaneet Applen hankintapäätöksiin vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotaviksi tarkoitettujen iPadien osalta. Kantajan virheellinen käsitys huomioon ottaen unionin yleisen tuomioistuimen on komission mielestä tarpeetonta tutkia kolmannen kanneperusteen kolmatta osaa, vaan komissio esittää joka tapauksessa perusteluja kiistääkseen kantajan perustelut.

375 Näin ollen komissio yhtäältä väittää ensinnäkin, että kantaja ei esitä merkityksellisiä olosuhteita järjestelmällisesti eikä sitä, miksi se väitetysti olisi tehnyt virheen antamalla painoarvoa tekijöille, joihin se tukeutui. Tämän jälkeen komissio muistuttaa mieleen riidanalaisen päätöksen 411 perustelukappaleessa erikseen nimetyt olosuhteet. Se huomauttaa erityisesti, että kantajan määräävän markkina-aseman merkittävyys, kyseessä olevien maksujen piiriin kuuluvien markkinoiden osuus ja kyseisten maksujen myöntämisen edellytykset ovat tekijöitä, jotka täytyy ottaa huomioon; korostaa sitä, että kolmannen kanneperusteen kolmannessa osassa ei tuoda esiin kysymystä kyseessä olevien sopimusten voimassaoloajasta; täsmentää, että kyseessä olevien maksujen määrä oli korkea; ja selittää, että riidanalainen päätös ei perustu mahdollisen syrjäyttämisstrategian olemassaoloon. Komissio selittää lopuksi, että riidanalaisen päätöksen mukaan kyseessä olevilla maksuilla voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia koko kyseessä olevana

ajanjaksona ja että niillä oli tosiasiassa ollut kilpailunvastaisia vaikutuksia päätöksiin, jotka koskivat LTE-piirisarjojen hankintaa iPadeihin, jotka Apple aikoi tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015.

376 Toisaalta komissio toteaa, että se ei todennut, että Intel oli vähemmän tehokas kilpailija. Kantaja ei komission mukaan ota huomioon riidanalaisen päätöksen 464 perustelukappaleessa esitettyä päätelmää, jonka mukaan Apple piti Inteliä kiinnostavana LTE-piirisarjojen toimittajana iPadeja varten. 486 perustelukappaleessa esitetty päätelmä ei joka tapauksessa perustunut ainoastaan Intelin pitämiseen yhtä tehokkaana kilpailijana, sillä komissio oli ottanut huomioon kyseessä olevien maksujen kyvyn saada aikaan syrjäyttämisvaikutus minkä hyvänsä yhtä tehokkaan kilpailijan osalta, ja riidanalaisen päätöksen 426 perustelukappaleessa todetaankin, että Apple oli harkinnut kolmea muuta toimittajaa niiden iPadien osalta, jotka se aikoi tuoda markkinoille vuonna 2014.

377 Komissio toteaa lisäksi, että kantajan itsepintainen väite, jonka mukaan Inteliä ei voitu pitää yhtä tehokkaana kilpailijana, on täysin hyödytön, sillä kyseessä olevien maksujen kyky saada aikaan syrjäyttämisvaikutus koskee yhtä tehokasta kilpailijaa.

378 Vaikka oletettaisiin, että niiden komission lausumien, joiden mukaan kolmannen kanneperusteen kolmatta osaa ei ole tarpeen tutkia, on ymmärrettävä viittaavan kyseisen osan tehottomuuteen, on alkuun todettava, että ne on hylättävä perusteettomina. Kyseisen kanneperusteen osan puitteissa asianosaiset ovat nimittäin eri mieltä pääosin siitä, onko komission riidanalaisessa päätöksessä esittämä näyttö kyseessä olevien maksujen kyvystä saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia perusteltavissa. Näin ollen, jos kolmannen kanneperusteen kolmas osa osoittautuisi perustelluksi, se johtaisi riidanalaisen päätöksen kumoamiseen.

379 Kantajan väitteiden tutkimiseksi on tässä yhteydessä ensin muistutettava muutamista riidanalaisen päätöksen rakenteeseen ja sisältöön olennaisesti liittyvistä seikoista.

380 Ensinnäkin on muistutettava, että vaikka komission riidanalaisessa päätöksessä vahvistamat merkitykselliset markkinat ovat LTE-piirisarjojen maailmanlaajuiset markkinat (ks. edellä 31 kohta), kantajan moitittu toiminta liittyy ainoastaan sen sopimussuhteisiin Applen kanssa. On erityisesti huomattava komission katsoneen, että kilpailusääntöjen vastainen toiminta muodostui siitä, että kantaja myönsi kyseessä olevat maksut Applelle (riidanalaisen päätöksen päätösosan 1 artikla).

381 On myös syytä muistuttaa, että riidanalaisen päätöksen 11.4 jaksossa komissio katsoi, että kyseessä olevat maksut merkitsivät määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä siitä syystä, että ne olivat yksinoikeusmaksuja, joilla voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia (riidanalaisen päätöksen 406 perustelukappale), sillä ne olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita (riidanalaisen päätöksen 407 perustelukappale).

382 On erityisesti niin, että riidanalaisen päätöksen 11.4.1 ja 11.4.2 alajaksossa (riidanalaisen päätöksen 407 ja 408 perustelukappale) komissio osoitti, että Applen kannustimet siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita olivat vähentyneet.

383 On vielä todettava, että tehdäkseen sen päätelmän, että kyseessä olevilla maksuilla voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia, komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä ottaneensa myös huomioon kyseisen päätöksen 11.4.3 alajaksossa tarkoitetun merkittävän osan kyseessä olevien maksujen kattamista merkityksellisistä markkinoista (kyseisen päätöksen 409

ja 411 perustelukappale); Applen merkityksen asiakkaana kyseisen päätöksen 11.4.3 alajaksossa tarkoitetun merkityksellisille markkinoille pääsyn ja niillä laajenemisen kannalta (kyseisen päätöksen 410 ja 411 perustelukappale); ja kyseisen päätöksen 10 jaksossa tarkoitetun kantajan määräävän markkina-aseman laajuuden, kyseisen päätöksen 11.3 jaksossa tarkoitetut kyseessä olevien maksujen myöntämisen edellytykset sekä kyseisen päätöksen 11.4.1 alajaksossa ja 11.8 jaksossa tarkoitetut kyseisten maksujen keston ja määrän (kyseisen päätöksen 411 perustelukappale). Kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee ja kuten komissio vahvisti kirjelmissään, komissio ei sitä vastoin tukeutunut mahdollisen syrjäyttämisstrategian olemassaoloon, toisin sanoen siihen, että kantajalla olisi ollut kilpailunvastainen aikomus.

384 Sikäli kuin – kuten edellä 381 kohdasta ilmenee – komission päätelmä siitä, että kyseessä olevilla maksuilla on voinut olla kilpailunvastaisia vaikutuksia, perustuu ennen muuta arviointiin, jonka mukaan kyseiset maksut olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita, on aloitettava selvittämällä, tekikö komissio tällaisen arvioinnin ottamatta huomioon kaikkia merkityksellisiä olosuhteita, kuten kantaja väittää.

385 Ensin on muistutettava, kuten edellä 382 kohdassa huomautettiin, että komissio päätyi arvioinnissaan siihen, että kyseessä olevat maksut olivat riidanalaisen päätöksen 11.4.1 ja 11.4.2 alajaksoon sisältyvän analyysin mukaan vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita.

386 Yhtäältä komissio päätyi riidanalaisen päätöksen 11.4.1 alajaksossa kyseiseen arviointiin (kyseisen päätöksen 412 perustelukappale) analyysin perusteella, jossa vertailtiin kyseessä olevana ajanjaksona vastaanotettujen kyseessä olevien maksujen määrää (kyseisen päätöksen 413 perustelukappale); niiden kyseessä olevien maksujen määrää, jotka Apple väitetysti olisi menettänyt tuomalla markkinoille laitteen, jossa käytetään kantajan kilpailijan LTE-piirisarjaa koko kyseessä olevana ajanjaksona (kyseisen päätöksen 414 perustelukappale); ja niiden kyseessä olevien maksujen määrää, jotka Apple väitetysti olisi joutunut palauttamaan, jos se olisi tuonut markkinoille kantajan kilpailijan LTE-piirisarjan sisältävän laitteen vuosina 2013, 2014 ja 2015 (kyseisen päätöksen 416 perustelukappale); sekä kyseessä olevien maksujen menetyksen ja niiden palauttamisen mahdollista kumulatiivista vaikutusta (kyseisen päätöksen 417 perustelukappale).

387 Toisaalta komissio katsoi riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa, että Applen sisäiset asiakirjat ja sen selitykset vahvistavat kyseisen arvioinnin (riidanalaisen päätöksen 423 perustelukappale). Kyseinen alajakso koostuu neljästä osasta: ensimmäinen osa sisältää komission arvioinnin kyseisistä Applen sisäisistä asiakirjoista ja sen selityksistä (kyseisen päätöksen 11.4.2.1 alajakson osa); toisessa pyritään vastaamaan kantajan väitteeseen siitä, että kyseiset sisäiset asiakirjat ja selitykset eivät olisi luotettavia (päätöksen 11.4.2.2 alajakson osa); kolmannessa pyritään vastaamaan kantajan väitteeseen siitä, että Apple olisi vaatinut tällaisia yksinoikeuksia (päätöksen 11.4.2.3 alajakson osa); ja neljännessä pyritään vastaamaan kantajan väitteeseen siitä, että Apple olisi joka tapauksessa valinnut kantajan tämän LTE-piirisarjojen paremman laadun vuoksi, ja se sisältää komission arvioinnin, jonka mukaan – toisin kuin kantaja väittää – kyseessä olevilla maksuilla oli ollut vaikutusta Applen hankintastrategiaan (päätöksen 11.4.2.4 alajakson osa).

388 Toiseksi on todettava, että kuten niiden sisällöstä ja komission unionin yleinen tuomioistuimessa antamista selityksistä ilmenee, riidanalaisen päätöksen 11.4.1 ja 11.4.2 alajaksossa esitettyjen selvitysten laajuus on erilainen.

389 Yhtäältä riidanalaisen päätöksen 11.4.1 alajaksossa pyritään osoittamaan, että kyseessä olevat maksut olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kyseessä olevana ajanjaksona LTE-piirisarjojen hankkimiseksi kaikkiin laitteisiinsa eli iPhoneihin ja iPadeihin. Kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee ja kuten komissio täsmensi unionin yleisessä tuomioistuimessa, se oli tässä yhteydessä tukeutunut analyysiin siitä, voiko kyseisillä maksuilla olla kilpailunvastaisia vaikutuksia.

390 Applen LTE-piirisarjojen kysyntää koskevan komission analyysin osalta on lisäksi huomattava, että riidanalaisen päätöksen 11.4.3 alajaksossa komissio on kyseessä olevien maksujen piiriin kuuluvien markkinoiden osuuden määrittelemiseksi viitannut myös kaikkiin Applen kantajalta hankkimiin LTE-piirisarjoihin erottelematta toisistaan iPhoneja ja iPadeja. Komissio samaten katsoi riidanalaisen päätöksen 11.4.4 alajaksossa, että Apple oli LTE-piirisarjojen toimittajien kannalta houkutteleva asiakas, erottelematta kuitenkaan toisistaan iPhoneja ja iPadeja.

391 Näin ollen riidanalaisen päätöksen 11.4.1 alajakso samoin kuin sen 11.4.3 ja 11.4.4 alajakso koskevat Applen kokonaiskysyntää iPhoneissa ja iPadeissa käytettävistä LTE-piirisarjoista. Komissio on kirjelmissään myös vahvistanut katsoneensa, että kyseessä olevilla maksuilla saattoi koko kyseessä olevana ajanjaksona olla kilpailunvastaisia vaikutuksia sekä iPhoneihin että iPadeihin tarkoitettujen LTE-piirisarjojen osalta.

392 Toisaalta riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakson tarkoituksena on pääosin Applen sisäisten asiakirjojen ja sen selitysten perusteella vahvistaa riidanalaisen päätöksen 11.4.1 alajaksoon sisältyvä arviointi ja erityisesti – kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee ja kuten komissio täsmensi unionin yleisessä tuomioistuimessa – osoittaa, että kyseessä olevat maksut olivat tosiasiassa vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kyseessä olevana ajanjaksona LTE-piirisarjojen hankkimiseksi tiettyihin laitteisiinsa.

393 Nimittäin komissio on tämän osalta vahvistanut vastinekirjelmässä nimenomaisesti, että riidanalaisen päätöksen kyseisessä alajaksossa pyrittiin osoittamaan, että kyseessä olevat maksut olivat tosiasiallisesti vaikuttaneet tai niiden tosiallisena vaikutuksena oli ollut vaikuttaa LTE-piirisarjojen hankintaa koskeviin Applen päätöksiin, jotka koskivat niitä iPadeja, jotka se aikoi tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015. Näin ollen komissio selitti, että sen tämän suhteen tekemä päätelmä koski kyseessä olevien maksujen tosiasiallisia vaikutuksia.

394 Lisäksi kyseen ollessa LTE-piirisarjoja koskevasta Applen kysynnästä, johon komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvässä analyysissaan vastatessaan prosessinjohtotoimien yhteydessä kysymyksiin, jotka koskivat sanojen ja ilmaisujen ’laitteet’, ’markkinoille tuodut’ (vuosina 2014 ja 2015) ja ’markkinoille tuotavat’ (vuosina 2014 ja 2015) alaa, komissio vahvisti nimenomaisesti että kyseinen alajakso ei koskenut iPhoneja vaan yksinomaan iPadeja; mainitsi valitettavan ”kirjoitusvirheen” siltä osin, että kyseisessä alajaksossa viitattiin vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tosiasiallisesti tuotuihin iPadeihin; ja vahvisti sitten nimenomaisesti, että kyseinen alajakso koski yksinomaan iPadien tiettyjä muita kuin CDMA-malleja, jotka Applen oli tarkoitus tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015.

395 Tästä seuraa, kuten riidanalaisen päätöksen sisällöstä ilmenee ja kuten komissio täsmensi sekä kirjelmissään että istunnossa, että yhtäältä riidanalaisen päätöksen 11.4.1 alajaksossa oleva komission analyysi koskee kokonaisuudessaan sitä, voiko kyseisillä maksuilla olla kilpailunvastaisia vaikutuksia niin iPhonien kuin iPadien osalta, kuten riidanalaisen päätöksen 11.4 jakson otsikkokin antaa olettaa, sillä siinä viitataan yleisesti kyseisten maksujen ”mahdollisiin” kilpailunvastaisiin vaikutuksiin. Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan

ensimmäisessä väitteessä tarkoitetaan juuri tätä analyysia. Toisaalta riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvä komission analyysi koskee vaikutuksia, jotka kyseessä olevilla maksuilla on sen mukaan tosiasiassa ollut tiettyjen iPad-mallien osalta, jotka Apple aikoi tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015. Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toisessa ja kolmannessa väitteessä (ks. jäljempänä 429 kohta ja sitä seuraavat kohdat) tarkoitetaan juuri tätä analyysia.

396 Kolmanneksi on huomattava, että edellä 355 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti analyysi siitä, voivatko kyseessä olevat maksut rajoittaa kilpailua ja erityisesti syrjäyttää markkinoilta vähintään yhtä tehokkaat kilpailijat, on tehtävä ottaen huomioon kaikki kyseiseen käyttäytymiseen liittyvät merkitykselliset tosiseikat.

397 Tästä seuraa, että koska moititun käyttäytymisen mahdollisen kilpailunvastaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon kaikki kyseiseen käyttäytymiseen liittyvät merkitykselliset tosiseikat, se ei voi olla luonteeltaan pelkästään hypoteettinen (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2015, Post Danmark, C-23/14, EU:C:2015:651, 65 ja 68 kohta).

398 Edellä esitetty huomioon ottaen on neljänneksi, kuten kantaja toteaa, tarkasteltava sitä, päätyikö komissio arvioinnissaan siihen, että kyseessä olevat maksut olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita hankinnoissaan, jotka koskivat LTE-piirisarjoja markkinoille kyseessä olevana ajanjaksona tuotaviksi tarkoitettuja iPhoneja ja iPadeja varten, ottamatta asianmukaisesti huomioon kaikkia merkityksellisiä tosiseikkoja.

399 Ensinnäkin riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että Apple oli hankkinut ennen vuotta 2011 markkinoille tuotuihin iPhoneihin ja iPadeihin UMTS-piirisarjoja Infineonilta, jonka piirisarjojen toimittamiseen liittyvät toiminnot Intel osti vuonna 2011 (riidanalaisen päätöksen 89 ja 90 perustelukappale). Vuosina 2011–2015 ja 16.9.2016 asti eli kyseessä olevana ajanjaksona Apple hankki LTE-piirisarjoja iPhoneihin ja iPadeihin yksinomaan kantajalta (riidanalaisen päätöksen 168 perustelukappale). Siitä lähtien, kun iPhone 7 tuli markkinoille 6.9.2016, Apple on käyttänyt Intelin LTE-piirisarjoja eräissä kyseisen mallin versioissa (riidanalaisen päätöksen 91 ja 169 perustelukappale).

400 Toiseksi, kuten kantaja korostaa, on todettava, että riidanalaisen päätöksen 322 perustelukappaleessa, kyseisen päätöksen 10 jaksossa, joka koskee kantajan määräävää markkina-asemaa, komissio totesi, että vuosina 2011–2015 ”Applella ei ollut vaihtoehtoa iPhone-laitteisiinsa tarvitsemiensa LTE-piirisarjojen suhteen”.

401 Tältä osin on yhtäältä todettava, että komissio ei riidanalaisessa päätöksessä ole täsmentänyt kyseisen päätöksen 322 perustelukappaleessa esittämäänsä toteamusta. Nimittäin tähän liittyvässä alaviitteessä 392, joka esiintyy kantajalle tiedoksi annetussa riidanalaisen päätöksen toisinnossa, viitataan kyseisen päätöksen jaksoon, jota ei ole olemassa (0 jakso), ja kyseisen päätöksen virallisessa versiossa viitataan ilman selityksiä kyseisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon. On kuitenkin muistutettava, että – kuten komissio vahvisti vastauksessaan prosessinjohtotoimiin – riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakso ei koske iPhoneja vaan yksinomaan joitain iPad-malleja, jotka oli tarkoitus tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015 (edellä 394 kohta). Kun asiaa tiedusteltiin komissiolta istunnossa, se selitti, että viittaaminen 0 jaksoon kantajalle tiedoksi annetussa riidanalaisen päätöksen toisinnossa johtui teknisestä virheestä ja että viittaus kyseisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sen virallisessa versiossa on ymmärrettävä vastakohtien kautta, sillä vaikka Applella ei riidanalaisen päätöksen 322 perustelukappaleen mukaan ollut vaihtoehtoa

kantajan LTE-piirisarjoille vuosina 2011–2015 markkinoille tuotaviksi tarkoitettuja iPhoneja varten, sillä oli riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakson mukaan tällainen vaihtoehto eräiden iPadien osalta, jotka oli tarkoitus tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015.

402 Toisaalta riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että sen 322 perustelukappaleeseen sisältyvä toteamus viittaa siihen, ettei ollut teknistä vaihtoehtoa niiden LTE-piirisarjojen osalta, joita Apple tarvitsi iPhoneihin. Nimittäin riidanalaisen päätöksen 447 perustelukappaleessa komissio toteaa vedoten niihin huomautuksiin, jotka Apple oli esittänyt kantajan väitetiedoksiantoon antamasta vastauksesta, että mitä tulee vuonna 2016 markkinoille tuotaviin laitteisiin, Inteliä olisi sen avainteknologioissa saavuttaman kehityksen ansiosta voinut harkita iPhonien eikä pelkästään iPadien osalta. Riidanalaisen päätöksen 491, 492 ja 495 perustelukappaleessa komissio samoin totesi, että iPhoneissa käytettäviä LTE-piirisarjoja koskeva Applen kysyntä ei kuulunut kilpailun piiriin vuosina 2012–2015, korostaen erityisesti sitä, että Intelin LTE-piirisarjoista puuttui eräitä teknisiä ominaisuuksia.

403 Vastauksena kysymyksiin, jotka unionin yleinen tuomioistuin esitti istunnossa riidanalaisen päätöksen 322 perustelukappaleen sisällön pohjalta, sekä komissio että kantaja vahvistivat nimenomaisesti yhtäältä, että kyseisen toteamuksen olisi tosiasiallisesti katsottava viittaavan siihen, ettei ollut teknistä vaihtoehtoa niiden LTE-piirisarjojen suhteen, jotka Apple tarvitsi vuosina 2011–2015 markkinoille tuotaviksi tarkoitettuja iPhoneja varten, ja toisaalta, että kyseinen toteamus piti paikkansa tosiseikkojen suhteen.

404 Tämän asian yhteydessä ei myöskään ole tarpeen määritellä yhtä tai useampaa teknistä ominaisuutta, jonka tai joiden suhteen ei ollut teknistä vaihtoehtoa niiden eri iPhone-mallien kohdalla, jotka Applen oli määrä tuoda markkinoille vuosina 2011–2015, eikä erityisesti sitä, oliko kyse riidanalaisen päätöksen 187 perustelukappaleen 2 kohdassa sekä 454 ja 461 perustelukappaleessa tarkoitetusta koodijakomonikäytöstä (Code Division Multiple Access, CDMA); erityisesti kyseisen päätöksen 447 perustelukappaleen alaviitteessä 586 (alaviitteessä 587 tehdyllä viittauksella) tarkoitetusta Voice over LTE -teknologiasta (VoLTE); kyseisen päätöksen 492 perustelukappaleessa tarkoitetuista ääniliitettävyydestä ja äänitoiminnosta; vai joistain muista ominaisuuksista.

405 Nimittäin riippumatta siitä, mikä tekninen selitys on syytä antaa sille tosiseikkoja koskevalle toteamukselle, jonka komissio esitti riidanalaisen päätöksen 322 perustelukappaleessa, asianosaisten kesken on riidatonta, että Applella ei ollut teknistä vaihtoehtoa kantajan LTE-piirisarjoille, jollaisia se tarvitsi vuosina 2011–2015 markkinoille tuotaviin iPhoneihin.

406 Riidanalaisessa päätöksessä ei myöskään ole seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa yhtäältä, että Apple olisi aikonut hankkia vuosina 2011–2015 markkinoille tuotavia iPhoneja varten LTE-piirisarjoja, jotka eivät olisi sen teknisten vaatimusten mukaisia, ja toisaalta, että riidanalaisen päätöksen 322 perustelukappaleessa todettu vaihtoehdon puute iPhonien osalta johtuisi muista kuin teknisistä syistä.

407 Kolmanneksi on huomattava komission myös todenneen riidanalaisen päätöksen 491, 493 ja 495 perustelukappaleessa, että arviolta vain puolet LTE-piirisarjoja koskevasta Applen kysynnästä vuonna 2016 markkinoille tuotavia iPhoneja varten kuului kilpailun piiriin. Toteamuksensa tueksi komissio vetosi riidanalaisen päätöksen 493 perustelukappaleessa Applen lausumaan, joka sisältyi huomautuksiin, jotka se oli esittänyt kantajan väitetiedoksiantoon antamasta vastauksesta, ja jonka mukaan Apple olisi voinut vastata Inteliltä tekemillään hankinnoilla ainoastaan alle puoleen vuonna 2016 markkinoille tuotavia iPhoneja koskevista

volyymivaatimuksistaan. Riidanalaiseen päätökseen tältä osin sisältyvissä tiedoissa kuitenkin viitataan myös teknisiin näkökohtiin. Nimittäin riidanalaisen päätöksen alaviitteestä 586, jossa toistetaan ne Applen huomautukset, jotka se oli esittänyt kantajan väitetiedoksiantoon antamasta vastauksesta, ilmenee, että Apple katsoi voineensa tehdä hankintoja Inteliltä ainoastaan koskien ”muuta kuin CDMA-osaa” sen tarvitsemista LTE-piirisarjoista vuonna 2016 markkinoille tuotavaa iPhone-mallia varten, mikä viittaa siihen, että Apple ei olisi voinut tehdä Inteliltä mainitun kysyntänsä muuta kuin CDMA-osaa koskevia hankintoja.

408 Neljänneksi on huomattava, että riidanalaiseen päätökseen sisältyvien arvioiden mukaan iPhonet vastasivat kyseessä olevana ajanjaksona noin 90:tä prosenttia Applen LTE-laitteiden myynnistä ja näin ollen sen LTE-piirisarjojen tarpeesta, mutta iPadien osuus oli kyseessä olevana ajanjaksona noin 10 prosenttia Applen LTE-laitteiden myynnistä ja siis samaisesta tarpeesta (ks. riidanalaisen päätöksen 421 perustelukappale).

409 Tästä seuraa, että kyseen ollessa hyvin suuresta osasta Applen LTE-piirisarjojen tarvetta kyseessä olevana ajanjaksona markkinoille tuotavia laitteita varten, nimittäin kaikki vuosina 2011–2015 markkinoille tuotavat iPhonet ja yli puolet vuonna 2016 markkinoille tuotavista iPhoneista, Applella ei ollut teknistä vaihtoehtoja kantajan LTE-piirisarjoille, joten se ei voinut siirtyä käyttämään kilpailevia toimittajia.

410 Se kiistaton tosiseikka, että merkityksellisillä markkinoilla ei kyseessä olevana ajanjaksona ollut teknistä vaihtoehtoa kantajan LTE-piirisarjoille kyseen ollessa hyvin suuresta osasta Applen tarvetta kyseessä olevana ajanjaksona, on merkityksellinen tosiseikka, joka on otettava huomioon arvioitaessa kyseessä olevien maksujen kykyä saada aikaan syrjäyttämisvaikutus, sillä komissio on vahvistanut tällaisen kyvyn Applen kaikkien LTE-piirisarjatarpeiden suhteen ja erityisesti ottaen huomioon Applen vähentyneet kannustimet siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kaikkeen kysyntäänsä.

411 Viidenneksi on todettava edellä esitetty huomioon ottaen, että komissio päätyi siihen, että kyseessä olevat maksut saattoivat rajoittaa kilpailua, sillä ne olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita LTE-piirisarjojen hankinnoissaan iPhoneihin ja iPadeihin liittyvän kokonaiskysyntänsä osalta, kuten todetaan analyysissa, jossa komissio oli jättänyt ottamatta asianmukaisesti huomioon kyseiseen moitittuun toimintaan liittyvät merkitykselliset tosiseikat kokonaisuudessaan.

412 Nimittäin, vaikka komissio olikin todennut, että Applella ei ollut teknistä vaihtoehtoa kantajan LTE-piirisarjoille koskien kaikkia vuosina 2011–2015 markkinoille tuotavia iPhoneja ja yli puolta vuonna 2016 markkinoille tuotavista iPhoneista, komissio ei ottanut huomioon tätä merkityksellistä tosiseikkaa, joka tarkoitti sitä, ettei ollut kilpailijoita, jotka olisivat voineet toimittaa Applelle LTE-piirisarjoja kyseisiin iPhoneihin, ja että Applen kannustimet siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kaikkien tarvitsemiensa LTE-piirisarjojen hankinnassa, siis myös iPhoneja varten, väitetysti vähentyivät, vaikka nämä laitteet edustivat hyvin suurta osaa kyseisestä tarpeesta.

413 Lisäksi on huomattava, että riidanalaisen päätöksen 11.5 jaksossa komissio ristiriitaisesti tukeutui erityisesti kyseiseen tosiseikkaan hylätäkseen kantajan esittämän, kriittistä osuutta koskevan analyysin sillä perusteella, että Applen kysynnän siinä osassa, joka kuuluu kilpailun piiriin ja johon kantaja vetosi, ei ollut otettu huomioon sitä, että Apple olisi voinut vaihtaa toimittajaa

niiden LTE-piirisarjojen osalta, joita tarvittiin vuosina 2012, 2013, 2014 ja 2015 markkinoille tuotaviin iPhoneihin ja yli puoleen vuonna 2016 markkinoille tuotavista iPhoneista (riidanalaisen päätöksen 491 perustelukappale ja 495 perustelukappaleen 2 kohta).

414 Näin ollen ja sikäli kuin komissio ei ottanut huomioon sitä, että Apple ei voinut siirtyä käyttämään toista toimittajaa saadakseen täytettyä tekniset vaatimuksensa kyseen ollessa hyvin suuresta osasta sen LTE-piirisarjojen kysyntää (joka liittyi iPhoneihin, lukuun ottamatta alle puolta vuonna 2016 markkinoille tuotavista iPhoneista), komissio ei voinut päätellä pätevästi, että kyseessä olevat maksut olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kaikkien niiden tarpeidensa osalta, jotka koskivat kaikkia kyseessä olevana ajanjaksona markkinoille tuotaviksi tarkoitettuja iPhoneja ja iPadeja, ja että kyseiset maksut saattoivat näin ollen rajoittaa kilpailua LTE-piirisarjojen merkityksellisillä markkinoilla kokonaisuudessaan. Nimittäin se seikka – jota ei ole otettu asianmukaisesti huomioon riidanalaisessa päätöksessä –, että Apple väitetysti hankki LTE-piirisarjat kantajalta eikä tämän kilpailijoilta Applen omat tekniset vaatimukset täyttävien vaihtoehtojen puuttuessa, voisi liittyä laatukilpailuun eikä kyseessä olevista maksuista johtuvaan kilpailua rajoittavaan syrjäyttävään vaikutukseen.

415 SEUT 102 artiklassa kylläkin kielletään määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen käyttäytyminen, jonka tarkoituksena on tällaisen aseman vahvistaminen ja sen väärinkäyttö, erityisesti silloin, kun sen tarkoituksena on estää toteennäytettyjen potentiaalisten kilpailijoiden tosiasiallinen pääsy markkinoille (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 151 kohta). Kun otetaan huomioon riidanalaisessa päätöksessä esitetty haittateoria, joka pohjautuu Applen vähentyneisiin kannustimiin siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kaikkien LTE-piirisarjoja koskevien tarpeidensa osalta kyseessä olevana ajanjaksona, komissio ei voinut tässä asiassa olla ottamatta huomioon sitä seikkaa, että Apple ei omien teknisten vaatimustensa vuoksi voinut siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kyseen ollessa hyvin suuresta osasta LTE-piirisarjoja koskevasta kysynnästään kyseessä olevana ajanjaksona.

416 On lisäksi todettava, että komissio ei riidanalaisessa päätöksessään väittänyt, että kantajan käyttäytyminen olisi estänyt sitä itseään vähemmän tehokkaita kilpailijoita kehittämästä Applen vaatimuksia vastaavia tuotteita, vaan ainoastaan, että Applen kannustimet siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kaikkien tarvitsemiensa LTE-piirisarjojen toimittajina olivat vähentyneet. On joka tapauksessa muistutettava, että – kuten edellä 351 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee – laatukilpailu voi johtaa siihen, että vähemmän tehokkaat ja siis erityisesti hintojen, valikoiman, laadun tai innovaatioiden osalta kuluttajille vähemmän kiinnostavat kilpailijat häviävät markkinoilta tai joutuvat vähäpätöiseen asemaan.

417 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komission päätelmä siitä, että kyseessä olevat maksut voivat saada aikaan syrjäyttämisvaikutuksen siitä syystä, että ne olivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita LTE-piirisarjojen hankkimiseksi koko kysyntänsä osalta, perustuu analyysiin, jossa ei ole otettu huomioon kaikkia merkityksellisiä tosiseikkoja ja joka on siksi lainvastainen.

418 Komission muut väitteet eivät aseta tätä päätelmää kyseenalaiseksi.

419 Ensinnäkin vastatessaan istunnossa unionin yleisen tuomioistuimen kysymyksiin komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 421 perustelukappaleeseen väittäen kuvailleensa vipuvaikutusta, jonka perusteella se katsoi osoittaneensa, että kyseessä olevilla maksuilla voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia. Komission mukaan on pääosin niin, että vaikka kantajan kilpailijoiden ei ole teknisesti mahdollista toimittaa piirisarjoja iPhoneihin, kyseessä olevat sopimukset sallivat kantajan

hyödyntää vipuvaikutusta tähän iPhoneja koskevaan, kilpailun ulkopuolelle jäävään osaan Applen kysyntää, syrjäyttääkseen kilpailijat markkinoilta kilpailun piiriin kuuluvasta osasta kyseistä iPadeja koskevaa kysyntää ja estääkseen siten kilpailijoita laajenemasta ja kasvamasta kyseisillä markkinoilla.

420 Tältä osin on ensin huomattava, että komission väite ei vastaa riidanalaisessa päätöksessä esitettyä haittateoriaa, joka koskee kyseessä olevien maksujen mahdollisia kilpailunvastaisia vaikutuksia LTE-piirisarjojen merkityksellisillä markkinoilla kokonaisuudessaan sillä perusteella, että Apple olisi väitetysti saatu luopumaan ajatuksesta tehdä hankinnat kantajan kilpailijoilta iPhoneissa ja iPadeissa käytettäviä LTE-piirisarjoja koskevan kokonaiskysyntänsä osalta. Riidanalaisessa päätöksessä toisin sanoen viitataan syrjäyttämisvaikutukseen, joka koskee yleisesti ja erotuksetta niin iPhoneihin kuin iPadeihin tarkoitettuja LTE-piirisarjoja, eikä syrjäyttämisvaikutukseen, joka rajoittuu yksinomaan iPadeihin tarkoitettuja LTE-piirisarjoja koskevaan Applen hankintaan. Lisäksi riidanalaisessa päätöksessä yhtäältä määritellään se rikkominen, johon kantajan väitetään syyllistyneen, suhteessa iPhoneihin ja iPadeihin liittyvään Applen kokonaiskysyntään, ja toisaalta käsite, joka koskee kantajan harjoittamaa vipuvaikutusta Applen eri laitteiden suhteen, ei esiinny päättelyssä, jonka komissio esittää riidanalaisen päätöksen 11.4 jaksossa.

421 On myös todettava, että vaikka riidanalaisen päätöksen 421 perustelukappale kuuluukin kyseisen päätöksen 11.4.1 alajaksoon, siinä pyritään yhdessä saman päätöksen 419 ja 420 perustelukappaleen kanssa vastaamaan väitteeseen, jonka kantaja esitti hallinnollisessa menettelyssä ja joka koskee sen kilpailijoiden mahdollisuutta tarjota Applelle samanlaisia kannustimia. Ei siis voida katsoa, että haittateoria, jolla perustellaan kyseessä olevien maksujen kykyä saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia, olisi esitetty kyseisessä perustelukappaleessa. Lisäksi on joka tapauksessa huomattava, että – toisin kuin komissio väittää – riidanalaisen päätöksen 421 perustelukappaleesta ei ilmene selvästi, että kantaja olisi LTE-piirisarjoja koskevan Applen kysynnän kilpailun ulkopuolelle jäävän osan ansiosta saanut vipuvaikutusta kilpailun piiriin kuuluvaan osaan tästä kysynnästä.

422 Täydellisyyden vuoksi on vielä todettava, että riidanalaisen päätöksen 421 perustelukappaletta koskeva komissio väite perustuu siihen oletukseen, että kyseinen päätös osoittaa, että kyseessä olevilla maksuilla pystyttiin rajoittamaan kilpailua iPadien osalta. Yhtäältä, kuten huomautettiin edellä 391 kohdassa, komissio teki riidanalaisen päätöksen 11.4.1, 11.4.3 ja 11.4.4 alajaksossa kokonaisarvion kyseessä olevien maksujen mahdollisista kilpailunvastaisista vaikutuksista esittämättä nimenomaan iPadeja koskevaa tarkempaa analyysia. Toisaalta, kuten huomautettiin edellä 392–394 kohdassa iPadien osalta, riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa komissio ainoastaan tarkasteli kyseessä olevien maksujen väitettyjä todellisia vaikutuksia vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotavien iPadien muiden kuin CDMA-mallien suhteen, ja juuri tähän analyysiin viitataan jäljempänä tämän kanneperusteen toisessa ja kolmannessa osassa.

423 Toiseksi, kuten edellä 375 todetaan, komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 411 perustelukappaleessa mainittuihin ja edellä 383 esitettyihin seikkoihin osoittaakseen, että se oli ottanut huomioon tämän asian merkitykselliset olosuhteet.

424 Yhtäältä, sikäli kuin komissio tukeutuu riidanalaisen päätöksen 11.3 jaksossa tarkoitettuihin kyseessä olevien maksujen myöntämisen edellytyksiin, on muistettava, että kyseisessä jaksossa komissio ainoastaan totesi kyseessä olevien maksujen olevan yksinoikeusmaksuja ja että analyysi näiden maksujen väitetystä kyvystä saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia sisältyi kyseisen päätöksen 11.4 jaksoon. Lisäksi on todettava, että kyseessä olevien maksujen määritteleminen yksinoikeusmaksuiksi ei tämän asian olosuhteissa ollut riittävää, jotta voitaisiin päätellä, että ne

merkitsivät määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä. Nimittäin edellä 354 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti komissio oli kantajan hallinnollisessa menettelyssä esittämät vastaväitteet huomioon ottaen velvollinen tekemään analyysin siitä, pystyivätkö kyseessä olevat maksut saamaan aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia ja erityisesti syrjäyttämään markkinoilta vähintään yhtä tehokkaat kilpailijat.

425 Toisaalta, vaikka komissio korostaakin perustellusti pääosin sitä, että edellä 383 kohdassa tarkoitettuja seikkoja ei pidä sivuuttaa, on kuitenkin niin, että vaikka kyseiset seikat saattavat olla merkityksellisiä arvioitaessa tietynlaisen käyttäytymisen mahdollisia kilpailunvastaisia vaikutuksia, ne eivät sellaisenaan kuitenkaan ole tässä asiassa osoituksena kilpailunvastaisesta vaikutuksesta eivätkä varsinkaan syrjäyttämisvaikutuksesta. Sama koskee kantajan määräävän markkina-aseman laajuutta (riidanalaisen päätöksen 10 jakso), kyseessä olevien maksujen kestoa ja määrää (saman päätöksen 11.4.1 alajakso ja 11.8 jakso), kyseisten maksujen kattamaa osaa markkinoista (saman päätöksen 11.4.3 alajakso) ja Applen merkitystä asiakkaana (saman päätöksen 11.4.4 alajakso). Mainittujen seikkojen tuominen esiin ei nimittäin voi kyseenalaistaa sitä, että osoittaessaan kyseessä olevien maksujen kyvyn saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia koskien erityisesti kyseessä olevan käyttäytymisen kykyä syrjäyttää vähintään yhtä tehokkaat kilpailijat, komissio ei tässä asiassa ole tarkastellut kaikkia moitittuun käyttäytymiseen liittyviä tosiseikkoja, kun ajatellaan Applen väitetysti vähentyneitä kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita iPhoneihin ja iPadeihin tarvitsemiensa LTE-piirisarjojen kokonaiskysynnän osalta.

426 On lisäksi todettava, että – kuten ilmenee riidanalaisesta päätöksestä ja kuten komissio nimenomaisesti totesi unionin yleisessä tuomioistuimessa – komissio ei ole kyseisessä päätöksessä tukeutunut tehokasta kilpailijaa koskevan testin kaltaiseen taloudelliseen malliin voidakseen väittää, että kyseessä olevilla maksuilla saattoi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia, vaan totesi riidanalaisen päätöksen 11.5 jaksossa ainoastaan, että kantajan esittämä kriittistä osuutta koskeva analyysi ei kyseenalaistanut komission päätelmiä.

427 Kolmanneksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen 426, 464 ja 486 perustelukappaletta koskevia komission väitteitä ei voida hyväksyä. Nimittäin riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon liittyvät 426 ja 464 perustelukappale koskevat yksinomaan tiettyjä, vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotavia iPad-malleja, joten ne eivät voi asettaa kyseenalaisiksi edellä 409 kohdassa iPhonien suhteen esitettyjä toteamuksia. On vielä todettava, että – toisin kuin komissio väittää – näitä toteamuksia ei myöskään voi kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen 486 perustelukappaleeseen sisältyvä päätelmä.

428 Kaikkien näiden seikkojen perusteella on kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäinen väite otettava tutkittavaksi.

3. Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toinen ja kolmas väite, joiden mukaan ei ole osoitettu, että kyseessä olevat sopimukset olisivat vaikuttaneet Applen hankintapäätöksiin iPadien vuosimallien 2014 ja 2015 osalta

429 Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toisen ja kolmannen väitteen tarkoituksena on kiistää riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa esitetty näyttö.

430 Kantaja kiistää riidanalaisen päätöksen 424 ja 451 perustelukappaleeseen sisältyvät komission päätelmät väittäen, että kyseisessä päätöksessä ei osoiteta ensin mainitun perustelukappaleen osalta, että kyseessä olevat sopimukset olisivat vähentäneet Applen kannustimia siirtyä

käyttämään kilpailevia toimittajia vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotuja laitteita varten, tai toisena mainitun perustelukappaleen osalta, että näillä sopimuksilla olisi ollut vaikutusta Applen hankintastrategiaan vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotavien laitteiden osalta.

431 Yhtäältä on huomattava, että vuoden 2014 iPad-mallien osalta kantaja toteaa ensinnäkin, että riidanalainen päätös ei sisällä näyttöä siitä, että Apple olisi aikonut käyttää Intelin piirisarjoja ”lokakuussa 2014 tosiasiallisesti markkinoille tuoduissa” iPadeissa. Kantajan mukaan komissio myös viittasi useasti erääseen iPad-malliin, jonka Apple [*luottamuksellinen*] ja jota kutsutaan [*luottamuksellinen*], mutta ei osoittanut, että kyseessä olevat sopimukset olisivat vaikuttaneet kyseiseen malliin liittyvään Applen hankintapäätökseen. Apple ei kantajan mielestä ollut koskaan vakavissaan harkinnut käyttävänsä Intelin piirisarjoja kyseiseen malliin, vaan oli todennut, ettei Intelin piirisarjaa voitu käyttää, mikä kantajan mukaan vahvistaa selvityksen, jonka tämä oli esittänyt väitetiedoksiantoon antamansa vastauksen liitteenä. Se, että Intelin piirisarjat eivät pystyneet vastaamaan Applen asettamiin teknisiin ja aikataulullisiin vaatimuksiin, selitti kantajan mielestä viime kädessä sen, että niitä ei valittu käytettäviksi vuoden 2014 iPad-malleissa.

432 Kantaja toteaa lisäksi, että komissio väite, jonka mukaan se oli tietoinen laitteista, joihin liittyviä hankintoja Apple harkitsi tekevänsä Inteliltä, on virheellinen. Lisäksi riidanalainen päätös ei kantajan mukaan sisällä analyysia toimittajan valinnasta mallia [*luottamuksellinen*] varten eikä siinä esitetä syy-yhteyttä siirtymäsopimuksen ensimmäisen muutoksen ja sen päätöksen välillä, joka koski kantajan piirisarjan käyttämistä mallia [*luottamuksellinen*] varten.

433 Komissio toteaa ensinnäkin, että riidanalainen päätös koskee ”vuonna 2014 markkinoille tuotavia” laitteita eikä niitä, jotka on ”tosiasiallisesti tuotu markkinoille”. Kantaja oli komission mukaan täysin tietoinen siitä, mitä laitteita varten Apple aikoi tehdä hankintoja Inteliltä. Apple oli komission mukaan myös vahvistanut pyrkivänsä diversifioimaan hankintojaan. Mallin [*luottamuksellinen*] osalta komissio myös korostaa, että kyseessä olevien sopimusten vaikutus osoitetaan riidanalaisen päätöksen 428–435 perustelukappaleessa. Lisäksi kantajan ja Applen väliset neuvottelut siirtymäsopimuksen ensimmäisestä muutoksesta olivat komission mukaan vaikuttaneet Applen vuoden 2013 alussa tekemään hankintapäätökseen. Siirtymäsopimus oli komission mukaan joka tapauksessa riittävä vaikuttamaan Appleen, joka sen mukaan aikoi siirtyä tilaamaan Inteliltä osan vuonna 2014 markkinoille tuotaviin iPadeihin liittyvistä hankintatarpeistaan. Lisäksi kantajan väitettä siitä, että Apple ei koskaan ollut vakavasti harkinnut käyttävänsä Intelin piirisarjoja mallissa [*luottamuksellinen*], ei ollut perusteltu. Lisäksi sen selvityksen osalta, jonka kantaja oli esittänyt väitetiedoksiantoon antamansa vastauksen liitteenä, komissio viittaa vastaukseen, jonka Apple esitti tältä osin huomautuksissaan, jotka koskivat kantajan väitetiedoksiantoon antamaa vastausta.

434 Komissio toteaa lisäksi, että Apple oli päättänyt [*luottamuksellinen*] ja että kyseiseen päätökseen olivat vaikuttaneet neuvottelut siirtymäsopimuksen ensimmäisestä muutoksesta ja kyseessä olevien maksujen menettäminen siirtymäsopimuksen johdosta. Applen asiakirjat osoittavat komission mukaan sen, että kyseessä olevat maksut tosiasiallisesti vaikuttivat hankintapäätökseen, joka koski LTE-piirisarjoja niitä ”iPadeja varten, jotka se aikoi tuoda markkinoille vuonna 2014”.

435 Toisaalta kantaja toteaa vuoden 2015 iPad-mallien osalta, että komissio ei viittaa keväällä tai syys- ja marraskuussa 2015 ”markkinoille tuotuihin” iPadeihin eikä niihin, jotka oli ”suunniteltu tuotaviksi markkinoille keväällä 2015”, vaan määrittelemättömään, ”syksyllä 2015 markkinoille tuotavaan” malliin. Sen väitteen perustelemiseksi, että Intelin piirisarjoja oli harkittu vakavasti, riidanalaisessa päätöksessä väitetysti esitetään vain yksi Applen insinöörin sähköpostiviesti, jota

komissio kantajan mukaan lainaa virheellisesti. Asiakirja-aineistoon ei sisälly mitään muuta näyttöä, joka olisi saatu piirisarjojen hankkimista koskevat päätökset nimenomaisesti tehneiltä Applen työntekijöiltä ja josta ilmenisi, että Intelin piirisarjat olivat todellinen vaihtoehto. Kantajan mukaan asiakirja-aineisto osoittaa myös sen, että Intelin piirisarjat eivät vastanneet Applen teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia.

436 Kantaja toteaa lisäksi, että komissio tulkitsi Applen sisäisiä asiakirjoja ensi kerran vastinekirjelmässään.

437 Kyseessä olevien maksujen todellisista vaikutuksista piirisarjahankintoihin komissio toteaa, että Applen sisäiset sähköpostiviestit todistavat Applen olleen kiinnostunut käyttämään toista toimittajaa. Myöskään riidanalaisen päätöksen 436 perustelukappaleessa tarkoitetussa Applen insinöörin sähköpostiviestissä ei komission mukaan esiinny epävarmuutta Intelin piirisarjan suhteen, mikä sen mukaan varmistettiin erään toisen Applen työntekijän sähköpostiviestissä. Komissio viittaa lisäksi riidanalaisen päätöksen 437 perustelukappaleeseen, joka sisältää Applen erään työntekijän lausunnon, jonka mukaan siirtyminen Intelin piirisarjaan olisi kaupalliselta kannalta kestämätöntä kyseessä olevien maksujen vuoksi, sekä lausumaan, joka sisältyy huomautuksiin, jotka Apple esitti kantajan väitetiedoksiantoon antamasta vastauksesta. Komissio siis katsoo, että Intelin piirisarjoihin liittyvää aikataulua koskevilla kantajan väitteillä ei ole merkitystä ja että ne ovat joka tapauksessa virheellisiä.

438 Komissio toteaa lisäksi, että selvitys, jonka kantaja oli esittänyt väitetiedoksiantoon antamansa vastauksen liitteenä, perustuu muiden valmistajien laitteissa käytetyillä piirisarjoilla tehtyihin testeihin, joten sen päätelmät eivät ole yllättäviä. Lisäksi kantaja ei komission mielestä ole selittänyt, millä perusteella komission tulkinta riidanalaisen päätöksen 437 perustelukappaleessa tarkoitetusta Applen työntekijän sähköpostiviestistä on virheellinen eikä tulkinnassa kyseenalaisteta vastinekirjelmässä mainittua Applen lausumaa. Lisäksi komissio katsoo, että kantajan väitteet ovat ristiriidassa niiden todisteiden kanssa, jotka se itse esitti FTC-oikeudenkäynnin yhteydessä.

a) Alustavat huomautukset

439 On palautettava mieleen, että – kuten edellä 392–394 kohdasta ilmenee – riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa pyritään osoittamaan, että komission mukaan Applen sisäiset asiakirjat ja sen selitykset vahvistavat, että kyseessä olevat maksut tosiasiallisesti vähensivät Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita erityisesti tiettyihin laitteisiinsa tarvitsemiensa LTE-piirisarjojen hankkimiseksi. Kuten komissio nimenomaisesti vahvisti unionin yleisessä tuomioistuimessa, tämä näyttö koskee kyseessä olevien maksujen todellisia vaikutuksia kyseisten laitteiden osalta.

440 Toisin sanoen mainitussa alajaksossa pyritään vahvistamaan se, että kyseessä olevilla maksuilla voi olla kilpailunvastaisia vaikutuksia, osoittamalla niiden todelliset vaikutukset tiettyjen laitteiden osalta.

441 On erityisesti huomattava riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvässä komission analyysissa tarkoitetun Applen kysynnän osalta, että kyseinen alajakso koskee ainoastaan niitä väitettyjä todellisia vaikutuksia, jotka kyseessä olevilla maksuilla on ollut vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotujen tai tuotaviksi aiottujen tiettyjen iPad-mallien tiettyjen muiden kuin CDMA-versioiden osalta. Kyseisessä alajaksossa ei sitä vastoin käsitellä muita iPadeja, jotka tuotiin markkinoille tai jotka oli määrä tuoda markkinoille kyseessä olevana ajanjaksona.

442 Alkuun onkin todettava, että tällainen kyseessä olevien maksujen väitetysti todellisten vaikutusten erityinen osoittaminen, joka rajautuu vuosien 2014 ja 2015 iPad-mallien tiettyihin versioihin, ei voi korjata sitä, että kaikkia merkityksellisiä tosiseikkoja ei ole otettu huomioon komission yleisen näytön yhteydessä, joka tutkittiin kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäisen väitteen tarkastelun yhteydessä ja joka koski kyseessä olevien maksujen kykyä saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia kyseessä olevana ajanjaksona kaikkiin Applen niin iPhoneihin kuin iPadeihin tarvitsemiin LTE-piirisarjoihin nähden.

443 Toisin sanoen, vaikka oletettaisiinkin, että kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toinen ja kolmas väite eivät ole perusteltuja ja että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvää analyysia ei näin ollen kyseenalaisteta, kyseinen alajakso, joka tarkastelultaan rajoittuu tiettyihin vuosien 2014 ja 2015 iPad-malleihin, ei voi pätevästi tukea riidanalaisessa päätöksessä esitettyä päätelmää kyseessä olevien maksujen kilpailunvastaisesta luonteesta koko kyseessä olevana ajanjaksona kaikkiin Applen niin iPhoneihin kuin iPadeihin tarvitsemiin LTE-piirisarjoihin nähden.

444 Tämän asian olosuhteissa on siis täydellisyyden vuoksi syytä tutkia kyseisen alajakson perusteltavuus ja siis se, onko komissio – minkä seikan kantaja kyseenalaistaa – jättänyt osoittamatta asianmukaisesti kyseessä olevien maksujen todelliset vaikutukset Applen kannustimiin siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita kyseisessä alajaksossa tarkoitettujen iPad-mallien osalta.

445 Tässä asiassa kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toinen ja kolmas väite jakautuvat kumpikin pääosin kolmeen alaväitteeseen, joista ensimmäinen koskee riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa tarkasteltujen laitteiden yksilöintiä, toinen koskee komission kyseisessä alajaksossa huomioon ottamia todisteita ja kolmas muiden merkityksellisten seikkojen jättämistä huomiotta.

446 Tämän asian olosuhteissa on ensin tarkasteltava ensimmäistä alaväitettä, sen jälkeen kolmatta alaväitettä ja viimein toista alaväitettä ottamalla huomioon edellä 357–359 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö.

b) Ensimmäinen alaväite, joka koskee riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa tarkoitettuja laitteita

447 Kantaja väittää alustavasti lähinnä, että komissio ei ole täsmentänyt analyysissaan tarkoitettuja laitteita. Tämä väite liittyy kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäiseen väitteeseen, jonka yhteydessä kantaja totesi, että komission päättely oli epätarkkaa, sillä se viittasi yleisluontoisesti ”laitteisiin” ja mainitsi virheellisesti [*luottamuksellinen*] iPadin [*luottamuksellinen*].

448 Tältä osin on aluksi muistutettava siitä, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakso jakautuu neljään osaan: ensimmäinen niistä (11.4.2.1) sisältää analyysin Applen sisäisistä asiakirjoista ja sen selityksistä, joiden perusteella komissio päättelee, että kyseessä olevat maksut tosiasiassa vähensivät Applen kannustimia siirtyä käyttämään kilpailevia toimittajia, ja kolmessa viimeisessä osassa (11.4.2.2, 11.4.2.3 ja 11.4.2.4) lähinnä vain vastataan kantajan väitteisiin, joilla ei ole vaikutusta kyseiseen päätelmään (ks. riidanalaisen päätöksen 423 perustelukappale ja edellä 387 kohta).

449 Ensinnäkin riidanalaisen päätöksen 11.4.2.1 alajakson osa käsittää kyseisen päätöksen 424–439 perustelukappaleen ja, kuten 424 perustelukappaleesta ilmenee, siinä pyritään osoittamaan, että kyseessä olevat maksut tosiasiallisesti vähensivät Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita, erityisesti Inteliä, jonka piirisarjoja Apple oli vakavissaan arvioinut käytettäviksi vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuoduissa laitteissa.

450 Kyseisen alajakson osan tekstiosassa komissio ei enää viitannut tällaisiin laitteisiin vaan todisteisiin, joissa viitataan ”iPadien muihin kuin CDMA-malleihin” (riidanalaisen päätöksen 425 perustelukappale); ”iPadien muiden kuin CDMA-versioiden tuomiseen markkinoille vuonna 2014” (426 perustelukappale); ”vuoden 2014 mobiililaitteisiin” (427 perustelukappale); ”[*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*]” (428 perustelukappale); ”joihinkin sen iPadeihin vuonna 2014” ja ”sen koko cellular-iPad -portfolioon vuonna 2015” (430 perustelukappale); ”vuosien 2014 ja 2015 iPad-malleihin” sekä ”vuoden 2015 iPhone-malliin” (431 perustelukappale); ”[*luottamuksellinen*], jotka oli alun perin tarkoitus tuoda markkinoille keväällä 2014” ja jotka ”viimein tuotiin markkinoille syksyllä 2013” (alaviite 433 ja 558 perustelukappale); ”vuosien 2014 ja 2015 mobiililaitteisiin” (435 perustelukappale); ”syksyn 2015 iPad-malliin” (436 perustelukappale); ”iPadin [*luottamuksellinen*] tuomiseen markkinoille vuonna 2015” (437 perustelukappale); ”Applen tarvitsemiin muihin kuin CDMA-piirisarjoihin” (438 perustelukappale); ja ”vuoden 2015 laitemalleihin” sekä ”mobiililaitteiden tuoteohjelmaan syksyllä 2015” (439 perustelukappale). On siis todettava, että komission kuvaus mainituissa todisteissa tarkoitetuista laitteista ja ajanjaksoista ei ole yhdenmukainen.

451 Riidanalaisen päätöksen 11.4.2.2 ja 11.4.2.3 alajakson osassa puolestaan on tarkoitus vastata kantajan väitteisiin, joissa pyritään yhtäältä kiistämään Applen sisäisten asiakirjojen ja sen selitysten luotettavuus ja toisaalta esittämään, että Apple olisi vaatinut puheena olevia yksinoikeuksia.

452 Ensimmäisessä näistä alajakson osista komissio viittasi sekä ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotuihin laitteisiin” (riidanalaisen päätöksen 422 perustelukappale) että ”vuonna 2014 markkinoille tuotaviin laitteisiin” (445 perustelukappale); toisin sanoen se viittasi yhdessä ja samassa virkkeessä sekä ”vuonna 2015 markkinoille tuotaviin laitteisiin” että ”vuonna 2015 markkinoille tuotuihin laitteisiin” (446 perustelukappale).

453 Kun komissio riidanalaisen päätöksen 11.4.2.4 alajakson osassa vastasi kantajan väitteisiin, joiden mukaan Apple oli joka tapauksessa päätynyt tekemään hankintansa kantajalta sen piirisarjojen paremmuuden vuoksi (riidanalaisen päätöksen 423 perustelukappale), se totesi, että kyseessä olevat maksut olivat vaikuttaneet Applen hankintastrategiaan, joka koski ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotavia laitteita” (451 perustelukappale).

454 Vaikka komissio viittasi kyseisen alajakson osan tekstiosassa ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotaviin laitteisiin” (riidanalaisen päätöksen 455 perustelukappale) ja ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotaviin iPadeihin” (464 perustelukappale), se viittasi usean kerran ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotuihin laitteisiin” (456–458, 462 ja 463 perustelukappale) sekä ”helmikuussa 2011 markkinoille tuodun iPhone 4:n muuhun kuin CDMA-versioon” (460 perustelukappale) ja ”[*luottamuksellinen*]” (465 perustelukappale).

455 Edellä esitetystä ilmenee, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa komissio esitti yleisen päättelyn, joka koski ja jossa käsiteltiin yhdessä sekä ”laitteita” että iPadeja, ja se yksilöi ne vaihtelevasti ”vuosien 2014 ja 2015” laitteiksi, ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuoduiksi” laitteiksi tai ”vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotaviksi” laitteiksi täsmentämättä kyseisten ilmausten merkitysalaa tai esittämättä niiden välisiä suhteita.

456 Erityisesti riidanalaisen päätöksen 424 perustelukappaleessa, jossa komissio esitti kyseisen päätöksen 11.4.2.1 alajakson osaan perustuvan päätelmän, se viittasi vuosina 2014 ja 2015 ”markkinoille tuotuihin” laitteisiin, mutta saman päätöksen 451 perustelukappaleessa, jossa se esitti kyseisen päätöksen 11.4.2.4 alajakson osaan perustuvan päätelmän, se viittasi vuosina 2014 ja 2015 ”markkinoille tuotaviin” laitteisiin. Kummankin alajakson osan tekstiosassa komissio kuitenkin viittaa myös muihin laitteisiin, joista käytetty nimitys ei vastaa sen selvitysaineistossa tarkoitettuja laitteita.

457 Vastinekirjelmässä ja vastauksessaan prosessinjohtotoimiin komissio tosin täsmensi, että sen lisäksi, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvä selvitys kyseessä olevien maksujen tosiasiallisista vaikutuksista ei koskenut iPhoneja, se koski yksinomaan tiettyjä iPadien muita kuin CDMA-malleja, jotka ”oli määrä tuoda markkinoille” vuosina 2014 ja 2015, eikä iPadeja, jotka tosiasiallisesti ”tuotiin markkinoille” vuosina 2014 ja 2015, ja komissio pahoitteli tällaisen ”kirjoitusvirheen” aiheuttamia väärinkäsityksiä.

458 Toisin kuin komissio väitti, kyseessä olevien maksujen tosiasiallisia vaikutuksia koskevassa selvityksessä tarkoitettujen laitteiden virheellistä yksilöintiä ei kuitenkaan voida pitää pelkkänä kirjoitusvirheenä. Siksi erityisesti lyhenteellä [*luottamuksellinen*] yksilöity malli [*luottamuksellinen*], joka mainitaan riidanalaisen päätöksen 433 ja 465 perustelukappaleessa, vastaa kaupalliselta kannalta mallia, jota kutsutaan [*luottamuksellinen*], ja tuo malli, kuten komissio itse korostaa riidanalaisessa päätöksessä, ”tuotiin markkinoille” syksyllä 2013. Sikäli kuin kyseinen malli ”tuotiin markkinoille” vuonna 2013, se on merkityksetön riidanalaisen päätöksen 11.4.2.1 alajakson osaan sisältyvän kaltaisen selvityksen yhteydessä, jonka tarkoituksena on tarkastella kyseessä olevien maksujen tosiasiallisia vaikutuksia vuosina 2014 ja 2015 ”markkinoille tuotuihin” malleihin.

459 Lisäksi on muistettava, että SEUT 263 artiklassa määrätty laillisuusvalvonta koskee riidanalaista toimea eikä vastaajan unionin tuomioistuimissa esittämien kirjelmien sisältöä (ks. vastaavasti tuomio 25.7.2018, Orange Polska v. komissio, C-123/16 P, EU:C:2018:590, 85 kohta).

460 Viimeksi mainitun osalta komission väite, jonka mukaan kantaja olisi ollut tietoinen laitteista, joihin liittyviä hankintoja Apple aikoi tehdä Inteliltä, on myöskin merkityksetön sikäli kuin – kuten edellä 459 kohdasta ilmenee – unionin yleisen tuomioistuimen valvonta koskee riidanalaisen päätöksen sisältöä. Lisäksi kantaja joutui riidanalaisessa päätöksessä käytettyjen ilmaisujen vuoksi kyseenalaistamaan komission päättelyn sekä ”markkinoille tuotujen” että ”markkinoille tuotavien” laitteiden osalta (edellä 430 kohta).

461 On vielä todettava, että koska riidanalaisessa päätöksessä ei tältä osin esitetä täsmällisiä tietoja, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei ole jälkikäteen määritellä laitteita, joita tarkoitetaan kussakin ilmaisussa, joita komissio käyttää riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakson kussakin perustelukappaleessa.

462 On siis todettava, että todisteet, joihin komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa esittämissään päätelmissä, ovat epäjohdonmukaisia niin keskenään kuin suhteessa niihin päätelmiin, joita niillä olisi tarkoitus perustella kyseisen päätöksen 11.4.2.1, 11.4.2.2 ja 11.4.2.4 alajakson osan yhteydessä, millä on vaikutusta myös saman päätöksen 11.4.2 alajakson sisäiseen johdonmukaisuuteen.

463 Tästä seuraa, että arviointi, jonka komissio riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa tekee kyseessä olevilla maksuilla tosiasiallisesti olleista kilpailunvastaisista vaikutuksista, toisin sanoen siitä, että ne ovat tosiasiallisesti vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään LTE-piirisarjojen kilpailevia toimittajia tiettyjen laitteiden osalta, on epäjohdonmukainen niiden todisteiden osalta, joihin komissio on päätelmissään tukeutunut.

c) Kolmas alaväite, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvässä selvitysaineistossa ei ole otettu huomioon joitain merkityksellisiä todisteita

464 Kantaja väittää pääosin, että Apple ei valinnut Intelin piirisarjoja sen vuoksi, että ne eivät vastanneet Applen kyseisiä laitteita koskevia teknisiä ja aikataulullisia tarpeita, eikä kyseessä olevien maksujen vuoksi, mitä komissio ei kantajan mielestä ole ottanut huomioon.

465 Vaikka riidanalainen päätös sisältääkin ensimmäisen alaväitteen yhteydessä esiin tuodun epäjohdonmukaisuuden (ks. edellä 463 kohta), on selvitettävä myös se, onko komissio ottanut analyysissaan huomioon myös kaikki ne merkitykselliset seikat, jotka on otettava huomioon. Analyysia onkin jatkettava siitä oletuksesta, että – kuten komissio totesi vastinekirjelmässä ja istunnossa – kyseisessä analyysissa tarkoitetut laitteet ovat vuoden 2014 [*luottamuksellinen*] (tai [*luottamuksellinen*]) -mallin muita kuin CDMA-versioita ja vuoden 2015 [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*] -mallin muita kuin CDMA-versioita (jäljempänä väitetysti kyseessä olevat mallit), ilman, että olisi tarpeen käsitellä enempää sitä, onko kyseiset laitteet yksilöity selvästi ja yksiselitteisesti riidanalaisessa päätöksessä.

466 Ensin on huomattava, että kysymys siitä, pystyivätkö kantajan kilpailijoiden LTE-piirisarjat tosiasiassa vastaamaan väitetysti kyseessä olevia malleja koskevia Applen teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia, on tämän asia olosuhteissa merkityksellinen seikka, joka on otettava huomioon analysoitaessa kyseessä olevien maksujen tosiasiallisia vaikutuksia Apple hankintapäätöksiin, jotka koskivat sen tarvitsemia LTE-piirisarjoja väitetysti kyseessä oleviin malleihin. Nimittäin, vaikka Applella – kuten kantaja väittää – ei ollut teknistä tai aikataulullista vaihtoehtoa kantajan LTE-piirisarjoille väitetysti kyseessä olevia malleja varten, tämä seikka väistämättä vaikutti sen kyseisiä malleja koskeviin hankintapäätöksiin ja kyseessä olevilla maksuilla näihin päätöksiin mahdollisesti olleisiin vaikutuksiin.

467 Kantajan mainitsemat todisteet kuitenkin herättävät epäilyjä tältä osin.

468 Ensinnäkin tarkasteltaessa väitetysti kyseessä olevaa mallia, joka oli tarkoitus tuoda markkinoille vuonna 2014 ja joka on yksilöity lyhenteellä [*luottamuksellinen*], käsittelyssä esitetyistä seikoista – kuten kantaja korostaa – ilmenee, että Intelin sen [*luottamuksellinen*] piirisarjan kehitys, jota Apple oli harkinnut mahdollisesti käyttävänsä mallissa [*luottamuksellinen*], oli [*luottamuksellinen*].

469 Erityisesti [*luottamuksellinen*] koskevassa Applen sisäisessä esittelyssä, jonka komissio mainitsee riidanalaisen päätöksen 464 perustelukappaleeseen liittyvässä alaviitteessä 612, todetaan [*luottamuksellinen*].

470 Näitä toteamuksia tukevat 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet. Nimittäin eräässä [*luottamuksellinen*] lähettämässä Applen sisäisessä sähköpostiviestissä todetaan puheen ollessa [*luottamuksellinen*] piirisarjan käyttämisestä ajankohtana [*luottamuksellinen*] markkinoille tuotavassa iPadissa, nimittäin mallissa [*luottamuksellinen*], että [*luottamuksellinen*] ja että [*luottamuksellinen*]. Eräässä toisessa [*luottamuksellinen*] lähettämässä Applen sisäisessä sähköpostiviestissä todetaan, että kyseinen piirisarja oli [*luottamuksellinen*] ja että, jos [*luottamuksellinen*].

471 Sikäli kuin Apple aikoi tuoda vuonna 2014 markkinoille muita iPad-malleja kuin mallin [*luottamuksellinen*] on lisäksi todettava, että asiakirjoista joka tapauksessa ilmenee, että kantajan kilpailijoiden piirisarjat eivät täyttäneet Applen teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia. Vuotta 2014 koskeva taulukko, joka otsikkona on [*luottamuksellinen*] ja joka oli [*luottamuksellinen*] lähettämän Applen sisäisen sähköpostiviestin liitteenä, näyttää, että kantajan kilpailijoiden, erityisesti Intelin, piirisarjat eivät täysin täyttäneet Applen teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia, kuten [*luottamuksellinen*] ilmenee.

472 On erityisesti niin, että – kuten myös komissio vahvisti vastauksena prosessinjohtotoimiin – Intelin piirisarja, jota oli harkittu mallia [*luottamuksellinen*] varten [*luottamuksellinen*] täytti Applen tarpeen tai tarpeet osittain ja puuttuva ominaisuus liittyi [*luottamuksellinen*] teknologian puuttumiseen. Tältä osin on riittävää todeta, että [*luottamuksellinen*] lähettämässä Applen sisäisessä sähköpostiviestissä, jonka aiheena oli [*luottamuksellinen*], todetaan pääosin, että [*luottamuksellinen*], että joka tapauksessa [*luottamuksellinen*] ja että tässä uudessa tilanteessa [*luottamuksellinen*]. Tältä kannalta katsoen [*luottamuksellinen*] lähettämässä Applen sisäisessä sähköpostiviestissä viitataan [*luottamuksellinen*]. Kyseisen teknologian merkitystä niiden muiden iPadien kannalta, jotka Apple aikoi tuoda markkinoille vuonna 2014, eivät myöskään voi horjuttaa komission väitteet, jotka perustuvat Applen työntekijöiden lausumiin koskien [*luottamuksellinen*] mallia tai jotka liittyvät kiinteästi siihen tilanteeseen, jolloin kyseinen teknologia ei vielä ollut kehittynyt tärkeäksi, sillä tällaiset väitteet ovat merkityksettömiä.

473 Toiseksi mitä tulee väitetysti kyseessä oleviin malleihin, jotka oli määrä tuoda markkinoille vuonna 2015, asiakirjoista ilmenee, kuten kantaja korostaa, että kantajan kilpailijoiden ja erityisesti Intelin piirisarjat, joita Apple oli harkinnut mahdollisesti käyttävänsä iPadeissa, jotka se aikoi tuoda markkinoille vuonna 2015, eivät täyttäneet Applen teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia.

474 Yhtäältä kantaja vetoaa vuotta 2015 koskevaan taulukkoon, jonka otsikko on [*luottamuksellinen*] ja joka oli [*luottamuksellinen*] lähettämän Applen sisäisen sähköpostiviestin liitteenä. Taulukosta näkyy, että Intelin piirisarjat eivät täysin täyttäneet Applen teknisiä ja aikataulullisia vaatimuksia, kuten [*luottamuksellinen*] ilmenee.

475 Toisaalta on todettava, että 18.2.2014 käydyssä Applen sisäisten sähköpostiviestien vaihdossa, joka seurasi riidanalaisen päätöksen 436 perustelukappaleessa mainittua Applen sisäistä sähköpostiviestiä ja jonka sisältö paljastettiin 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden yhteydessä, kaksi Applen insinööriä totesi, että syksyllä 2015 markkinoille tuotavaa iPadia varten harkitun Intelin piirisarjan ominaisuuksien pariteetti ”ei ihan” vastannut kantajan piirisarjaa. Nämä kaksi insinööriä siis vahvistivat, että ero johtui siitä, että Intelin piirisarjassa ei ollut [*luottamuksellinen*] teknologiaa, jota pidettiin [*luottamuksellinen*].

476 Edellä esitetystä ilmenee, että useat komission tiedossa olleet ja myös käsittelyssä esitettyjen seikkojen vahvistamat tosiseikat herättävät epäilyjä siitä, pystyivätkö Intelin tai jopa kantajan muiden kilpailijoiden piirisarjat vastaamaan Applen teknisiin ja aikataulullisiin vaatimuksiin, jotka liittyivät väitetysti kyseessä oleviin malleihin sekä tarvittaessa muihin iPad-malleihin, jotka Apple aikoi tuoda markkinoille samana ajanjaksona.

477 Komissio ei siis voinut pätevästi päätyä siihen, että kyseessä olevat maksut olivat tosiasiallisesti vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään LTE-piirisarjojen kilpailevia toimittajia, ottamatta huomioon sitä, että väitetysti kyseessä olevia malleja koskevien Applen tarpeiden osalta tarjolla ei ollut teknistä tai aikataulullista vaihtoehtoa kantajan piirisarjoille.

478 Riidanalaisen päätöksen 464 perustelukappaleessa komissio kylläkin toteaa, että Apple harkitsi Intelin piirisarjojen käyttämistä vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuotaviksi aikomiinsa iPadeihin, kun se otti huomioon kaikki muuttujat, ei ainoastaan teknistä paremmuutta, ja mukaan lukien kyseisiin malleihin liittyneet erityisvaatimukset, ja se oli komission mukaan näin ollen katsonut, ettei Intel ollut kantajaa vähemmän houkutteleva vaihtoehto ainakaan kyseisten mallien osalta. Komission tämän toteamuksen ulottuvuus ei kuitenkaan käy selvästi ilmi sen sanamuodosta kyseen ollessa erityisesti mainitusta ”teknisestä paremmuudesta”.

479 Vaikka oletettaisiinkin, että kyseisen toteamuksen on ymmärrettävä tarkoittavan, että Intelin LTE-piirisarjat olivat komission mukaan ainoa kannattava vaihtoehto väitetysti kyseessä olevien mallien osalta myös teknisesti ja aikataulullisesti, on lisäksi huomattava, että kyseisen näkemyksensä tueksi komissio vain viittasi riidanalaisen päätöksen 464 perustelukappaleeseen liittyvässä alaviitteessä 612 esimerkinomaisesti kolmeen Applen sisäiseen asiakirjaan, joiden perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että Intelin piirisarjat vastasivat kyseessä olevia malleja koskevia Applen teknisiä tai aikataulullisia vaatimuksia. Nimittäin ensimmäisessä asiakirjassa, johon komissio viittaa mainiten ainoastaan sen kansilehden, on Applen [*luottamuksellinen*] esitys, jossa paremminkin todetaan Intelin piirisarjojen [*luottamuksellinen*] (ks. tältä osin myös edellä 469 kohta); toinen asiakirja on Applen sisäinen sähköpostiviesti lokakuulta 2012, johon viitataan myös riidanalaisen päätöksen 433 perustelukappaleessa ja jossa kylläkin todetaan, että Intel olisi ollut ”hyvä suunnitelma” mallia [*luottamuksellinen*] varten, mutta siinä ei mainita lainkaan tällaisen ”suunnitelman” toteutettavuutta aikataulun kannalta; ja kolmas asiakirja on Applen sisäinen sähköpostiviesti kesäkuulta 2012, johon viitataan myös riidanalaisen päätöksen 428 perustelukappaleessa ja jossa mainitaan Intelin tarjous, joka ei ollut tyydyttävä hintansa puolesta. Paitsi, että kyseiset kolme asiakirjaa eivät näin ollen tue komission väitettä, jonka mukaan Intel ei olisi ollut kantajaa vähemmän houkutteleva vaihtoehto väitetysti kyseessä olevien mallien osalta, sen perusteella ei myöskään voida päätellä, että Apple olisi tosiasiallisesti voinut tehdä hankintansa kantajan kilpailijoilta väitetysti kyseessä olevien mallien osalta, kun otetaan huomioon sen tekniset ja aikataululliset vaatimukset.

480 On siis todettava, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa komissio ei ole varsinaisesti tarkastellut, oliko olemassa kilpailevia LTE-piirisarjojen toimittajia, joilta Apple olisi voinut tehdä hankintoja väitetysti kyseessä olevien mallien osalta ottaen huomioon sen tekniset vaatimukset myös aikataulun suhteen.

481 Tästä seuraa, että arviointi, jonka komissio riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa tekee kyseessä olevien maksujen tosiasiallisista kilpailunvastaisista vaikutuksista, toisin sanoen siitä, että ne vähensivät Applen kannustimia siirtyä käyttämään kilpailevia LTE-piirisarjojen toimittajia väitetysti kyseessä olevien mallien osalta, ei kohdistu kaikkiin merkityksellisiin seikkoihin, jotka täytyy ottaa huomioon.

d) Toinen alaväite, joka koskee riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvässä selvitysaineistossa huomioon otettuja todisteita

482 Kantaja väittää pääosin, että komissio ei ole esittänyt näyttöä siitä, että kyseessä olevat maksut olisivat sen analyysissa tarkoitettujen laitteiden osalta vähentäneet Applen kannustimia tehdä hankintoja kantajan kilpailijoilta.

483 Vaikka riidanalaiseen päätökseen sisältyykin ensimmäisen alaväitteen yhteydessä esiin tuotua epäjohdonmukaisuutta (ks. edellä 463 kohta) eikä siinä ole otettu huomioon kaikkia merkityksellisiä seikkoja, kuten kolmannen alaväitteen yhteydessä todettiin (ks. edellä 481 kohta), tältä osin on lisäksi myös tutkittava, voivatko todisteet, joihin komissio vetoaa, tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty väitetysti kyseessä olevien mallien osalta.

484 Alkuun on yhtäältä todettava, että mallia [*luottamuksellinen*] lukuun ottamatta ainoatakaan väitetysti kyseessä olevista malleista ei nimenomaisesti mainita riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa. Kyseisestä alajaksosta nimittäin ilmenee, että komissio ei ole laatinut erillistä selvitystä kustakin väitetysti kyseessä olevasta mallista, vaan tehnyt kokonaisselvityksen, jonka tarkoituksena on kattaa kokonaisuudessaan vuosina 2014 ja 2015 markkinoille tuodut tai tuotavat iPadit, tarkastelemalla näitä kahta vuotta välillä jopa yhdessä.

485 Toisaalta on huomattava, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa komissio on pääosin tukeutunut Applelta saatuun näyttöön ja että saman päätöksen 11.4.2.1 alajakson osa pohjautuu yksinomaan Applen vastaukseen [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyynnössä olleeseen kysymykseen [*luottamuksellinen*] sekä kyseisen vastauksen liitteenä toimitettuihin Applen sisäisiin asiakirjoihin.

486 Ensinnäkin puheen ollessa kyseessä olevasta mallista, joka oli tarkoitus tuoda markkinoille vuonna 2014, toisin sanoen komission mukaan se malli, joka on yksilöity lyhenteellä [*luottamuksellinen*] (tai [*luottamuksellinen*]), kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee ja kuten komissio selitti vastinekirjelmässään, selvitys kyseessä olevien maksujen väitetyistä vaikutuksista LTE-piirisarjoja koskevaan Applen hankintapäätökseen sisältyy riidanalaisen päätöksen 428–435 perustelukappaleeseen.

487 Aivan ensin on todettava tältä osin, että riidanalaisen päätöksen 425–433 perustelukappaleessa komissio lähinnä toi esiin seikkoja, jotka sen mukaan osoittavat, että ennen sopimista siirtymäsopimuksen ensimmäisestä muutoksesta Apple oli harkinnut siirtyvänsä käyttämään kantajan kilpailijoita väitetysti kyseessä olevien mallien osalta ja että se saattaisi olla Applelle kiinnostavaa taloudellisesti, sillä ”mahdollisuus säästöjen tekemiseen pitkällä aikavälillä ylitti siirtymäsopimuksen mukaiset maksut”.

488 Näin ollen – vaikka riidanalaisen päätöksen 425–433 perustelukappaleen sisältämät arvioinnit kylläkin osoittavat, että Apple oli ottanut huomioon siirtymäsopimuksen mukaiset maksut – nämä arvioinnit eivät osoita, että siirtymäsopimuksen mukaiset maksut olisivat tosiasiallisesti vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoilta väitetysti kyseessä olevien mallien osalta, etenkään mallin [*luottamuksellinen*] osalta.

489 Kuten riidanalaisen päätöksen 434 ja 435 perustelukappaleesta ilmenee, komissio nimittäin katsoi, että siirtymäsopimuksen ensimmäinen muutos selitti sen, että Apple oli väitetysti lakannut harkitsemasta kilpailevia toimittajia väitetysti kyseessä olevien mallien osalta, jotka se aikoi tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015.

490 Näin ollen – toisin kuin komissio väittää – riidanalaisesta päätöksestä ei ilmene, että siirtymäsopimus olisi yksinään tosiasiallisesti vähentänyt Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoilta väitetysti kyseessä olevien mallien osalta.

491 Toiseksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen 435 perustelukappaleeseen sisältyvä arviointi, jonka mukaan seurauksena siirtymäsopimuksen ensimmäisestä muutoksesta Apple oli ”kokonaan lakannut harkitsemasta kantajalle vaihtoehtoisia piirisarjojen toimittajia vuosien 2014 ja 2015 mobiililaitteita varten”, perustuu yksinomaan lausumaan, joka sisältyy Applen vastaukseen [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyynnössä olleeseen [*luottamuksellinen*] kysymykseen.

492 On kuitenkin todettava, että kyseinen vastaus ei koske mallia [*luottamuksellinen*] (tai [*luottamuksellinen*]), joka komission mukaan on ainoa väitetysti kyseessä oleva vuoden 2014 malli, johon viitataan riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa. Nimittäin vuoden 2014 muiden kuin CDMA-mallien osalta kyseisessä vastauksessa viitataan vain malleihin [*luottamuksellinen*]. Lisäksi riidanalaisen päätöksen 435 perustelukappaleeseen sisältyvä Applen lausuma esiintyy sen vastauksen osassa, joka koskee kahta viimeksi mainittua mallia. Kyseinen lausuma on siis selvästi merkityksetön riidanalaiseen päätökseen sisältyvän selvitysaineiston kannalta, joka koskee mallia [*luottamuksellinen*].

493 Kolmanneksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen 465 perustelukappaleessa, kyseisen päätöksen 11.4.2.4 alajakson osan yhteydessä, komissio totesi [*luottamuksellinen*] ja tukeutui tältä osin kahteen Appleen lausumaan, jotka sisältyvät 52 kohdan kolmanteen luetelmakohtaan huomautuksissa, jotka se esitti vastaukseen, jonka kantaja antoi väitetiedoksiantoon.

494 Kuten kantaja perustellusti korostaa, kyseiset lausumat eivät kuitenkaan osoita [*luottamuksellinen*], joka johtuisi kyseessä olevista maksuista. On erityisesti todettava, että kyseiset lausumat eivät tuo tietoa syistä, joiden vuoksi [*luottamuksellinen*]. Silloin, kun komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä esittänyt pätevää näyttöä, unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä ei ole ratkaista syitä siihen, että [*luottamuksellinen*].

495 Toiseksi, kun tarkastellaan väitetysti kyseessä olevia malleja, jotka Apple aikoi tuoda markkinoille vuonna 2015, eli komission mukaan malleja [*luottamuksellinen*] ja [*luottamuksellinen*], riidanalaisesta päätöksestä ilmenee ja komissio on selittänyt vastinekirjelmässään, että selvitys kyseessä olevien maksujen väitetyistä vaikutuksista perustuu riidanalaisen päätöksen 436 ja 437 perustelukappaleessa esitettyyn näyttöön.

496 Koska riidanalaisen päätöksen 435 perustelukappaleessa toistettu Applen lausuma viittaa yleisesti ”vuosien 2014 ja 2015 mobiililaitteisiin” yhdessä, on aluksi riittävää muistuttaa, että se annettiin vuoden 2014 tiettyjen iPad-mallien, muiden kuin mallin [*luottamuksellinen*] osalta (edellä 492 kohta). Kyseisen lausuman merkitystä väitetysti kyseessä olevien vuoden 2015 mallien suhteen ei siis myöskään ole vahvistettu.

497 Ensinnäkin komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 436 perustelukappaleessa Applen sisäiseen asiakirjaan, joka sisälsi 18.2.2014 käydyn Applen sisäisten sähköpostiviestien vaihdon, jonka mukaan eräs Applen insinööri oli ehdottanut Intelin piirisarjan käyttämistä erääseen syksyn 2015 iPad-malliin sikäli kuin se ominaisuuksiensa pariteetilta vastaisi kantajan piirisarjaa.

498 On kuitenkin todettava yhtäältä, että riidanalaisen päätöksen 436 perustelukappaleessa sen paremmin kuin kyseisessä sisäisten sähköpostiviestien vaihdossakaan ei täsmennetä sitä iPad-mallia, jonka Apple aikoi tuoda markkinoille vuonna 2015 ja jota kyseisen Applen

insinöörin toteamuksessa tarkoitetaan. Toisaalta kantaja toimitti 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden yhteydessä samalta päivältä olevan toisen Applen sisäisten sähköpostiviestien vaihdon, josta ilmenee, että Applen insinööritiimin vastuuhenkilö oli tosiasiassa kyseenalaistanut riidanalaisen päätöksen 436 perustelukappaleessa toistetun Applen työntekijän toteamuksen. Vastuuhenkilö oli vastauksenaan todennut, että Intelin ”piirisarjan ominaisuuksien pariteetti ei ihan vastannut” kantajan piirisarjaa, ja kyseisessä sisäisessä sähköpostiviestissä englanninkielisen ilmaisun kieltosana ”not” oli vieläpä kirjoitettu suuraakkosin. Viimeksi mainitun arvioinnin oli lisäksi vahvistanut eräs toinen Applen työntekijä samaisessa sähköpostiviestien vaihdossa.

499 Näiden seikkojen perusteella on siis kyseenalaistettava riidanalaisen päätöksen 436 perustelukappaleeseen sisältyvän arvioinnin perusteltavuus, sillä se perustuu yhteen ainoaan Applen sisäiseen sähköpostiviestiin, joka on ristiriidassa kahden muun sähköpostiviestin kanssa.

500 Toiseksi on huomattava, että riidanalaisen päätöksen 437 perustelukappaleessa komissio viittaa 20.2.2014 käytyyn Applen sisäisten sähköpostiviestien vaihtoon, jossa vastattiin kyseisen päätöksen 436 perustelukappaleessa tarkoitettuun sisäiseen sähköpostiviestiin, jossa yhtäältä eräs Applen työntekijä toteaa, että eräs toinen työntekijä oli huolestunut aikataulua koskevista kaupallisista seuraamuksista, jos markkinoille tuotaisiin toisen toimittajan piirisarjan sisältävä iPad, ja toisaalta jälkimmäinen työntekijä vahvistaa, että sellainen lanseeraus olisi kaupallisesti kestämätön.

501 On kuitenkin todettava, että kyseisissä sähköpostiviesteissä ja riidanalaisen päätöksen 437 perustelukappaleessa ei viitata täsmällisesti mihinkään tiettyyn iPad-malliin eikä myöskään kyseessä oleviin sopimuksiin ja kyseessä oleviin maksuihin. Ei siis ole ainoatakaan sellaista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin päätellä varmuudella, että näissä sisäisissä sähköpostiviesteissä viitattiin kyseessä olevien maksujen menettämiseen ja palauttamiseen.

502 Koska komissio tukeutui vastinekirjelmässään lausumaan, jonka Apple oli antanut esittäessään huomautuksia vastaukseen, jonka kantaja oli antanut vastinekirjelmään, osoittaakseen yhteyden kyseisten sisäisten sähköpostiviestien ja kyseessä olevien maksujen välillä, on lisäksi todettava, että kyseisen lausuma ei esiinny riidanalaisen päätöksen 437 perustelukappaleessa eikä se myöskään koske kyseisessä perustelukappaleessa tarkoitettuja sisäisiä sähköpostiviestejä.

503 Kolmanneksi komissio myös viittasi riidanalaisen päätöksen 438 perustelukappaleessa Applen hankintatiimin 29.1.2014 päivättyyn taloudelliseen analyysiin, jossa tarkasteltiin taloudellista vaikutusta, joka aiheutuisi toimittajan vaihtamisesta vuonna 2015 muita kuin CDMA-piirisarjoja koskevia tarpeita varten, ja jonka analyysin Apple esitti vastauksessaan [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyynnössä olleeseen [*luottamuksellinen*] kysymykseen.

504 Tältä osin on riittävää todeta, että – kuten Apple selitti vastauksessaan [*luottamuksellinen*] tiedonsaantipyynnössä olleeseen [*luottamuksellinen*] kysymykseen – kyseinen taloudellinen analyysi ”ei ollut ainoankaan Applen johdon hankintapäätöksen perustana”, joten riippumatta jopa syistä, joiden vuoksi Applen johto ei väitetysti tukeutunut tähän analyysiin, minkä asian ratkaiseminen ei kuulu unionin yleiselle tuomioistuimelle, sen perusteella ei voida tehdä päätelmiä vaikutuksesta, joka kyseessä olevilla maksuilla väitettiin tosiasiallisesti olleen LTE-piirisarjoja koskeviin Applen hankintapäätöksiin.

505 Tästä seuraa, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa komissio tukeutui mallit ja vuodet keskenään sekoittavan kokonaisarvionsa yhteydessä todisteisiin, jotka eivät ole merkityksellisiä ja jotka ovat ristiriidassa muiden todisteiden kanssa tai eivät voi tukea sen päätelmiä koskien

väitetysti kyseessä olevia malleja, joten niiden perusteella ei näin ollen voida osoittaa, että kyseessä olevat maksut olisivat tosiasiallisesti vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita hankinnoissaan, jotka koskivat LTE-piirisarjoja kyseisiä malleja varten.

506 Kaikesta edellä esitetystä seuraa yhtäältä, että riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajakso ei voi korjata kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäisen väitteen tutkimisen tuloksena todettua lainvastaisuutta (edellä 442 ja 443 kohta), ja toisaalta, että komissio ei kyseisessä 11.4.2 alajaksossa joka tapauksessa esittänyt analyysia, jolla voitaisiin tukea sitä päätelmää, että kyseessä olevat maksut olivat tosiasiallisesti vähentäneet Applen kannustimia siirtyä käyttämään kantajan kilpailijoita LTE-piirisarjojen hankkimiseksi väitetysti kyseessä olevia iPadien muita kuin CDMA-malleja varten, jotka Apple aikoi tuoda markkinoille vuosina 2014 ja 2015.

507 Komissio nimittäin päätyi tähän sellaisen päättelyn päätteeksi, joka ensinnäkin on epäjohdonmukainen komission päätelmiensä tueksi esittämien todisteiden osalta (edellä 463 kohta); toiseksi kyseisessä päättelyssä ei myöskään otettu huomioon kaikkia tässä yhteydessä merkityksellisiä seikkoja (edellä 481 kohta); ja kolmanneksi päättelyssä myöskin tukeuduttiin seikkoihin, jotka eivät voineet tukea sen päätelmiä (edellä 505 kohta).

508 Näin ollen komission päätelmä, jonka mukaan kyseessä olevat maksut tosiasiallisesti saivat aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia, mikä vahvistaa niiden kyvyn saada aikaan tällaisia vaikutuksia, on lainvastainen.

509 Lisäksi riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa esitetyllä päättelyllä ei samoista syistä, ja toisin kuin komissio väittää, myöskään voida osoittaa toissijaisesti, että kyseessä olevat maksut saattoivat saada aikaan kilpailunvastaisia vaikutuksia väitetysti kyseessä olevien mallien osalta. Vaikka tilanteen oletettaisiinkin olevan tämä, on joka tapauksessa muistutettava, että riidanalaisessa päätöksessä esitetty haittateoria ei koske kyseessä olevien maksujen kykyä rajoittaa kilpailua ainoastaan väitetysti kyseessä olevia malleja koskevien Applen tarpeiden osalta, vaan siinä tarkoitetaan kaikkia Applen tarpeita kyseessä olevana ajanjaksona niin iPhonien kuin iPadien suhteen (ks. edellä 420, 442 ja 443 kohta).

510 Kaikkien näiden seikkojen perusteella on otettava tutkittavaksi kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toinen ja kolmas väite.

4. Päätelmä

511 Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäisen, toisen ja kolmannen väitteen tutkimisesta seuraa – ilman, että olisi syytä tutkia tämän kanneperusteen osan muita väitteitä – että kyseessä olevien maksujen toteaminen määräävän markkina-aseman väärinkäytöksi on lainvastaista, sillä yhtäältä sen tutkiminen, voiko kyseessä olevilla maksuilla olla kilpailunvastaisia vaikutuksia, perustuu analyysiin, jossa ei ole otettu huomioon kaikkia merkityksellisiä tosiseikkoja, ja toisaalta kyseessä olevien maksujen tosiasiallisesti aikaan saamien vaikutusten tutkiminen perustuu analyysiin, jonka pohjalta ei ole mahdollista tukea komission esittämää päätelmää.

512 Tämän perusteella, kun otetaan huomioon kolmannen kanneperusteen kolmannen osan tutkimisen yhteydessä todetut lainvastaisuudet, ja ilman, että olisi syytä lausua muista kantajan esiin tuomista kanneperusteen osista, kolmas kanneperuste on otettava tutkittavaksi ja riidanalainen päätös on kumottava samalla perusteella.

D Yleinen päätelmä

513 Koska sekä ensimmäinen kanneperuste (ensimmäiseltä ja kolmannelta osaltaan) että kolmas kanneperuste (kolmannelta osaltaan) on hyväksytty, riidanalainen päätös on kumottava tarvitsematta ottaa kantaa muihin kanneperusteisiin tai kantajan esittämiin prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia koskeviin vaatimuksiin, sillä ne menevät unionin yleisen tuomioistuimen päättämiä tai määräämiä toimenpiteitä pidemmälle, taikka muihin lisätodisteisiin kuin 26.7.2019 esitetyt lisätodisteet.

IV Oikeudenkäyntikulut

514 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

515 Koska komissio on hävinnyt asian, se on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (laajennettu kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kumotaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 102 artiklan ja ETA-sopimuksen 54 artiklan mukaisesta menettelystä 24.1.2018 annettu komission päätös C(2018) 240 final (asia AT.40220 – Qualcomm (yksinoikeusmaksut).

2) Velvoitetaan Euroopan komissio korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Marcoulli Frimodt Nielsen Schwarcz

Iliopoulos Norkus

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä kesäkuuta 2022.

Allekirjoitukset

Sisällys

I Asian tausta . . . 2

A Kantaja . . . 2

B Hallinnollinen menettely . . . 2

1. Menettely kantajan suhteen . . . 2

2. Muut yritykset ja asianosaiset . . . 3

3. Asiakirja-aineistoon tutustuminen . . . 4

C Riidanalainen päätös . . . 4

1. Kantajan sopimukset Applen kanssa . . . 4

2. Markkinoiden määritelmä . . . 5

3. Määräävä markkina-asema . . . 5

4. Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö . . . 5

5. Sakko . . . 5

6. Päätöksen päätösosa . . . 6

II Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset . . . 6

A Keskeiset menettelylliset osatekijät . . . 6

1. Asian käsittelyn kirjallinen vaihe . . . 6

2. Applen väliintulohakemus . . . 7

3. Prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia koskeva vaatimus . . . 7

4. Käsittelyn kirjallisen vaiheen päättämisen jälkeen esitetyt lisätodisteet . . . 8

5. Pyynnöt eräiden tietojen poistamiseksi yleisön saatavilta . . . 9

6. Esittelevän tuomarin sijoittaminen kuudenteen jaostoon . . . 9

7. Asian siirtäminen laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi . . . 9

8. Prosessinjohtotoimet ja asian selvittämistoimet . . . 10

9. Asian käsittelyn suullinen vaihe . . . 12

B Asianosaisten vaatimukset . . . 13

III Oikeudellinen arviointi 13

A 26.7.2019 esitettyjen lisätodisteiden ottaminen tutkittavaksi 14

B Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee ilmeisiä menettelyvirheitä 19

1. Alustavat huomautukset 19

2. Ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siltä osin kuin kolmansien kanssa pidettyjä kokouksia ja puhelinneuvotteluja koskevia muistiinpanoja ja tietoja ei ollut saatavilla 20

a) Kolmansien henkilöiden kanssa pidetty kokous ja pidetyt puhelinneuvottelut, joiden osalta kantajalle toimitettiin tietoja ennen tämän kanteen nostamista 22

1) Yhteenveto asiayhteyteen liittyvistä seikoista 22

2) Kysymys menettelyvirheestä 23

3) Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen 26

b) Erään kolmannen henkilön kanssa pidetty puhelinneuvottelu ja kokous, joista kantajalle toimitettiin tiedot tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 26.7.2019 esitettyihin lisätodisteisiin perustuviin väitteisiin 31

1) Yhteenveto asiayhteyteen liittyvistä seikoista 31

2) Kysymys menettelyvirheestä 32

3) Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen 35

c) Erään kolmannen henkilön kanssa pidetty kokous, josta kantajalle toimitettiin tiedot tämän oikeudenkäynnin aikana vastauksena 12.10.2020 määrättyihin asian selvittämistoimiin 38

1) Yhteenveto asiayhteyteen liittyvistä seikoista 38

2) Kysymys menettelyvirheestä 38

3) Puolustautumisoikeuksien loukkaaminen 40

3. Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siltä osin kuin kyse on väitetiedoksiannon ja riidanalaisen päätöksen välisistä eroista 42

4. Päätelmä 49

C Kolmas kanneperuste, joka koskee ilmeisiä oikeudellisia virheitä ja arviointivirheitä sen väitteen osalta, että kyseessä olevilla sopimuksilla on voinut olla mahdollisia kilpailunvastaisia vaikutuksia 49

1. Alustavat huomautukset 50

a) Yhteenveto oikeuskäytännöstä ilmenevistä periaatteista 50

b) Yhteenveto riidanalaisen päätöksen rakenteesta . . . 51

c) Yhteenveto kantajan väitteistä . . . 52

2. Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan ensimmäinen väite, joka koskee sitä, että kaikkia merkityksellisiä olosuhteita ei ole otettu huomioon . . . 52

3. Kolmannen kanneperusteen kolmannen osan toinen ja kolmas väite, joiden mukaan ei ole osoitettu, että kyseessä olevat sopimukset olisivat vaikuttaneet Applen hankintapäätöksiin iPadien vuosimallien 2014 ja 2015 osalta . . . 62

a) Alustavat huomautukset . . . 64

b) Ensimmäinen alaväite, joka koskee riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksossa tarkoitettuja laitteita . . . 65

c) Kolmas alaväite, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvässä selvitysaineistossa ei ole otettu huomioon joitain merkityksellisiä todisteita . . . 68

d) Toinen alaväite, joka koskee riidanalaisen päätöksen 11.4.2 alajaksoon sisältyvässä selvitysaineistossa huomioon otettuja todisteita . . . 71

4. Päätelmä . . . 74

D Yleinen päätelmä . . . 75

IV Oikeudenkäyntikulut . . . 75